SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (tretji razširjeni senat)

z dne 21. maja 2010 *

V združenih zadevah T-425/04, T-444/04, T-450/04 in T-456/04,

Francoska republika, ki so jo sprva zastopali G. de Bergues, R. Abraham in S. Ramet, nato E. Belliard, M. de Bergues in S. Ramet ter nazadnje E. Belliard, G. de Bergues, A.-L. Vendrolini in J.-C. Niollet, zastopniki,

tožeča stranka v zadevi T-425/04,

France Télécom SA s sedežem v Parizu (Francija), ki sta jo sprva zastopala A. Gosset-Grainville in S. Hautbourg, nato S. Hautbourg, odvetniki,

tožeča stranka v zadevi T-444/04,

* Jezik postopka: francoščina.

Bouygues SA s sedežem v Parizu,

Bouygues Télécom SA s sedežem v Boulogne-Billancourtu (Francija),

ki ju zastopajo J. Vogel, F. Sureau, D. Théophile in J. Blouet Gaillard, odvetniki,

tožeči stranki v zadevi T-450/04,

Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications (AFORS Télécom) s sedežem v Parizu, ki ga zastopajo O. Fréget, F. Herrenschmidt, M. Struys in L. Eskenazi, odvetniki,

tožeča stranka v zadevi T-456/04,

proti

Evropski komisiji, ki sta jo sprva zastopala C. Giolito in J. Buendía Sierra, nato C. Giolito in D. Grespan, zastopniki,

tožena stranka,

ob intervenciji

Francoske republike, ki jo v zadevi T-450/04 zastopajo E. Belliard, G. de Bergues, A.-L. Vendrolini in J.-C. Niollet, v zadevi T-456/04 pa G. de Bergues, zastopniki,

intervenientka v zadevah T-450/04 in T-456/04,

ter

Bouygues SA s sedežem v Parizu,

in

Bouygues Télécom SA s sedežem v Boulogne-Billancourtu,

ki ju zastopajo J. Vogel, F. Sureau, D. Théophile in J. Blouet Gaillard, odvetniki,

intervenientki v zadevi T-444/04,

ter

France Télécom SA s sedežem v Parizu, ki sta jo sprva zastopala A. Gosset-Grainville in S. Hautbourg, nato S. Hautbourg, odvetniki,

intervenientka v zadevah T-450/04 in T-456/04,

zaradi predlogov za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije 2006/621/ES z dne 2. avgusta 2004 o državni pomoči, ki jo izvaja Francija v korist podjetja France Télécom (UL L 257, str. 11),

SPLOŠNO SODIŠČE (tretji, razširjeni senat),

v sestavi J. Azizi (poročevalec), predsednik, E. Cremona in I. Labucka, sodnici, S. Frimodt Nielsen in K. O'Higgins, sodnika,

sodni tajnik: E. Coulon,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 21. aprila 2009

izreka naslednjo

Sodbo

Dejansko stanje

I – *Finančno stanje podjetja France Télécom v obdobju med letoma 2001 in 2004*

1 Do leta 1990 so dejavnosti podjetja France Télécom SA (v nadaljevanju: FT) spadale pod direktorat francoskega ministrstva za pošto in telekomunikacije. Podjetje FT je

bilo ustanovljeno leta 1991 kot pravna oseba javnega prava in ima od 31. decembra 1996 status delniške družbe. Od oktobra 1997 podjetje FT kotira na borzi. Ob sprejetju odločbe, ki je predmet tega spora, je bilo podjetje FT skupina, dejavna na področju zagotavljanja telekomunikacijskih omrežij in storitev, v glavnem v Franciji, zlasti v sektorju fiksne telefonije ter prek svojih hčerinskih družb, družb Orange, Wanadoo in Equant, v sektorjih mobilne telefonije, interneta, prenosa podatkov in drugih informacijskih storitev. Leta 2002 je bila udeležba francoske države v kapitalu podjetja FT 56,45-odstotna.

2 Podjetje FT je 31. decembra 2001 v svojih računovodskih izkazih, objavljenih za leto 2001, navedlo neto dolg v višini 63,5 milijarde EUR in izgubo v višini 8,3 milijarde EUR.

3 Neto dolg podjetja FT je 30. junija 2002 dosegel 69,69 milijarde EUR, od katerih je 48,9 milijarde EUR dolga iz obveznic zapadlo v plačilo med letoma 2003 in 2005. Ta dolg iz obveznic v glavnem izvira iz nakupov podjetja FT od leta 1999 naprej, katerih namen je bil razvoj njegove dejavnosti v sektorju mobilne telefonije, na primer nakup britanskega operaterja Orange in pridobitev kapitalskega deleža nemškega operaterja Mobilcom.

4 Glede finančnega stanja podjetja FT je francoski minister za gospodarstvo, finance in industrijo (v nadaljevanju: minister za gospodarstvo) v intervjuju, objavljenem v dnevniku Les Echos 12. julija 2002 (v nadaljevanju: izjava z dne 12. julija 2002), izjavil:

„Mi smo večinski delničar s 55 % kapitala […] Država v vlogi delničarja bo ravnala kot previden vlagatelj, in če bi podjetje [FT] imelo težave, bi posegli po ustreznih ukrepih

[…] Ponavljam, če bi podjetje [FT] imelo težave s financiranjem, vendar pa danes ni tako, bi država s potrebnimi ukrepi storila vse, da te težave premaga. Ali želite zopet sprožiti govorice o zvišanju kapitala […] Ne, nikakor ne! Samo trdim, da bomo ustrezno ukrepali ob pravem času. Če bo potrebno."

5 V skladu s polletnimi računovodskimi izkazi, objavljenimi 12. septembra 2002, je promet podjetja FT zrasel za 10 % v primerjavi z istim obdobjem v poslovnem letu 2001, dobiček iz poslovanja pred amortizacijo (v nadaljevanju: Ebitda) pa je bil 6,87 milijarde EUR, to je zvišanje za 13,3 % v preteklih podatkih in za 9,8 % v podatkih *pro forma,* in dobiček iz poslovanja 3,18 milijard EUR s 15 % povečanjem v podatkih *pro forma*. Dobiček po stroških obresti (1,75 milijard EUR) vendar pred davki, manjšinskimi deleži in njihovimi deleži dobička je bil, z izvzetjem izrednih elementov, 718 milijonov EUR v nasprotju z 271 milijoni EUR 30. junija 2001. Prosti denarni tok je bil 3,6 milijarde EUR, kar je bilo povečanje za 15 % glede na prvo polletje 2001. V istem času je podjetje FT potrdilo, da so njena konsolidirana lastna sredstva 30. junija 2002 postala negativna v znesku 440 milijonov EUR.

6 Francoski organi so 12. septembra 2002 javno razglasili, da so sprejeli odstop predsednika upravnega odbora podjetja FT (v nadaljevanju: nekdanji predsednik upravnega odbora podjetja FT).

7 Francoski organi so v sporočilu za javnost z dne 13. septembra 2002 o finančnem stanju podjetja FT izjavili:

„Po izrednih izgubah v prvem polletju se je podjetje [FT] soočilo s hudim pomanjkanjem lastnih sredstev. Takšno finančno [stanje] prizadene zmogljivost podjetja [FT]. [Francoska] vlada je torej [odločena], da v celoti [izvaja] svoje odgovornosti

[…] Zaradi novih okoliščin, ki [so nastale zaradi precejšnjega poslabšanja računovodskih izkazov], je [nekdanji predsednik upravnega odbora podjetja FT] predlagal [francoski] vladi svoj odstop, [ta pa ga je sprejela]. Odstop bo začel veljati po srečanju upravnega odbora, ki bo v naslednjih tednih in ob koncu katerega bo predstavljen nov predsednik [upravnega odbora] […] Novi predsednik [upravnega odbora] [bo] upravnemu odboru čim prej predlaga[l] načrt za [izboljšanje računovodskih izkazov], ki [bo] omogoč[il] odpravo dolga [podjetja FT] in preoblikovanje finančne strukture, ob vzdrževanju strateških [prednosti]. [Francoska] država [bo pomagala] podjetju [FT] pri izvajanju tega načrta in [bo] […] prispevala k obsežn[emu] [povečanju] sredstev podjetja [FT], po urniku in [v skladu s pravili, ki se bodo določili glede na tržne pogoje]. [Do] takrat [bo], če [bo] potrebno, [francoska] država ukrepa[la] tako, da se [bo] podjetje [FT] izogni[lo] vsem finančnim težavam."

8 Novi predsednik upravnega odbora podjetja FT (v nadaljevanju: novi predsednik upravnega odbora podjetja FT) je bil imenovan 2. oktobra 2002. V sporočilu za javnost o tem imenovanju je bilo navedeno:

„Na predlog upravnega odbora podjetja FT je svet ministrov odločil, da imenuje [novega predsednika upravnega odbora podjetja FT] […] V ta namen bo novi predsednik [upravnega odbora] nemudoma sporočil stanje [podjetja FT], katerega rezultati bodo posredovani [u]pravnemu odboru v prihodnjih tednih in na katerem bo temeljil načrt za finančno [reorganizacijo] in strateški razvoj, ki [bo] omogočil zmanjšanje dolga podjetja ob krepitvi njegovih [prednosti]. V tem okviru [bo novi predsednik [upravnega odbora podjetja FT] [užival] podporo države v vlogi delničarja, ki je [odločena, da bo izvajala vse svoje] obveznosti. [Francoska d]ržava bo pomagala pri izvajanju dejavnosti [finančne reorganizacije] in […] prispevala k [povečanju] lastnih sredstev podjetja [FT] na načine, ki bodo določeni s tesnim sodelovanjem predsednika [upravnega odbora] [podjetja FT] in [u]pravnega odbora. Kot je bilo že omenjeno, bo [francoska] država medtem, če bo potrebno, ukrepala tako, da se [bo] podjetje izogn[ilo] vsem finančnim težavam."

9 Francoski organi so 19. novembra 2002 Komisiji poslali „obvestilo“, v katerem je po eni strani opisano trenutno finančno stanje podjetja FT in hkrati poudarjeno, da so „operativne zmogljivosti odlične“, po drugi strani pa je izkazana njihova namera za sodelovanje pri dokapitalizaciji podjetja FT pod tržnimi pogoji in razložen način njihovega prispevka pri načrtu za finančno reorganizacijo podjetja FT. V tem obvestilu so francoski organi med drugim pojasnili:

„Da bi se [podjetju FT] omogočil nujen manevrski prostor za vstop na trg v najboljših pogojih in v najprimernejšem trenutku, je [francoska] država pripravljena predhodno [povečati] kapital v obliki [posojila delničarja], ki bo ob izdaji novih vrednostnih papirjev spremenjen v kapital. Znesek tega posojila bo ustrezal celotnemu ali delnemu [znesku bodočega povečanja kapitala, ki ga bo francoska država vpisala], in bo lahko znašal do 9 [milijard EUR]. To posojilo bo začasno in njegova sprememba v vrednostne papirje bo obvezna. Izvedlo se ga bo sproti glede na potrebe podjetja [FT]. Poleg tega bo [obrestovano] v skladu s trenutno veljavnimi tržnimi pogoji, obresti pa bodo vključene v kapital.

Francoska država namerava za izvedbo svoje udeležbe pri načrtu [finančne reorganizacije] podjetja [FT] uporabiti ERAP, industrijsko in trgovsko [javno podjetje [francoske] države, ki bo podjetju [FT] dalo posojilo delničarja [in postalo] velik delničar podjetja [FT], ko bo to posojilo spremenjeno v kapital. [Ker bo to podjetje imelo javno udeležbo v podjetju FT v svoji aktivi,] bo imelo v svoji pasivi [dolg iz obveznic]. Ta izbira podjetja ERAP odraža voljo [francoske] države, da jasno opredeli [odobren premoženjski vložek, tako da ga osami v namenski strukturi].“

10 Na upravnem odboru podjetja FT 4. decembra 2002 je novo vodstvo podjetja FT predstavilo načrt delovanja z naslovom „Ambition FT 2005“ (v nadaljevanju: načrt Ambition 2005), katerega cilj je v glavnem uravnotežiti bilanco podjetja FT s povečanjem lastnih sredstev do višine 15 milijard EUR.

11 Predstavitev načrta Ambition 2005 je spremljalo sporočilo za javnost ministra za gospodarstvo z dne 4. decembra 2002, v katerem je navedeno:

„Minister za gospodarstvo […] potrjuje podporo [francoske] države poslovnemu načrtu, ki ga je potrdil upravni odbor [podjetja FT] 4. decembra 2002. (1) Skupina [FT] sestavlja celovito gospodarsko skupino, ki ima izredne uspehe. [Vendar] se mora [podjetje FT] danes soočiti s finančno neuravnoteženo strukturo, s potrebami po lastnih sredstvih in refinanciranju na srednje dolgi rok. To stanje je posledica prejšnjih neuspešnih vlaganj, slabo vodenih in izpeljanih na najvišji stopnji pred ‚finančnim zlomom' in, bolj splošno, spremembe trgov. Nezmožnost podjetja [FT], da financira svoj razvoj drugače kot z zadolževanjem, je še poslabšala to stanje. (2) [Francoska] država, večinski delničar, je zahtevala od novega vodstva, da vzpostavi finančno uravnoteženost podjetja [FT], ob ohranjanju celote skupine […] (3) Ob upoštevanju poslovnega načrta, ki ga je zasnovalo vodstvo, in perspektiv o [donosu na investicijo], bo [francoska] država sodelovala pri [povečanju lastnih sredstev za] 15 milijard EUR sorazmerno s svojim [deležem] v kapitalu, kar pomeni [naložbo] v višini 9 milijard EUR. [Francoska] država v vlogi delničarja namerava ukrepati tudi kot dobro poučen vlagatelj. Dolžnost podjetja [FT] bo določiti načine in natančen [urnik] [povečevanja] lastnih sredstev. [Francoska] vlada želi, da se postopek odvija ob največjem upoštevanju [položaja] posameznih delničarjev in delničarjev, ki so zaposleni v podjetju [FT]. [Francoska] država je za možnost podjetja, da s postopkom prične ob najbolj ugodnem trenutku, pripravljena pospešiti svoje sodelovanje pri [povečanju] lastnih sredstev, prek začasnega posojila delničarja, plačanega v skladu s pogoji na trgu, ki jih dodeli podjetju [FT]. (4) [Celoten delež francoske države v podjetju FT bo prenesen na ERAP, industrijsko in trgovsko javno podjetje]. Podjetje se bo zadolžilo na finančnih trgih zaradi financiranja [deleža] [francoske] države pri [povečanju] lastnih sredstev podjetja [FT]."

12 Podjetje [FT] je 11. in 12. decembra 2002 izpeljalo dve izdaji obveznic v skupnem znesku 2,9 milijarde EUR.

13 Entreprise de recherches et d'activités pétrolières (podjetje za raziskave in naftne dejavnosti (ERAP)) je 20. decembra 2002 podjetju FT poslalo parafiran in podpisan načrt pogodbe o posojilu delničarja. Podjetje FT tega načrta pogodbe ni podpisalo in posojilo delničarja nikoli ni bilo izvršeno.

14 Podjetje FT je 15. januarja 2003 izrabilo posojilo, tako da je izdalo obveznice v skupnem znesku 5,5 milijarde EUR. Ta posojila v obveznicah niso bila krita z državnim poroštvom ali garancijo.

15 Podjetje FT je 10. februarja 2003 obnovilo del sindiciranega kredita pred rokom plačila v višini 15 milijard EUR.

16 Postopek za povečanje lastnih sredstev, predvidenih z načrtom Ambition 2005, je bil uveden 4. marca 2003. Podjetje FT je 24. marca 2003 za 15 milijard EUR povečalo kapital. Francoska država je bila pri tej operaciji udeležena z 9 milijardami EUR v sorazmerju s svojim deležem v kapitalu podjetja FT. Znesek 6 milijard EUR je garantiral bančni sindikat, sestavljen iz 21 bank. Ta operacija je bila končana 11. aprila 2003.

17 Podjetje FT je poslovno leto 2002 sklenilo z izgubo približno 21 milijard EUR in s čistim finančnim dolgom približno 68 milijard EUR. Iz računovodskih izkazov za poslovno leto 2002, ki jih je podjetje FT objavilo 5. marca 2003, je bil razviden dvig prometa za 8,4 %, dobička iz poslovanja pred amortizacijo za 21,1 % in dobička iz poslovanja za 30,9 %. Francoska država je bila 14. aprila 2003 udeležena z 58,9 % v kapitalu podjetja FT, od katerih 28,6 % prek podjetja ERAP.

18 Francoska vlada je 31. julija 2003 v svetu ministrov sprejela predlog zakona, v katerem je predvidena ukinitev obveznosti, da ima država večinski delež v kapitalu podjetja FT. Spodnji dom francoskega parlamenta je sprejel ta predlog zakona, ki je začel veljati 31. decembra 2003.

19 Francoska država je 1. septembra 2004 prodala približno 10 % kapitala podjetja FT za 5,2 milijarde EUR in tako zmanjšala svojo udeležbo v kapitalu podjetja FT na 42,25 %.

II – *Upravni postopek*

20 Francoska republika je 4. decembra 2002 Komisiji Evropskih skupnosti priglasila finančne ukrepe, predvidene z načrtom Ambition 2005, vključno z načrtom posojila delničarja, na podlagi člena 88(3) ES in člena 2 Uredbe Sveta (ES) 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [88 ES] (UL L 83, str. 1).

21 Družbi Bouygues SA in Bouygues Télécom SA (v nadaljevanju skupaj: družbi Bouygues), družbi francoskega prava, od katerih je zadnja dejavna na francoskem trgu mobilne telefonije, sta pri Komisiji 22. januarja 2003 vložili pritožbo glede nekaterih pomoči, ki jih je francoska država dodelila družbama FT in Orange v okviru refinanciranja podjetja FT. Ta pritožba se je natančneje nanašala na obvestilo o naložbah francoske države v višini 9 milijard EUR in javnih izjav francoskih organov v korist podjetja FT od julija 2002 (v nadaljevanju: izjave od julija 2002).

22 Z dopisom z dne 31. januarja 2003 je Komisija francoske organe obvestila o svoji odločitvi za začetek formalnega postopka preiskave iz člena 88(2) ES glede finančnih ukrepov, predvidenih v korist podjetja FT.

23 Odločba o začetku postopka je bila 12. marca 2003 objavljena v Uradnem listu Evropske unije (UL L 57, str. 1). Z njo so bile zainteresirane strani povabljene, da predložijo svoje pripombe o zadevnih ukrepih.

24 Francoski organi so z dopisom z dne 4. aprila 2003 predložili svoje pripombe o odločbi o začetku postopka in izpodbijali utemeljenost dvomov, ki jih je izrazila Komisija.

25 Družbi Bouygues sta 11. aprila 2003 Komisiji predložili pripombe in opozorili, da bi bilo treba njuno pritožbo z dne 22. januarja 2003 šteti za sestavni del njunega stališča v tem postopku. Poleg tega so pripombe Komisiji poslale številne druge zainteresirane strani, vključno z Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications (francosko združenje operaterjev omrežij in telekomunikacijskih storitev) (AFORS Télécom, v nadaljevanju: AFORS), in podjetje FT. Zlasti podjetje FT in družbi Bouygues so v upravnem postopku predložili več študij gospodarskih strokovnjakov in pravna mnenja.

26 Komisija je 30. maja 2003 objavila razpis za javno naročilo „za opravljanje storitev pomoči za ocenjevanje skladnosti finančne pomoči, ki jo je francoska država dodelila podjetju FT, z načelom zasebnega vlagatelja v tržnem gospodarstvu, in za morebitno gospodarsko analizo načrta finančne reorganizacije podjetja FT“. To javno naročilo je bilo 24. septembra 2003 dodeljeno nekemu svetovalcu, ki je svoje gospodarsko poročilo oddal 28. aprila 2004 (v nadaljevanju: poročilo z dne 28. aprila 2004).

27 Poročilu z dne 28. aprila 2004 je bilo priloženo pravno poročilo z dne 22. marca 2004 (v nadaljevanju: poročilo z dne 22. marca 2004). Komisija je z dopisom z dne 3. maja 2004 ti poročili poslala francoskim organom in jih pozvala, naj predložijo svoje pripombe.

III – *Izpodbijana odločba*

A – *Vročitev izpodbijane odločbe*

28 Komisija je 3. avgusta 2004 francoskim organom vročila Odločbo 2006/621/ES z dne 2. avgusta 2004 o državni pomoči, ki jo izvaja Francija v korist podjetja France Télécom (UL 2006, L 257, str. 11, v nadaljevanju: izpodbijana odločba).

29 Komisija je 30. avgusta 2004 družbam FT in Bouygues poslala kopijo izpodbijane odločbe.

30 Komisija je 3. septembra 2004 združenju AFORS poslala kopijo izpodbijane odločbe.

B – *Izrek izpodbijane odločbe*

31 Člen 1 izpodbijane odločbe določa, da „[posojilo delničarja], ki ga je [francoska država] dodelila [podjetju FT] decembra 2002 v obliki kreditne linije v višini 9 milijard EUR, v okviru izjav […] od julija 2002, predstavlja državno pomoč, ki ni združljiva s skupnim trgom".

32 V skladu s členom 2 izpodbijane odločbe „[p]omoč iz člena 1 ni predmet povračila".

C – Ugotovitve Komisije glede finančnega stanja podjetja FT med junijem 2002 in marcem 2003

33 Pod naslovom 3 „Kronološki opis dogodkov in finančnega stanja [podjetja FT]“ izpodbijane odločbe je Komisija v glavnem prišla do spodaj navedenih ugotovitev.

34 Glede finančnega stanja podjetja FT je Komisija najprej ugotovila, da je podjetje FT od junija 2002 „[imelo] resne strukturne težave in […] neuravnoteženo [bilanco]“ (točka 17 obrazložitve izpodbijane odločbe). V zvezi s tem je Komisija po eni strani poudarila hitro znižanje bonitetne ocene podjetja FT v prvi polovici leta 2002, kar je bilo razvidno iz objav bonitetnih agencij, na primer Standard & Poor's (v nadaljevanju: S & P), Moody's in Fitch Ratings (točke od 20 do 27 obrazložitve izpodbijane odločbe), in po drugi strani iz analize „kreditnih razmikov“ (odmik obrestne mere glede na ročnost posojila, *credit spreads*) podjetja FT, *spread inversion*, to je povečanje tveganj, povezanih z njegovim dolgom na zelo kratki rok, zlasti v začetku julija 2002, v primerjavi s pomembnostjo tveganj, povezanih z njegovim dolgom na srednji in dolgi rok. „Razmiki“, povezani z dolgom podjetja, namreč izražajo ocenjevanje – s strani trgov – tveganja, povezanega z njegovo sposobnostjo izpolnjevanja obveznosti plačila obresti in plačevanja zapadlih dolgov, ter so po navadi višji za dolgoročni kot za kratkoročni dolg. Ti „razmiki“ naj bi tako vplivali na vrednotenje obveznic in na stopnjo obresti za izdajo novih obveznic. Po mnenju Komisije je bilo to povečanje tveganja potrjeno s padcem cen obveznic podjetja FT junija in julija 2002 in tako izraža manjšo vrednost dolga podjetja FT zaradi povečanega tveganja padca na trgu (točke od 28 do 31 obrazložitve izpodbijane odločbe). Poleg tega je Komisija poudarila znaten padec cen delnic podjetja FT v prvi polovici leta 2002, ta cena pa je dosegla najnižjo raven prvič 27. junija 2002 (7,79 EUR), drugič pa 30. septembra 2002 (6,01 EUR) (točka 35 obrazložitve izpodbijane odločbe).

35 Drugič, Komisija je v bistvu ugotovila, da bi na dan izjave z dne 12. julija 2002 vsako dodatno znižanje ocene dolga podjetja FT povzročilo, da to podjetje ne bi bilo več ocenjeno s stopnjo varnih naložb (*investment grade*) in da sta bili bonitetni agenciji S & P in Moody's na tem, da to oceno spustita na stopnjo *junk bond* (visoko tvegane obveznice) (točka 37 obrazložitve izpodbijane odločbe).

36 Vendar je bonitetna agencija S & P v sporočilu za javnost z dne 12. julija 2002 navedla (točki 37 in 38 obrazložitve izpodbijane odločbe):

„Podjetje FT se lahko sooči z določenimi težavami pri vrnitvi dolga [iz obveznic] z rokom plačila v letu 2003. Kljub temu [navedba] francoske države podpira ocenjevanje podjetja FT na stopnji [varnih naložb]. […] [Francoska država – ki ima v lasti 55 % podjetja FT – je jasno izrazila agenciji S & P, da je dobro poučen vlagatelj in da bo ustrezno ukrepala, če bo imelo podjetje FT težave. Dolgoročna bonitetna ocena podjetja FT je znižana na BBB […]"

37 Komisija je v točki 212 obrazložitve izpodbijane odločbe pojasnila, da je bonitetna agencija Moody's že 24. junija 2002 bonitetno oceno podjetja znižala na malo višjo stopnjo od *junk bond*. Poleg tega se je Komisija v točki 221 obrazložitve in opombi 142 te odločbe oprla na poročilo Deutsche Bank z dne 22. julija 2002 ter navedla in komentirala te dele tega poročila:

„S & P je 12. julija 2002 znižala [bonitetno] oceno [podjetja FT] na BBB […]. Agencija ne pričakuje več, da bi [podjetje FT] doseglo svoj cilj 3,5-kratnega neto dolga/Ebitda

v letu 2003, vendar je oceni trojnega B [pripisala] stabilno perspektivo. Izgleda, da stabilno perspektivo podpirajo [naslednje navedbe iz sporočila za javnost agencije S & P:] ‚Francoska država – ki ima v lasti 55 % podjetja FT – je jasno navedla agenciji [S & P], da je dobro poučen vlagatelj in da bo ustrezno ukrepala, če bo imelo podjetje FT težave'. Naj poudarimo, da je agencija S & P najprej dejala, da ne bo vključila izredne [podpore] francoske države v svojo oceno, ko je [bonitetno] oceno [podjetja FT] junija znižala na BBB. Od takrat kaže, da si je agencija premislila, [saj] je izjavila, da sklepi *creditwatch* status ‚sledijo analizi likvidnosti [podjetja FT] ob koncu leta 2003 in [preučitvi] morebitne udeležbe francoske države na francoskem trgu [telekomunikacij]' (str. 19). ‚[Podjetje FT] je uživalo naraščajoče zaupanje trga [zaradi dejstva], da bo [francoska] vlada na en ali drug način podprla posojilo' (str. 20). ‚Ne moremo ignorirati dejstva, da ima podjetje FT v večinski lasti francoska država, nedavni komentarji francoskega ministra za finance pa so vlagatelje pomirili, da bo likvidnost zagotovljena' (str. 54). ‚Vendar mislimo, da bo [podjetje FT] končno dobilo likvidna sredstva, ki jih potrebuje, prek [tako imenovane] implicitne [podpore] [francoske] države. Ta bi lahko bila v obliki posojil po tržnih pogojih od bank ali [francoske] vlade.' (str. 21). Vendar, ‚kakšna je tržna cena za, recimo, novi dolg 10 milijard za bonitetno oceno BBB? Kakšni so dejanski stroški za dolg 10 milijard EUR za družbo, ki ni zares BBB in ki je samo ocenjena tako zaradi podpore države? […] Mislimo, da na ta vprašanja ni dobrih odgovorov, saj če bi bilo podjetje FT dejavno v resničnem svetu, [se] po našem mnenju ne bi [moglo refinancirati] brez konverzije dolga v kapital' (str. 33, v istem smislu glej str. 54). In še: ‚V tisku je bilo omenjeno, da bo francoska vlada podpirala [podjetje FT], kar je pomenilo, da je pristala na to, da bo ‚[posojilodajalec] v skrajnem primeru' [podjetja FT]. Ta omemba je občutno izboljšala cene obveznic in delnic, tako da so delnice zrasle za 90 %, obveznice pa [za] 137 [baznih točk] v dveh tednih, med drugim ker so špekulanti [nadzorovali] njihov položaj' (str. 28). Poudarimo naj, da je agencija S & P na zadnji telefonski konferenci o znižanju [bonitetne ocene] podjetja FT izjavila, da bi bilo podjetje, ki povečuje denarni tok z razmerjem dolga in Ebitda, enakim štiri, na splošno opredeljeno, kot da ima bonitetno oceno BBB, zadnjo stopnjo [varnih] naložb. Sedanja [bonitetna] ocena podjetja FT, BBB, izgleda da temelji veliko bolj na obljubi podpore [francoske] vlade, da bo zagotovila likvidnost, kot na njenih osnovah."

V skladu z izračuni Deutsche Bank je bilo razmerje dolg/Ebitda podjetja FT 4,9 v drugem polletju leta 2002 in 5,20 31. decembra 2002.

38 Komisija je iz tega sklepala, da je bilo julija 2002 podjetje FT v krizi zaupanja.

39 Nekdanji predsednik upravnega odbora podjetja FT naj bi namreč v medijih 16. septembra 2002 objavil, da „znižanje bonitetne ocene preprečuje predvidena ponovna financiranja“ s strani podjetja FT in da „[jim je] znižanje ocene dolga podjetja FT [bonitetne] agencije […] Moody's konec junija [2002] […] zaprlo dostop na trg“ (opomba 131 k točki 212 obrazložitve izpodbijane odločbe; glej tudi točko 248 obrazložitve te odločbe). Iz opombe 176 k točki 252 obrazložitve izpodbijane odločbe pa je razvidno, da je na zaslišanju pred komisijo za preiskave odbora revizorjev podjetja FT nekdanji predsednik upravnega odbora podjetja FT potrdil:

„[V] črni scenarij ni bil[o] nikoli vključen[o] dejstvo, da [bi] bil dostop na trg kapitala za nas zaprt. Nikoli nismo predvideli te možnosti, ker menimo, da je jasno, da bi prisotnost države kot večinskega delničarja ovirala trg pri pričakovanju stečaja podjetja [FT], ne da bi morala država pokazati svojo podporo. To mnenje si je delila kvazivečina akterjev na trgu, dokler se ni ena izmed treh [bonitetnih] agencij – samo ena – odločila, da je bilo podjetje [FT] na robu [insolventnosti], in ponovno pregledala svojo oceno ter mu od naslednjega dne zaprla dostop do trga […] K[o] je junija ta [bonitetna] agencija izdala svoje mnenje in nam je bil dostop do trga zaprt, sem vedel, da se [bo brez ponovnega posojila] podjetj[e] [FT] znaš[lo] v težavah pri plačilu eno leto kasneje, proti koncu prvega polletja leta 2003.“

40 Po eni strani je to krizo zaupanja potrdil novi predsednik upravnega odbora podjetja FT na zaslišanju 11. decembra 2002 pred komisijo za gospodarske zadeve pri spodnjem domu francoskega parlamenta, v zapisniku katere (opomba 32 k točki 39 obrazložitve izpodbijane odločbe) je navedeno:

„[Novi predsednik upravnega odbora podjetja FT je ugotovil], da se načrt za izvajanje financiranja ni upošteval in da se je [položaj] v začetku leta 2001 poslabšal tako, da je v poletju 2003 predvidena kriza likvidnosti […]; izjavil [je], da se je podjetje zaradi [grožnje] prenehanja plačevanja znašlo v šoku […] zaradi teže svoje zadolžitve, ker bi moralo najti sredstva za povrnitev 15 milijard EUR leta 2003 in še leta 2004 ter 20 milijard EUR leta 2005 […]“

41 V točki 248 obrazložitve izpodbijane odločbe je pojasnjeno, da naj bi novi predsednik upravnega odbora podjetja FT na zaslišanju 5. decembra 2002 pred komisijo za finance v francoskem senatu potrdil, da „[k]ljub ogromnemu dolgu podjetje [FT] očitno ni [preučilo] situacije [skupine], ki [je vedno slabše kotirala] in ki nima več dostopa do trga kapitala“.

42 Po drugi strani naj bi francoski senat v mnenju, prestavljenem 21. novembra 2002 v imenu komisije za gospodarske zadeve in načrtovanje, ugotovil, da bi nižja bonitetna ocena podjetja FT povečala krizo upravljanja kratkoročnega dolga (točka 39 obrazložitve izpodbijane odločbe), s temi besedami:

„V juniju 2003 lahko torej težave s financiranjem podjetja FT postanejo [kritične] oziroma [celo ‚nepremostljive‘ […] Če medtem podjetje [FT] ne bo ponovno našlo dostopa na trg (zaradi [kaznovalne bonitetne] ocene), se bo [francoska] država znašla pred dejstvom, da je treba najti načine za pomoč podjetju [FT] pri refinanciranju.“

43 Iz točk 245 in 246 obrazložitve izpodbijane odločbe izhaja med drugim tudi, v skladu s poročilom agencije JP Morgan z dne 2. decembra 2002, da brez podpore države

podjetje FT ne bi moglo pridobiti novega kapitala na trgu za refinanciranje svojega dolga. Glede tega je v tem poročilu pojasnjeno tole:

„Še vedno se nam profil podjetja FT v okviru tveganja/povračila ne zdi zanimiv ob čakanju rezultata strateškega pregleda. […] Kljub temu, da [vidimo] pomembno [možnost] za podjetje FT, da zniža stroške in [ima velik donos], in kljub temu, da ima predsednik [upravnega odbora] velik ugled, je osrednja vloga [francoske] vlade, da podjetju FT omogoči potrebno prilagodljivost. Medtem [ostaja] tveganje [v zvezi z] likvidnost[jo] in rast kapitala [je] po našem mnenju samo vprašanje časa. […] Vloga [francoske] vlade bo pri [re]financiranju in zniževanju dolga še vedno osrednja. Medtem so se [ob nespodbudnih rokih za refinanciranje] v letu 2003 podjetje FT in [bonitetne] agencije kratkoročno osredotočili na [tveganje v zvezi z likvidnostjo] in [re]financiranj[em] podjetja [FT]. To bi bilo nemogoče brez posredovanja [francoske] vlade – [celo podjetje FT je to priznalo na telefonski konferenci v tretjem trimestru]."

44 Glede na to situacijo naj bi bonitetne agencije vseeno obdržale oceno podjetja FT na ravni varnih vlaganj, ob upoštevanju izjav francoskih organov (točka 39 obrazložitve izpodbijane odločbe). Poleg tega iz točke 222 obrazložitve izpodbijane odločbe izhaja, da je v skladu z enim od pogojev iz protokolov k Sporazumu, ki so jih 11. in 12. septembra 2002 podpisali francoska država in skupina bank, ki sodelujejo pri postopku dokapitalizacije, „[o]hranjanje na najnižji ravni sedanje ocene [varnih naložb] dolgoročnega dolga podjetja [FT] pri [bonitetnih] agencijah […] Moody's in [S & P] […] pogoj, [ki] bo povzet […] v pogodbi o poroštvu in naložbi". Ena od sodelujočih bank, Morgan Stanley, naj bi 12. septembra 2002 glede svojega sodelovanja pri povečanju kapitala podjetja FT (opomba 147 k točki 222 obrazložitve izpodbijane odločbe) izjavila:

„Ocenjujemo, da bo predvideni postopek v trenutnih okoliščinah težak in da bo pozitiven odziv trgov na izjave in sporočila, ki bodo objavljeni konec tedna, eden od ključnih elementov za ustvarjanje potrebnih okoliščin za izvedbo tega postopka."

45 Tretjič, glede na finančno stanje podjetja FT septembra 2002 (točke od 40 do 49 obrazložitve izpodbijane odločbe) in zlasti glede na sporočili za javnost francoskih organov z dne 13. septembra (glej točko 7 zgoraj) in 2. oktobra 2002 (glej točko 8 zgoraj) naj bi bonitetne agencije spremenile svoje mnenje glede upravljanja dolga podjetja FT in ugotovile povečanje zaupanja na trgu.

46 Tako naj bi agencija Moody's spremenila perspektivo dolga podjetja FT z negativne na stabilno zaradi potrditve zaveze francoske države o pomoči podjetju FT v sporočilu za javnost z dne 13. septembra 2002 (točka 52 obrazložitve in opomba 45 izpodbijane odločbe), ki se glasi tako:

„Agencija Moody's je povečala zaupanje zaradi izjave [francoske] vlade, ki je že enkrat prej potrdila svojo močno podporo podjetju [FT]. Kljub zaskrbljenosti agencije Moody's glede splošne ravni finančnega tveganja in zlasti zaradi [slabe] likvidnosti podjetja FT je agencija Moody's okrepila zaupanje zaradi pričakovanja podpore francoske vlade podjetju [FT], če bi [to] imelo težave pri povračilu dolga."

47 Agencija S & P naj bi 17. decembra 2002 pojasnila, da je bila po eni strani podpora francoskih organov od julija 2002 eden od ključnih dejavnikov za vzdrževanje ocene podjetja FT na ravni varnih naložb. Po drugi strani naj bi obvestilo francoskih organov o delničarskem posojilu in njihova zaveza, da sorazmerno s svojo udeležbo v kapitalu podjetja FT sodelujejo pri postopku dokapitalizacije v višini 15 milijard EUR, dokazovala to pomoč in veliko varstvo upnikov podjetja FT (točka 58 obrazložitve ter opombe 52 in 53 izpodbijane odločbe).

48 Komisija je poleg tega ugotovila, da so po povečanju kapitala podjetja FT februarja in marca 2003 bonitetne agencije prenehale obravnavati podporo francoske države kot ključni element ocenjevanja podjetja FT, podporo, ki sta jo agenciji S & P 17. decembra 2002 in Moody's februarja 2003 imeli za zelo pomembno. Tako naj bi agencija Moody's izjavila (točka 61 obrazložitve in opomba 54 izpodbijane odločbe):

„Francoska vlada je [stalno potrjevala] svojo podporo podjetju [FT] in namero, da zagotovi finančno podporo, če je potrebno, za ublažitev možnih težav z likvidnostjo. Ta podpora je bila predstavljena z določitvijo […] kreditne linije 9 milijard EUR za podjetje [FT] za obdobje 18 mesecev, vključno z obrestmi, vendar odplačljivo samo z delnicami podjetja [FT]. Agencija Moody's vključuje tudi podporo [francoske] države v oceno Baa3 […] [F]inančno tveganje [zaradi] precejšne zadolženosti podjetja [FT] ne ustreza kakovosti vlaganja (ki je nadomeščena z dobro operativno učinkovitostjo in [implicitno] podporo francoske vlade."

49 Poleg tega naj bi ocena agencije S & P podjetja FT 14. maja 2003, to je po povečanju kapitala, jasno temeljila na finančnih podatkih podjetja FT (točka 61 obrazložitve in opomba 54 izpodbijane odločbe).

50 V skladu s točko 247 obrazložitve izpodbijane odločbe naj bi bilo zlasti v poročilu podjetja Goldman Equity Research z dne 20. februarja 2003 potrjeno, da je šele po izjavah francoskih organov trg kapitala omogočil podjetju FT refinanciranje v ustreznih razmerah. V skladu s tem poročilom „so neposredne težave likvidnosti rešene:

od [anticipacije udeležbe pri povečanju] kapitala 15 milijard EUR v obliki kreditne linije 9 milijard EUR je podjetje FT spet lahko [v]stopilo na trg obveznic, da bi znižalo neposredne [zahteve po] likvidnosti".

D – *Predmet izpodbijane odločbe*

51 Pod naslovom 6 „[Predmet] te odločbe" izpodbijane odločbe je Komisija najprej opozorila na namen obvestila Francoske republike, ki se nanaša na načrt posojila delničarja, ki naj bi se izvedel v okviru načrta Ambition 2005. Nato je poudarila, da „[je pri odločitvi o skladnosti zadevnih ukrepov] s Pogodbo […] pregledala dogodke, povezane [s priglasitvijo tega načrta], [med katerimi so tudi] izjave vlade od julija do decembra 20002", ter „da [priglašeni] ukrepi […] ne morejo biti analizirani brez upoštevanja [teh] izjav". S temi izjavami [naj bi francoski organi] pokazal[i] svojo voljo [za] sprejetj[e] ustreznih ukrepov za rešitev finančnih težav podjetja FT. […] [N]načrt [posojila delničarja] predstavlja udejanjanje predhodno izraženih namenov […]. [Z] materialnega stališča [naj ne bi bilo] nobenega pravnega razloga za omejitev preizkusa [upoštevnih dejstev samo na dejstva, za katera se je francoska država odločila, da jih navede v priglasitvi]. Pomoč [naj bi bil objektiven] pojem, ki temelji na gospodarskih dejstvih. Iz tega [naj bi sledilo], da če Komisija pozna predhodne dogodke, ki so objektivno [upoštevni], jih mora vključiti v svojo analizo (točka 185 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija je dodala, da je v točki 70 obrazložitve in v opombi 40 odločbe o začetku postopka navedla, da bi lahko izjave od julija 2002 pomenile dejstva, ki jih je treba upoštevati v okviru njene preiskave (opomba 105 izpodbijane odločbe).

52 V točki 186 obrazložitve in naslednjih izpodbijane odločbe je Komisija svoj pristop povzela tako:

„(186) V tem primeru Komisija ugotavlja, da je bilo pred ukrepi decembra 2002, ki so [bili predmet priglasitve], več izjav in ukrepov francoske vlade, že od julija [2002]. Na eni strani te izjave in ukrepi omogočajo boljše razumevanje razlogov in pomena […] ukrepov [iz decembra 2002]. Na drugi strani pa so imele predhodne izjave in ukrepi [gotovo] vpliv na to, [kako so trgi in gospodarski subjekti dojemali situacijo podjetja FT] v mesecu decembru [2002]. [Ker je] [n]a ravnanje gospodarskih [subjektov] […] vplivalo ravnanje države, [to] ni realen parameter za oceno ravnanja države. Predhodni posegi se morajo torej upoštevati pri analizi, [ali decembrski ukrepi vsebujejo elemente pomoči].

(187) Pravzaprav je mogoče analizirati zaporedne izjave in ukrepe francosk[ih organov] od julija 2002 kot celoto, ob kateri so trenutek konkretizacije ukrepi [z decembra 2002] ([dajanje posojila delničarja na razpolago]), ki so bili [priglašeni]. […]

(188) [Na prvi pogled] analiza v tem primeru [pokaže] časovno razliko med [prednostmi] za podjetje, ki so morale biti posebno [velike] meseca julija [2002], in možno [zavezo glede] državnih sredstev, ki se zdi bolj jasno določena v decembru [2002]. Izjave […] ministra za gospodarstvo [bi] lahko [opredelili kot pomoč] […], [ker] so imele te izjave [jasno] vpliv na trge in so prinesle [prednosti] podjetju [FT]. [Vendar pa ne bo lahko brez vsakršnega dvoma ugotoviti], [ali je bila izjava z dne 12. julija 2002 taka, da bi lahko vsaj potencialno povzročila zavezo [glede] državnih sredstev]. V tem pogledu je Komisija analizirala številne pravne argumente, ki [naj bi dokazovali], da so bile te javne izjave enake

[poroštvu] države s pravnega vidika in da so ogrožale ugled države z gospodarskimi stroški v primeru nespoštovanja. V celoti [se ta dejstva lahko razume, kot da dejansko ogrožajo državna sredstva] (ali ob [vzpostavitvi] odgovornosti države proti vlagateljem ali ob zviševanju stroškov prihodnjih [transakcij] države). Trditev, [da je izjava z dne 12. julija pomoč] je torej [inovativna hipoteza], vendar verjetno ni neutemeljena.

(189) [Kljub temu] Komisija v tem primeru ne razpolaga z zadostnimi podatki, da [bi] na neovrgljiv način doka[zala] [obstoj] pomoči, ki temelji na tej [inovativni hipotezi]. Nasprotno, Komisija ocenjuje, da lahko [dokaže] [obstoj] elementov pomoči z bolj tradicionalnim pristopom glede na decembrske ukrepe, ki so bili zajeti v [priglasitvi].

(190) Pravzaprav je bil na eni strani [obstoj zaveze glede] državnih sredstev jasen v mesecu decembru [2002]. Na drugi strani pa je [tudi] [obstoj prednosti] za podjetje [FT] v mesecu decembru očiten […] ob upoštevanju vpliva na trge zaradi predhodnih izjav in ukrepov.

(191) V tem pogledu ‚načelo zasebnega vlagatelja v tržnem gospodarstvu' ne more opravičevati […] posega [iz decembra 2002], kot trdi francoska vlada, ker so bila ravnanja gospodarskih [subjektov] decembra očitno pod vplivom predhodnih [ravnanj] in izjav vlade od julija [2002] naprej. Če[prav] lahko dvomimo, da so bile izjave [od julija 2002] dovolj nazorne, da bi [pomenile] samo pomoč, [pa] ni dvoma, da so bile te izjave več kot dovolj za ‚okužbo' dojemanja trgov in

za vpliv na [poznejše] ravnanje gospodarskih [subjektov]. Če je tako, ravnanja gospodarskih [subjektov] ne moremo [jemati kot nevtralno primerjavo za presojanje] ravnanja [francoske] države. Domneva, ki temelji na ‚načelu zasebnega vlagatelja v tržnem gospodarstvu', se ne more opirati na okoliščine trga, [kakršne so bile decembra 2002], ampak se mora, [logično], opirati na okoliščine trga, ki ni okužen s predhodnimi izjavami."

E – *Uporaba člena 87(1) ES in načela zasebnega, dobro poučenega vlagatelja v tržnem gospodarstvu*

53 Pod naslovom 7 Upoštevanje zadevnih ukrepov v skladu s členom 87(1) [ES] izpodbijane odločbe je Komisija poudarila zlasti to (točka 194 obrazložitve izpodbijane odločbe):

„[…] Z delničarsk[im] posojilo[m] (ki [pomeni anticipacijo udeležbe] [francoske] države pri dokapitalizaciji podjetja) [je dana prednost] podjetj[u] FT, [ker] […] omogoča [povečanje] [njegovih] finančnih sredstev in [zagotovitev trgu, da je plačilno sposobno]. Kljub temu da [pogodba] o [posojilu delničarja] ni bila nikoli podpisana, [je podjetje FT zaradi videza, ustvarjenega na trgu, da to posojilo obstaja, imelo prednost], ker je trg menil, da je finančna situacija podjetja [FT] bolj trdna […]. To [je lahko vplivalo] na pogoje za posojilo podjetju FT."

54 Komisija je nato ugotovila to (točka 195 obrazložitve izpodbijane odločbe):

„[…] [D]ejstvo, da [prednost] izvira iz [državne zaveze, ki vključuje možen prenos] […] sredstev, vendar ne takoj[šnjega], ne izključuje [tega, da bi bila prednost podeljena iz državnih sredstev]. ‚V tem pogledu je treba […] poudariti, da v skladu s stalno sodno prakso ni potrebno v vsakem primeru dokazati obstoja prenosa državnih sredstev, da bi se [prednost], dodeljena […] enemu ali več podjetjem, lahko razumela kot državna pomoč v skladu s členom 87(1) Pogodbe ES‘ (opomba 113: sodba Sodišča z dne 16. maja 2002 v zadevi Francija proti Komisiji, C-482/99, Recueil, str. I-4397, točka 36; glej tudi sodbi Sodišča z dne 15. marca 1994 v zadevi Banco Exterior de España, C-387/92, Recueil, str. I-877, točka 14, in z dne 19. maja 1999 v zadevi Italija proti Komisiji, C-6/97, Recueil, str. I-2981, točka 16). [Tako celo prednost v obliki potencialnega dodatnega bremena za državo pomeni državno pomoč, če vpliva na konkurenco in na trgovino med državami članicami] (opomba 114: sodba Sodišča z dne 1. decembra 1998 v zadevi Ecotrade, C-200/97, Recueil, str. I-7907, točka 43, in sodba Splošnega sodišča z dne 13. junija 2000 v združenih zadevah EPAC proti Komisiji, T-204/97 in T-270/97, Recueil, str. II-2267, točka 80).“

55 Tako „dodatno potencialno breme“ za državna sredstva naj bi bilo „ustvarjeno z obvestilom o [dajanju posojila delničarja na razpolago] skupaj z izvedbo predhodnih pogojev za to [dajanje na razpolago] […], z videzom na trgu, da je [bilo to posojilo dejansko] na razpolago […], in nazadnje s pogodbo o posojilu, ki jo je parafiralo in podpisalo podjetje ERAP [ter jo poslalo] podjetj[u] FT“. Čeprav podjetje FT ni nikoli podpisalo te pogodbe, pa to ne pomeni, da ni bilo možnosti [zaveze glede] državnih sredstev. Komisija meni, po eni strani, da „[č]e ta dokument predstavlja [ponudbo za sklenitev pogodbe], [dokler ta] ni bila [preklicana], ga podjetje FT lahko podpiše kadar koli in si tako [pridobi] pravico do […] takojšnjega [iz]plačila vsote 9 milijard EUR“, in po drugi strani „[francoska država], ki tega ne more [prezreti], mora zato za podjetje FT prek podjetja ERAP [imeti pripravljena ustrezna sredstva]“ (točka 196 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija je morala posledično preveriti, ali prednost, tako dodeljena podjetju FT, spoštuje načelo zasebnega, dobro poučenega

vlagatelja in ali vpliva na konkurenco ter na trgovino med državami članicami (točka 197 obrazložitve izpodbijane odločbe).

56 Komisija je, potem ko je ugotovila, da je prednost, podeljena podjetju FT, izkrivljala ali grozila, da bo izkrivila konkurenco in bi lahko vplivala na trgovino med državami članicami (točke od 198 do 201 obrazložitve izpodbijane odločbe), pod naslovom 8 Načelo zasebnega, dobro poučenega vlagatelja v tržnem gospodarstvu izpodbijane odločbe začela preučevati vprašanje, ali je bilo to načelo spoštovano, ob upoštevanju izjav, ki so jih dali francoski organi v mesecu pred načrtom posojila delničarja (točka 202 obrazložitve izpodbijane odločbe).

57 Glede na izjavo z dne 12. julija 2002 (glej točko 4 zgoraj) in sporočila za javnost francoskih organov z dne 13. septembra, 2. oktobra in 4. decembra 2002 (glej točke 7, 8 in 11 zgoraj) je Komisija v bistvu ugotovila, da so se „[v] celoti […] te izjave lahko razume[le] kot javno objavljen namen [francoske] države, [da bo] naredila vse potrebno za rešitev težav, če bi podjetje [FT] imelo težave s financiranjem ali finančne težave“, in kot izraz njene zaveze v zvezi s tem. Te javne izjave, ponovljene in usklajene, ki se jih lahko pripiše francoski državi, naj bi bile dovolj jasne, natančne in trdne, da bi verodostojno izražale njeno brezpogojno zavezo, zlasti glede finančne in industrijske skupnosti, ki naj bi jih tako razumela (točke od 206 do 213 in 217 obrazložitve izpodbijane odločbe). Dalje, poleg teh javnih izjav naj bi francoski organi stopili v stik tudi z „glavnimi subjekti na trgu“, kot je bonitetna agencija S & P (glej točki 35 in 37 zgoraj), da bi jih obvestili o svojih namenih in ponovno vlili zaupanje trgu, s tem pa preprečili poslabšanje ocene dolga podjetja FT na stopnjo *junk bond* (točka 212 obrazložitve izpodbijane odločbe).

58 Take izjave bi bilo na trgu v celoti mogoče razumeti kot verodostojne, ustvarjale pa naj bi pričakovanje trga, da bo francoska država „storila vse potrebno za rešitev vseh finančnih težav podjetja FT“. Komisija meni, da „če [francoska] država n[e bi] spoštovala tega [pričakovanja], [bi to lahko neposredno vplivalo] na njen ugled kot lastnika,

delničarja ali upravljavca podjetij, ki kotirajo ali ne, ter tudi [kot izdajatelja obveznic] za financiranje javnega dolga“. Tako naj bi te izjave izražale strategijo, ki temelji na ugledu države (točka 217 obrazložitve izpodbijane odločbe). Zato bi bilo mogoče te izjave „[razumeti, kot da dejansko lahko ogrožajo državna sredstva]“, in „[hipoteza, da izjave od julija 2002 naprej pomenijo pomoč, naj bi bila inovativna,] vendar verjetno ne neutemeljena“ (točka 218 obrazložitve izpodbijane odločbe).

59 Vendar je v točki 219 obrazložitve izpodbijane odločbe Komisija prišla do sklepa, da „[na tej podlagi ne more neovrgljivo dokazati pomoči]“. Nasprotno, meni, „[da lahko dokaže] prisotnost elementov pomoči z bolj tradicionalnim pristopom, [opirajoč se na] ukrepe decembra 2002, ki so bili zajeti v [priglasitvi]“. Glede tega naj bi „zadostovalo ugotoviti, da so imele predhodne izjave dejanski vpliv na zaznavanje trgov v decembru, ne da bi bilo treba [te izjave opredeliti], kot da same predstavljajo pomoč države“.

60 Komisija je, opirajoč se med drugim na poročilo z dne 28. aprila 2004, ki je izkazovalo neobičajno in nezanemarljivo povečanje vrednosti delnic (od 37,8 % do 43,8 %) in obveznic podjetja FT (od 3,2 % do 9,7 %) po izjavi z dne 12. julija 2002, na sporočilo za javnost bonitetne agencije S & P z istega dne (glej točko 35 zgoraj) in na poročilo Deutsche Bank z dne 22. julija 2002 (glej točko 37 zgoraj), sklepala, da je „trg te izjave [štel] kot strategijo verodostojne [zaveze] [francoske] države, [da bo podprla podjetje FT]“ (točke od 220 do 222 obrazložitve izpodbijane odločbe).

61 Izjave francoskih organov naj bi bile namreč odločujoče za ohranitev ocene podjetja FT na ravni varnih naložb, medtem ko naj bi ocena *junk bond* povzročila, da bi bilo

posojilo delničarja manj verjetno in gotovo veliko dražje (konec točke 225 obrazložitve izpodbijane odločbe). V tem smislu naj bi odločitev francoskih organov, da pospešijo dokapitalizacijo podjetja FT s kreditno linijo, pomenila uresničitev njihovih izjav (točka 226 obrazložitve izpodbijane odločbe).

62 Komisija meni, da ni odločujoče, da je bil postopek dokapitalizacije podjetja FT aprila 2003 uspešen in da posojilo delničarja ni bilo nikoli izvedeno. V okviru uporabe merila zasebnega, dobro poučenega vlagatelja bi se bilo treba opirati na podatke, ki jih ima na voljo vlagatelj v trenutku sprejemanja odločitve o vlaganju. Uspeha postopka aprila 2003 se torej ne more upoštevati pri presoji ravnanja francoske države decembra 2002. Poleg tega, ker so izjave francoskih organov vplivale na trg in na ravnanje gospodarskih subjektov, naj se Komisija ne bi mogla opirati na ravnanje drugih gospodarskih subjektov za ocenjevanje ravnanja države in uporabljati merila sočasnosti. Komisija meni, da julijske „izjave [francoske] države, [da bo storila vse potrebno], da bo podjetju [FT] omogočeno premagovanje težav financiranja, ki so bile nato še večkrat ponovljene, izkrivljajo preizkus istočasnosti, [saj za zasebne vlagatelje ni mogoče] šteti, kot da so se odločili samo na podlagi situacije podjetja [FT], […] neodvisno od vprašanja, ali te izjave [pomenijo državno pomoč ali ne]“. Uporaba načela zasebnega, dobro poučenega vlagatelja naj se ne bi mogla opirati na položaj na trgu decembra 2002, ampak bi logično morala temeljiti na položaju „trga, ki ga niso okužile predhodne izjave in posegi“ (točka 227 obrazložitve izpodbijane odločbe).

63 „Izgledalo“ pa naj bi, da zadevne odločitve o vlaganju, če se jih preučuje v okoliščinah položaja pred julijem 2002, to je glede na finančno krizo in krizo zaupanja v podjetje FT v tistem času ter ob neobstoju ukrepov in izjav francoskih organov, ne spoštujejo načela zasebnega, dobro poučenega vlagatelja (točka 228 obrazložitve izpodbijane odločbe). V teh okoliščinah naj bi bilo „malo verjetno, da bi zasebni vlagatelj od julija

2002 [dal izjave, podobne izjavam] francoske vlade[, ki lahko] s popolnoma gospodarskega stališča [pomenijo] resno obvezo verodostojnosti in ugleda ter [ki jo lahko celo] s pravnega stališča […] od tega datuma zavezujejo za finančno podporo podjetju [FT]". Tak vlagatelj naj bi sam in brez kakršnega koli nadomestila prevzel zelo veliko tveganje glede podjetja FT. Celo referenčni delničar, ki ima v tem obdobju enake podatke, kot jih je imela francoska vlada, ne bi julija 2002 podal izjave o pomoči v korist podjetja FT, ne da bi prej opravil natančno revizijo finančne situacije podjetja in potrebnih ukrepov za [finančno reorganizacijo], da bi lahko presodil obseg tveganja, ki bi ga tak ukrep pomenil. V vsakem primeru naj bi tak referenčni delničar potreboval udeležbo finančnih trgov za [finančno reorganizacijo] podjetja FT. Ti trgi „pa naj se v tistem obdobju ne bi zdeli pripravljeni vlagati v podjetje FT ali mu dati kredit" (točka 229 obrazložitve izpodbijane odločbe).

64 Iz vsega tega naj bi sledilo, da „[merilo] zasebnega, dobro poučenega vlagatelja v tržnem gospodarstvu ni bilo izpolnjeno" in da je „[z]ato […] [prednost], dodeljena podjetju FT s projektom posojila delničarja, [preučena] v okviru izjav in predhodnih posegov francoske vlade, [bila] [državna] pomoč […], kljub temu da je [bilo] obseg [prednosti] težko izračunati" (točka 230 izpodbijane odločbe).

F – *Združljivost zadevne pomoči s skupnim trgom*

65 Pod naslovom 9 Usklajenost [združljivost] pomoči izpodbijane odločbe je Komisija poudarila, po eni strani, da bi bilo treba podjetje FT šteti za podjetje v težavah v smislu točk od 4 do 6 Sporočila Komisije o smernicah Skupnosti o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah (UL 1999, C 288, str. 2), in po

drugi strani, da se zadevni ukrepi niso mogli obravnavati kot pomoč za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah, ker niso izpolnjevali pogojev za odobritev, ki jih predvidevajo smernice (točke od 231 do 255 obrazložitve izpodbijane odločbe). Na podlagi člena 87(3)(c) ES in zgoraj navedenih smernic je zato sklepala, da so ti ukrepi nezdružljivi s skupnim trgom (točka 256 obrazložitve izpodbijane odločbe).

G – *Vračilo zadevne pomoči*

66 Pod naslovom 10 „Vračilo pomoči“ izpodbijane odločbe je Komisija izjavila, da v tej fazi ni sposobna natančno opredeliti višine zadevne pomoči z namenom njihovega vračila v skladu s členom 14 Uredbe št. 659/1999 (točke od 257 do 259 obrazložitve izpodbijane odločbe).

67 Komisija navaja, da „kljub vsem naporom ni bila sposobna pridobiti razumne ocene ‚čistega‘ finančnega vpliva [priglašenih] ukrepov, ki bi moral biti oblikovan na osnovi teoretičnega izračuna, ki ločuje učinke izjav in [ravnanj], [za katere je odgovorna francoska država,] od vseh drugih dogodkov, ki bi lahko vplivali na [položaj] podjetja FT ali na zaznavanje te situacije [s strani trgov]“. Dodala je, da se „prav tako [ni zdelo] mogoče vključiti v [izpodbijano odločbo] parametrov, [ki bi bili dovolj natančni za končni izračun v fazi izvršitve izpodbijane odločbe]“. Komisija je iz tega sklepala, da lahko „v teh posebnih okoliščinah […] spoštovanje pravice do obrambe države članice pomeni oviro [za] vračil[o], v skladu s členom 14(1) Uredbe […] št. 659/1999, v skladu

s katero ‚Komisija ne zahteva vračila pomoči, če bi bilo to v nasprotju s splošnim načelom prava Skupnosti' (točka 261 obrazložitve izpodbijane odločbe)".

68 Komisija tudi zatrjuje, da je ta sklep utemeljen tudi glede na načelo varstva legitimnih pričakovanj prejemnikov pomoči (točka 262 obrazložitve izpodbijane odločbe). V zvezi s tem v točkah 263 in 264 obrazložitve izpodbijane odločbe pojasnjuje:

„(263) Komisija je upoštevala izjave [francoske] vlade pri [presoji] [skladnosti] zadevnega ukrepa [s pravili o državnih pomočeh]. Ločeno gledano bi bilo mogoče [za načrt posojila delničarja] šteti, kot da ne pomeni pomoči glede na Pogodbo. [Vendar] je Komisija […] prišla do sklepa, da so izjave vplivale na obnovitev zaupanja na trgu glede podjetja FT, in tako izključile uporabo načela zasebnega, dobro poučenega vlagatelja ter iz [načrta posojila delničarja] naredila pomoč podjetju FT. Komisija priznava, da mora tokrat prvič preveriti, ali ta način ravnanja pomeni pomoč. Če je pomoč odvisna od ravnanja pred [priglasitvijo] načrta posojila delničarja, bi [lahko imel] vesten subjekt zaupanje v zakonitost ravnanja zadevne države članice, ki je s svoje strani pravilno [priglasila] načrt posojila delničarja. Kot je navedel generalni pravobranilec Darmon v svojih sklepnih predlogih [sodba Sodišča z dne 20. septembra 1990 v zadevi Komisija proti Nemčiji (C-5/89, Recueil, str. I-3437)]: ‚ne smemo [podcenjevati] negotovosti, ki lahko prevzame nekatera podjetja, pred ‚neobičajnimi' oblikami pomoči glede nujnosti obveščanja'.

(264) Nazadnje Komisija [sklepa], da je [lahko podjetje FT upravičeno pričakovalo], da ravnanje [Francoske republike] ni bilo [državna pomoč]. Glede na zgoraj

omenjeno Komisija meni, da bi bila v tem primeru [naložitev vračila] pomoči v nasprotju s splošnimi načeli prava Skupnosti."

Postopek in predlogi strank

I – *Zadevi T-425/04 in T-444/04*

69 Francoska republika je 13. oktobra 2004 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila tožbo, vpisano pod številko T-425/04.

70 Podjetje FT je 5. novembra 2004 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložilo tožbo, vpisano pod številko T-444/04.

71 Francoska republika in podjetje FT Splošnemu sodišču predlagajo, naj:

– izpodbijano odločbo razglasi za nično;

– Komisiji naloži plačilo stroškov.

72 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– tožbi zavrže kot nedopustni;

– podredno, tožbi zavrne kot neutemeljeni;

– Francoski republiki in podjetju FT naloži plačilo stroškov.

73 Družbi Bouygues sta 25. oktobra 2007 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložili predlog, naj se jima dovoli intervencija v zadevi T-444/04 v podporo predlogom Komisije.

74 Komisija je v vlogi, vloženi v sodnem tajništvu Splošnega sodišča 20. novembra 2007, navedla, da ne nasprotuje temu, da bi bila družbama Bouygues dopuščena intervencija v podporo njenim predlogom. Vendar je pojasnila, da si pridržuje podati stališče glede skladnosti trditev družb Bouygues v okviru te intervencije glede na tiste, ki sta jih navedli v podporo svojih tožb v zadevi T-450/04 (glej točko 78 in naslednje spodaj).

75 Podjetje FT je 21. novembra 2007 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložilo vlogo, s katero je Splošnemu sodišču predlagalo, naj ta predlog za intervencijo razglasi za nedopusten in družbama Bouygues naloži plačilo stroškov ter, podredno, naj to intervencijo omeji na ustni postopek.

76 Podjetje FT je 4. decembra 2007 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložilo predlog za zaupno obravnavanje nekaterih dejstev, vsebovanih v tožbi in repliki, ki ju je vložilo v okviru zadeve T-444/04, v razmerju do družb Bouygues.

77 Predsednik tretjega senata Splošnega sodišča je s sklepom z dne 30. januarja 2008 družbama Bouygues dopustil intervencijo v okviru ustnega postopka v zadevi T-444/04 v podporo predlogom Komisije in naložil, naj se intervenientom pošlje

začasno nezaupno različico poročila za obravnavo, pri tem pa si je pridržal odločitev o utemeljenosti predloga za zaupno obravnavanje, ki ga je vložilo podjetje FT. Nobena stranka ni ugovarjala vsebini te nezaupne različice poročila za obravnavo.

II – *Zadeva T-450/04*

78 Družbi Bouygues sta 9. novembra 2004 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložili tožbo, vpisano pod številko T-450/04.

79 Družbi Bouygues Splošnemu sodišču predlagata, naj:

– izpodbijano odločbo razglasi za nično;

– Komisiji naloži plačilo stroškov.

80 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– predlog za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe zavrže kot nedopusten in, podredno, zavrne kot neutemeljen;

– predlog za razglasitev ničnosti člena 2 izpodbijane odločbe zavrne kot neutemeljen;

– družbama Bouygues naloži plačilo stroškov.

81 Podjetje FT in Francoska republika sta 25. in 29. marca 2005 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila predloga, naj se jima dovoli intervencija v zadevi T-450/04 v podporo predlogom Komisije. Predsednik tretjega senata Splošnega sodišča je s sklepoma z dne 25. maja 2005 ti intervenciji dopustil. Intervenienta sta vložila intervencijski vlogi, družbi Bouygues in Komisija pa stališča o teh vlogah v predpisanih rokih.

82 Francoska republika Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– predlog za razglasitev ničnosti člena 2 izpodbijane odločbe zavrne kot neutemeljen;

– družbama Bouygues naloži plačilo stroškov.

83 Podjetje FT Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– tožbo zavrne kot neutemeljeno;

– družbama Bouygues naloži plačilo stroškov.

III – *Zadeva T-456/04*

84 Združenje AFORS je 12. novembra 2004 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložilo tožbo, vpisano pod številko T-456/04.

85 Združenje AFORS Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– člen 2 izpodbijane odločbe razglasi za ničen;

– Komisiji naloži plačilo stroškov.

86 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– predlog za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe zavrže kot nedopusten;

– predlog za razglasitev ničnosti člena 2 izpodbijane odločbe zavrne kot neutemeljen;

– združenju AFORS naloži plačilo stroškov.

87 Podjetje FT in Francoska republika sta 25. in 29. marca 2005 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila predloga, naj se jima dovoli intervencija v zadevi T-456/04 v podporo predlogom Komisije. Predsednik tretjega senata Splošnega sodišča je s sklepoma z dne 12. in 25. maja 2005 ti intervenciji dopustil. Intervenienta sta vložila intervencijski vlogi, združenje AFORS pa stališča o teh vlogah v predpisanih rokih.

88 Francoska republika Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– tožbo zavrne;

– združenju AFORS naloži plačilo stroškov.

89 Podjetje FT Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– predlog za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe zavrže kot nedopusten;

– predlog za razglasitev ničnosti člena 2 izpodbijane odločbe zavrne kot neutemeljen;

– združenju AFORS naloži plačilo stroškov.

IV – *Ukrepi procesnega vodstva, odstop razširjeni sestavi in združitev*

90 Splošno sodišče je z dopisom z dne 11. decembra 2007 v okviru ukrepov procesnega vodstva iz člena 64 Poslovnika Splošnega sodišča glede zadev T-425/04, T-444/04 in T-450/04, na eni strani, Komisijo pozvalo, naj predloži nekatere dokumente ter, po drugi strani, Francoski republiki, podjetju FT in Komisiji postavilo pisna vprašanja in jih pozvalo, naj nanje pisno odgovorijo. Te stranke so ukrepe procesnega vodstva izpolnile v predpisanih rokih.

91 Splošno sodišče je 13. februarja 2008 na podlagi člena 14 Poslovnika in na predlog tretjega senata po opredelitvi strank v skladu s členom 51 navedenega poslovnika odločilo, da se te štiri zadeve odstopijo v odločanje razširjeni sestavi.

92 Družbi Bouygues sta z vlogo, vloženo 15. aprila 2008 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča, v okviru zadeve T-450/04 na podlagi člena 50(1) Poslovnika predlagali

združitev zadev T-425/04, T-444/04, T-450/04 in T-456/04. Druge stranke v teh zadevah so glede tega predloga vložile stališča v predpisanih rokih.

93 Podjetje FT je z vlogo, vloženo 14. maja 2008 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča, na podlagi člena 50(2) Poslovnika predlagalo zaupno obravnavanje nekaterih podatkov iz tožbe in replike ter nekaterih prilog k tožbi, vloženih v okviru postopka T-444/04, v razmerju do drugih strank v zadevah T-425/04, T-450/04 in T-456/04, ter predložilo nezaupno različico teh postopkovnih aktov.

94 Predsednik tretjega, razširjenega senata je s sklepom z dne 17. februarja 2009 združil zadeve T-425/04, T-444/04, T-450/04 in T-456/04 za namene ustnega postopka in izdaje sodbe v skladu s členom 50 Poslovnika. Poleg tega je predsednik tretjega, razširjenega senata, po eni strani, naložil, da se vpogled v postopkovne akte v združenih zadevah omeji na nezaupne različice pisanj in, po drugi strani, da se strankam pošlje začasna nezaupna različica poročil za obravnavo, pri tem pa si je pridržal odločitev o utemeljenosti predloga za zaupno obravnavanje, ki ga je vložilo podjetje FT. Temu nobena stranka ni ugovarjala.

V – *Ustni postopek*

95 Na podlagi poročila sodnika poročevalca je Splošno sodišče (tretji, razširjeni senat) odločilo začeti ustni postopek.

96 Stranke so stališča in odgovore na ustna vprašanja Splošnega sodišča ustno podale na obravnavi 21. aprila 2009.

97 Na obravnavi je Komisija odstopila od prvega predloga v zadevi T-456/04, s katerim Splošnemu sodišču predlaga, naj kot nedopusten zavrže predlog združenja AFORS za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe, kar je bilo dano na zapisnik glavne obravnave.

Pravo

I – *Predlog za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe*

A – *Ugovori nedopustnosti, vloženi v zadevah T-425/04, T-444/04, T-450/04 in T-456/04*

1. Trditve strank

98 Komisija zatrjuje, da so tožbi v zadevah T-425/04 in T-444/04 ter predlog za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe v zadevi T-450/04 nedopustni zaradi neobstoja pravnega interesa.

99 Komisija v zvezi s tožbo Francoske republike in podjetja FT navaja, da sta ti tožeči stranki dobili zadoščenje in nimata pravnega interesa, da bi bila izpodbijana odločba v celoti razglašena za nično, ker s to odločbo ni bilo naloženo vračilo zadevne pomoči, čeprav je bila razglašena za nezdružljivo s skupnim trgom.

100 Čeprav je država članica po Pogodbi privilegirana tožeča stranka in ji ni treba dokazati, da ima sporni akt glede nje pravne učinke, pa bi vendarle morala imeti obstoječi in dejanski interes za razglasitev ničnosti tega akta. Zato lahko država članica vloži tožbo le zoper akte, ki posegajo v njen položaj, to pomeni zoper akte, ki lahko zelo spremenijo njen pravni položaj. Poleg tega, da bi ugotovili, ali ima neki akt pravne učinke, je treba preučiti njegovo vsebino. Ti pogoji naj bi se še toliko bolj uporabljali za vse druge tožeče stranke, kot sta podjetje FT in družbi Bouygues.

101 V zvezi s tožbama družb Bouygues Komisija navaja, da se v okviru njunega prvega tožbenega razloga ti tožeči stranki strinjata z argumentacijo zlasti do točke 219 obrazložitve izpodbijane odločbe. Dejansko naj te odločbe ne bi izpodbijali v delu, v katerem so priglašeni ukrepi opredeljeni kot nezdružljiva pomoč, saj je ta opredelitev v njunem interesu in ustreza njunim željam. Izpodbijali naj bi jo le v delu, v katerem Komisija ni ugotovila, da izjave od julija 2002 v celoti ali ločeno pomenijo državne pomoči. Člen 1 izpodbijane odločbe naj bi torej bil v korist družb Bouygues, ki naj ne bi upravičili obstoječega in dejanskega interesa, da se ga razglasi za ničnega.

102 Po mnenju Komisije ima lahko samo izrek akta pravne učinke in zato posega v položaj. Zoper presojo iz obrazložitve izpodbijane odločbe kot take naj ne bi bilo mogoče vložiti ničnostne tožbe, sodišča Skupnosti pa bi lahko nadzorovala njeno zakonitost le, če presoja kot obrazložitev akta, ki posega v položaj, pomeni potrebno podporo izreku tega akta. Tako naj bi bilo sprejeto, da odločba, ki je v korist tožeče stranke, ne

more posegati v njen položaj in to ne glede na pravice zadevnih tretjih oseb, da vložijo ničnostno tožbo zoper to odločbo.

103 V zvezi s tem Komisija navaja Sklep Sodišča z dne 28. januarja 2004 v zadevi Nizozemska proti Komsiji (C-164/02, Recueil, str. I-1177, točke od 18 do 25), v skladu s katerim je zaradi neobstoja pravnega interesa nedopustna tožba države članice, na katero je naslovljena odločba s področja državnih pomoči, ki je v njeno korist v delu, v katerem so z njo nekateri ukrepi pomoči razglašeni za združljive s skupnim trgom. Sodišče meni, da izrek te odločbe nima zavezujočih pravnih učinkov, ki bi vplivali na interese tožeče stranke, ker ne spreminja znatno in očitno njenega pravnega položaja. Sicer je res, da se dejansko stanje iz tega sklepa malo razlikuje od dejanskega stanja iz obravnavanega spora v delu, v katerem so bili ukrepi v korist podjetja FT opredeljeni za pomoči, ki niso združljive s skupnim trgom. Vendar pa naj bi bila, po eni strani, izpodbijana odločba, s tem da je z njo ugotovljeno, da ni mogoče zahtevati vračila teh pomoči, v korist Francoski republiki in podjetju FT ter naj bi se z njo ne moglo spreminjati njunega pravnega položaja niti posegati vanj. Po drugi strani naj bi člen 1 izpodbijane odločbe v delu, v katerem so ukrepi v korist podjetja FT opredeljeni za nezdružljivo pomoč, koristil družbama Bouygues in tudi ne bi mogel znatno spreminjati njunega pravnega položaja ali posegati vanj. Družbi Bouygues naj namreč ne bi izpodbijali tega izreka, ampak naj bi samo predlagali razglasitev ničnosti presoje, da samo posojilo delničarja, glede na sobesedilo izjav od julija 2002, pomeni državno pomoč. Vsekakor naj te štiri tožeče stranke ne bi imele obstoječega in dejanskega interesa za rešitev tega spora, saj čeprav bi bili njihovi predlogi utemeljeni, bi ostal njihov pravni položaj po razglasitvi ničnosti člena 1 nespremenjen, in to ne glede na razloge, ki utemeljujejo tako razglasitev ničnosti.

104 Komisija, ki jo podpira Francoska republika, dodaja, da čeprav ne izpodbija pravnega interesa družb Bouygues za vložitev ničnostne tožbe glede člena 2, pa meni, da je njuno stališče protislovno. V primeru utemeljenosti predloga družb Bouygues, naj

se člen 1 izpodbijane odločbe razglasi za ničen, se Splošno sodišče ne bi moglo izreči o njunem predlogu za razglasitev člena 2 te odločbe za ničnega. V takem primeru posojilo delničarja ne bi bilo več pomoč, ki jo je v skladu s členom 1 treba upoštevati za namene uporabe člena 2 izpodbijane odločbe. Ta kontradikcija naj bi samo okrepila trditev Komisije, da ni dopustno, da družbi Bouygues izpodbijata člen 1 te odločbe.

105 Poleg tega morebitna obveznost Francoske republike, ki temelji na izpodbijani odločbi, da v prihodnosti priglasi vse ukrepe pomoči, ki so podobni tem, ki so bili v obravnavanem primeru opredeljeni kot pomoč, ne bi povzročila – čeprav bi vključevala določeno postopkovno breme – spremembe njenega pravnega položaja ali pravnega položaja podjetja FT, ki bi zadostovalo za priznanje njihovega obstoječega in dejanskega interesa. To naj bi bilo potrjeno z v točki 103 zgoraj navedenim sklepom Nizozemska proti Komisiji, v katerem naj Sodišče ne bi sprejelo obstoječega in dejanskega interesa tožeče države, čeprav je ta navajala ta argument. Če namreč interes, na katerega se sklicuje tožeča stranka, zadeva prihodnji pravni položaj, bi morala tožeča stranka dokazati, da je vpliv na ta položaj že zdaj gotov. Enako bi v primeru, ko bi moralo nacionalno sodišče upoštevati izpodbijano odločbo in bi dvomilo o njenem obsegu, to sodišče lahko postavilo Sodišču vprašanje za predhodno odločanje na podlagi člena 234 ES, tako da tožečim strankam v primeru morebitnega spora nikakor ne bi bila odvzeta možnost uveljavljanja njihovih pravic pred nacionalnim sodiščem.

106 Komisija zavrača trditev podjetja FT, da je zaradi izpodbijane odločbe v nevarnosti, da bo moralo vrniti sporno pomoč, upoštevajoč zlasti tožbe v zadevah T-450/04 in T-456/04. V obravnavanem primeru samo sklicevanje na tožbe tretjih oseb ne bi moglo upravičiti pravnega interesa te tožeče stranke. Po mnenju Komisije so po eni strani morebitne tožbe na nacionalni ravni čisto hipotetične. Čeprav je bila izvedba ukrepov pomoči nezakonita pred sprejetjem izpodbijane odločbe, ki vključuje odločitev, da se ne naloži vračila zadevne pomoči, in čeprav morajo nacionalna sodišča varovati pravice zadevnih oseb, pa je vendarle nesporno, da v obravnavanem primeru take

tožbe niso bile vložene pred sprejetjem te odločbe. Po drugi strani Komisija glede tožb v zadevah T-450/04 in T-456/04 pojasnjuje, da bi kljub predpostavki o njihovi utemeljenosti samo nova odločba Komisije, sprejeta zaradi izvršitve sodbe v skladu s členom 233 ES, posegla v položaj podjetja FT. Dokler pa taka nova odločba ne obstaja, naj tej tožeči stranki ne bi bilo treba vrniti morebitne nezdružljive pomoči.

107 Komisija na podlagi navedenega sklepa, da ni dopustna niti tožba Francoske republike niti podjetja FT za razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe v zadevah T-425/04 in T-444/04. V zadevi T-450/04 predlaga, da se razglasi nedopustnost predloga družb Bouygues za razglasitev ničnosti člena 1 te odločbe.

108 Francoska republika, podjetje FT in družbi Bouygues predlagajo, naj se zavrne ugovore nedopustnosti, ki jih uveljavlja Komisija.

109 Družbi Bouygues menita, da je njun predlog za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe dopusten, ker ta člen v povezavi z obrazložitvijo, ki je njegova podlaga, implicitno, vendar nujno vključuje pravno zavezujočo zavrnitev Komisije glede trditev družb Bouygues, da so izjave od julija 2002 same po sebi državna pomoč.

110 Nazadnje, v zvezi s tožbo združenja AFORS v zadevi T-456/04 podjetje FT predlaga, naj se morebiten predlog za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe razglasi za nedopusten. Združenje AFORS glede tega pojasnjuje, da se njegova tožba nanaša le na člen 2 te odločbe.

2. Presoja Splošnega sodišča

a) Uvodne ugotovitve

111 Najprej je treba ugotoviti, da v zadevah T-425/04 in T-444/04 Komisija izpodbija pravni interes Francoske republike in podjetja FT za vložitev tožbe zoper izpodbijano odločbo v celoti, ne da bi glede tega ločevala med členom 1 in členom 2 te odločbe. Nasprotno v zadevi T-450/04 Komisija to ločuje, saj izpodbija le pravni interes družb Bouygues za vložitev tožbe zoper člen 1 izpodbijane odločbe, ne pa zoper člen 2 te odločbe.

112 Tako sta po mnenju Komisije člena 1 in 2 izpodbijane odločbe ločljiva dela za namene razglasitve delne ničnosti.

113 Splošno sodišče meni, da je to v obravnavanem primeru dejansko tako.

114 Člen 2 izpodbijane odločbe, s katerim je ugotovljeno, da pomoč, ki je bila razglašena za nezdružljivo s skupnim trgom v členu 1, ne sme biti predmet vračila, se lahko ločeno razglasi za ničnega, ne da bi to vključevalo spremembo obsega člena 1 ali razlogov, ki tvorijo njegovo bistveno podlago (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 27. junija 2006 v zadevi Parlament proti Svetu, C-540/03, ZOdl., str. I-5769, točki 27 in 28 in navedena sodna praksa).

115 Poleg tega naj dejstvo, da bi morebitna razglasitev ničnosti celotnega člena 1 izpodbijane odločbe na podlagi tožbenih razlogov, na katere se sklicujeta Francoska republika in podjetje FT, povzročila, da je člen 2 neveljaven, ne bi postavljalo pod vprašaj

ločljivosti slednjega člena, saj ta neveljavnost ne vpliva na njegovo vsebino in je neodvisna od vprašanja, ali je z njim naloženo vračilo ali ne. Kot sta poleg tega družbi Bouygues navedli na obravnavi, bi bil v primeru razglasitve delne ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe na temelju tožbenih razlogov, ki jih navajata družbi Bouygues v zadevi T-450/04, pri čemer bi se ohranila ugotovitev pomoči, nezdružljive s skupnim trgom, člen 2 še vedno lahko ločeno razglašen za ničnega.

116 Glede pravnega interesa je treba spomniti na ustaljeno sodno prakso, v skladu s katero je ničnostna tožba dopustna, če ima fizična ali pravna oseba, ki je vložila tožbo, obstoječ in dejanski interes za razglasitev ničnosti izpodbijanega akta. Tak interes obstaja, kadar ima lahko razglasitev ničnosti tega akta kot taka pravne posledice oziroma, v skladu z drugo opredelitvijo, kadar lahko rezultat pravnega sredstva osebi, ki ga je vložila, prinese korist. Zato akt, s katerim se tej osebi v celoti ugodi, njej po definiciji ne more škodovati in ta oseba nima interesa, da bi predlagala razglasitev ničnosti (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 11. marca 2009 v zadevi TF1 proti Komisiji, T-354/05, ZOdl., str. II-471, točki 84 in 85 in navedena sodna praksa).

117 V skladu s temi načeli je treba preveriti, ali imajo Francoska republika, podjetje FT in družbi Bouygues pravni interes za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe.

b) Pravni interes Francoske republike in podjetja FT za vložitev tožbe zoper člen 1 izpodbijane odločbe

118 Glede pravnega interesa Francoske republike je treba najprej spomniti, da Pogodba jasno razlikuje med pravico do ničnostne tožbe institucij in držav članic na eni strani ter pravico do ničnostne tožbe fizičnih in pravnih oseb na drugi strani, ker imajo vse

države članice pravico, da z ničnostno tožbo oporekajo zakonitosti odločb Komisije, ne da bi se izvajanje te pravice pogojevalo z utemeljevanjem pravnega interesa. Državi članici torej za utemeljitev, da je tožba dopustna, ni treba dokazati, da ji akt Komisije, ki ga izpodbija, povzroča pravne učinke (sklep Sodišča z dne 27. novembra 2001 v zadevi Portugalska proti Komisiji, C-208/99, Recueil, str. I-9183, točki 22 in 23; sodbi Splošnega sodišča z dne 10. aprila 2008 v zadevi Nizozemska proti Komisiji, T-233/04, ZOdl., str. II-591, točka 37, in z dne 22. oktobra 2008 v združenih zadevah TV 2/Danmark in drugi proti Komisiji, T-309/04, T-317/04, T-329/04 in T-336/04, ZOdl., str. II-2935, točka 63). Ta ugotovitev je razvidna tudi iz sodne opredelitve pravnega interesa (glej točko 116 spodaj), ki se nanaša le na tožbe fizičnih in pravnih oseb, in ne na tožbe institucij ali držav članic.

119 Poleg tega se, v nasprotju s tem, kar se zdi, da meni Komisija, pojma pravnega interesa ne sme zamenjevati s konceptom izpodbojnega akta, na podlagi katerega mora biti namen akta, da povzroča pravne učinke, ki lahko vplivajo na položaj, da je lahko predmet ničnostne tožbe, kar je treba ugotoviti tako, da se preveri njegova vsebina (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 22. junija 2000 v zadevi Nizozemska proti Komisiji, C-147/96, Recueil, str. I-4723, točki 25 in 27; v točki 118 zgoraj naveden sklep Portugalska proti Komisiji, točka 24, in v točki 103 zgoraj naveden sklep Nizozemska proti Komisiji, točki 18 in 19; ter v točki 118 zgoraj navedeno sodbo TV 2/Danmark in drugi proti Komisiji, točka 63). V zvezi s tem je treba ugotoviti, da, upoštevajoč njeno vsebino, izpodbijana odločba pomeni izpodbojni akt, ki povzroča zavezujoče pravne učinke.

120 V obravnavanem primeru je dopustno, da Francoska republika ob upoštevanju določb Pogodbe in sodne prakse, navedene v točkah 118 in 119 zgoraj, že samo zato, ker je država članica, vloži ničnostno tožbo zoper člen 1 izpodbijane odločbe, ne da bi ji bilo treba glede tega utemeljiti pravni interes.

121 Na drugem mestu, glede pravnega interesa podjetja FT, da vloži tožbo zoper člen 1 izpodbijane odločbe, je treba najprej ugotoviti, da je namen tega člena tudi, da povzroča

zavezujoče pravne učinke za podjetje FT, ker ga edinega zadeva ukrep pomoči, ki je v njem razglašen za nezdružljiv s skupnim trgom.

122 V zvezi s tem se Komisija napačno sklicuje na sodno prakso, v skladu s katero ima lahko samo izrek akta pravne učinke in lahko zato posega v položaj (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 19. marca 2003 v zadevi CMA CGM in drugi proti Komisiji, T-213/00, Recueil, str. II-913, točka 186 in navedena sodna praksa). Iz člena 1 izpodbijane odločbe namreč izhaja, da Komisija opredeljuje posojilo delničarja, kakršno izhaja iz okvira izjav od julija 2002, kot državno pomoč, ki je nezdružljiva s skupnim trgom v smislu člena 87 ES. Ravno to ugotovitev – skupaj z obrazložitvijo v tej odločbi, s katero je utemeljena – podjetje FT izpodbija s svojo tožbo, ker da vpliva na njegov pravni položaj in vanj posega. Enako je treba zavrniti trditev Komisije, da izpodbijana odločba koristi podjetju FT, saj ta trditev zamenjuje pravne učinke iz člena 1 izpodbijane odločbe s tistimi iz člena 2, v skladu s katerimi ni treba naložiti vračila zadevne pomoči.

123 Poleg tega Komisija ne more veljavno zatrjevati, da podjetje FT nima pravnega interesa za rešitev tega spora, ker naj bi njegov pravni položaj ostal nespremenjen, čeprav bi bila njegova tožba utemeljena. Po eni strani bi razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe na podlagi tožbenih razlogov, na katere se sklicuje podjetje FT, povzročilo to, da bi bila ugotovitev nezakonitosti zadevnega ukrepa pomoči, ki je individualen ukrep v njegovo korist, nična, kar bi bila pravna posledica, ki bi spremenila njegov pravni položaj in bi mu prinesla korist. Po drugi strani, v nasprotju s tem, kar zatrjuje Komisija, ta obstoječi in dejanski pravni interes podjetja FT, da se člen 1 izpodbijane odločbe razglasi za ničen, je potrjen s trditvijo, da če bi bilo treba v zadevah T-450/04 in T-456/04 predlogom družb Bouygues in združenja AFORS za razglasitev ničnosti člena 2 te odločbe ugoditi, bi zaradi razglasitve ničnosti morala Komisija v škodo podjetja FT naložiti vračilo nezakonite pomoči iz člena 1.

124 Iz navedenega izhaja, da ima podjetje FT obstoječ in dejanski interes za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe.

125 Zato je treba ugovore nedopustnosti, ki jih je Komisija navedla v zadevah T-425/04 in T-444/04, zavrniti v delu, v katerem se nanašajo na dopustnost predlogov za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe, ki sta jih podala Francoska republika in podjetje FT.

c) Pravni interes družb Bouygues za vložitev tožbe zoper člen 1 izpodbijane odločbe

126 Najprej je treba spomniti, da je izpodbijana odločba tako z vidika svoje oblike kot vsebine akt, katerega namen je povzročanje zavezujočih pravnih učinkov. Poleg tega v delu, v katerem je s členom 1 izpodbijane odločbe ugotovljen obstoj pomoči v korist podjetja FT in je ta razglašena za nezdružljivo s skupnim trgom, ta člen ustreza predlogu in pravnim interesom družb Bouygues, kot so bili izraženi v njihovi pritožbi z dne 22. januarja 2003.

127 Vendar ugotovitev v členu 1 izpodbijane odločbe, da obstaja pomoč in da je nezdružljiva s skupnim trgom, *a priori* ne izključuje obstoja drugih nezdružljivih ukrepov pomoči, ki so bili, čeprav se ta člen nanje ne nanaša, tudi predmet upravnega postopka, ki se je končal s sprejetjem te odločbe, in ki poleg tega lahko zelo vplivajo na položaj na trgu nekaterih konkurentov prejemnika pomoči (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 13. decembra 2005 v zadevi Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, C-78/03 P, ZOdl., str. I-10737, točka 37). Tako bi lahko bilo pri

položaju družb Bouygues v primerjavi s položajem podjetja FT na francoskem trgu mobilne telefonije.

128 V zvezi s tem se Komisija spet napačno sklicuje na sodno prakso, v skladu s katero ima lahko samo izrek akta pravne učinke in lahko zato posega v položaj (glej v točki 122 zgoraj navedeno sodbo CMA CGM in drugi proti Komisiji, točka 186 in navedena sodna praksa). V obravnavanem primeru je iz člena 1 izpodbijane odločbe in iz obrazložitve, s katero je utemeljen in ki je navedena v točkah od 185 do 230 obrazložitve te odločbe, jasno razvidno, da Komisija posojilo delničarja, kot se je preučevalo ob upoštevanju izjav od julija 2002, opredeljuje kot državno pomoč, nezdružljivo s skupnim trgom v smislu člena 87 ES. Ravno to ugotovitev, ki se pojavi tako v izreku kot v obrazložitvi te odločbe, pa družbi Bouygues izpodbijata s tožbo, ker naj bi vplivala na njun pravni položaj in vanj posegala, ker se nanaša samo na en ukrep pomoči, čeprav je po njunem mnenju francoska država z izjavami od julija 2002 sprejela dodatne ukrepe pomoči, ki vključujejo druge ugodnosti za podjetje FT in dodatno škodijo njunemu položaju na trgu. V teh okoliščinah družbi Bouygues pravilno navajata, da celovit pristop Komisije, kot je bil izražen zlasti v točkah od 187 do 191 in od 203 do 228 obrazložitve izpodbijane odločbe, nujno vključuje zavrnitev Komisije, da izjave od julija 2002 opredeli kot državno pomoč. Zato Komisija ne more utemeljeno trditi, da družbi Bouygues v resnici ne izpodbijata člena 1 izpodbijane odločbe in da se strinjata z njeno obrazložitvijo.

129 Podobno Komisija ne more veljavno zatrjevati, da člen 1 izpodbijane odločbe koristi družbama Bouygues in da ti nimata obstoječega in dejanskega interesa za rešitev tega spora, ker bi njun pravni položaj ostal nespremenjen, čeprav bi bila njuna tožba utemeljena. Razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe na podlagi razlogov, ki jih navajata družbi Bouygues, bi povzročila neveljavnost ugotovitve o obstoju ukrepa pomoči, ki je nezdružljiv s skupnim trgom, samo v delu, ki zadeva izjave od julija 2002, kot da so sestavni del tega ukrepa, namesto da bi jih opredelila kot ločene ukrepe

pomoči, ki same po sebi izpolnjujejo pogoje iz člena 87(1) ES. Kot zatrjujeta družbi Bouygues, bi bila taka razglasitev ničnosti člena 1 le delna, ostala pa bi ugotovitev o obstoju nezakonite pomoči, ki jo pomeni posojilo delničarja. Taka razglasitev delne ničnosti pa bi lahko zelo spremenila pravni položaj družb Bouygues.

130 Poleg tega je bilo s sodno prakso priznano, da kadar tožeča stranka trdi, da izpodbijani akt, tudi če je zanjo morda deloma ugoden, ne ščiti ustrezno njegovega pravnega položaja, ji je treba priznati pravni interes za to, da sodišče preveri zakonitost te odločbe (glej v tem smislu v točki 116 zgoraj navedeno sodbo TF1 proti Komisiji, točka 86).

131 Zato je treba skleniti, da sta družbi Bouygues utemeljili obstoječi in dejanski interes za razglasitev delne ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe, kakor je opisana v točki 129 zgoraj.

132 Nazadnje družbi Bouygues pravilno navajata, da ni nobenega nasprotja med njunim predlogom za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe in predlogom za razglasitev ničnosti njenega člena 2, saj ni izključeno, da bi bila ta člena nezakonita vsak na svoj način, po eni strani, da ni naloženo vračilo nezakonitega ukrepa pomoči, ki je bil ugotovljen v členu 1, in po drugi strani, da ni naloženo vračilo morebitnih drugih ukrepov pomoči, na katere se ta člen ne nanaša, kot so izjave od julija 2002.

133 Zato je treba ugovore nedopustnosti, ki jih uveljavlja Komisija v zadevi T-450/04, zavrniti.

d) Dopustnost zatrjevanega predloga za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe, ki ga je podalo združenje AFORS

134 V zvezi z ugovorom nedopustnosti, ki ga je podalo podjetje FT v zadevi T-456/04 zoper zatrjevani predlog za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe združenja AFORS, je dovolj, da se ugotovi, po eni strani, da združenje AFORS v tožbi ni izrecno predlagalo razglasitve ničnosti tega člena in, po drugi strani, da je v repliki potrdilo, da se njegova tožba nanaša le na člen 2 te odločbe. Zato se o tem ugovoru nedopustnosti ni treba izreči.

B – *Zakonitost člena 1 izpodbijane odločbe*

1. Trditve strank

a) Povzetek tožbenih razlogov za razglasitev ničnosti

135 V zadevah T-425/04 in T-444/04 Francoska republika in podjetje FT navajata štiri razloge v utemeljitev svojega predloga za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe, in sicer, prvič, bistvena kršitev postopka in kršitev pravice do obrambe, drugič, napačna uporaba prava glede pojma pomoči v smislu člena 87(1) ES, natančneje merila zasebnega, dobro poučenega vlagatelja, tretjič, očitne napake pri presoji vsebine in/ali zatrjevanih učinkov izjav od julija 2002, in četrtič, pomanjkljiva obrazložitev v smislu člena 253 ES.

136 V zadevi T-450/04 družbi Bouygues v utemeljitev svojega predloga za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe navajata prvi tožbeni razlog v zvezi s kršitvijo člena 87(1) ES, ker naj bi Komisija zavrnila opredelitev izjav od julija 2002, gledanih ločeno ali skupaj, kot državnih pomoči, in drugi tožbeni razlog v zvezi s protislovno in nepopolno obrazložitvijo, ki je v nasprotju s členom 253 ES.

137 Splošno sodišče meni, da je primerno najprej preučiti drugi in tretji tožbeni razlog iz zadev T-425/04 in T-444/04 ter prvi in drugi tožbeni razlog zoper člen 1 izpodbijane odločbe v zadevi T-450/04, ker se ti tožbeni razlogi v bistvu nanašajo na zakonitost Komisijine uporabe pojma pomoči v smislu člena 87(1) ES.

b) Trditve Francoske republike in podjetja FT

Uvodna ugotovitev

138 Najprej je treba poudariti, da sta Francoska republika in podjetje FT nekatere trditve iz naslednjih točk navedla tudi v okviru svojih intervencijskih vlog v zadevi T-450/04.

Drugi tožbeni razlog Francoske republike in podjetja FT

139 Drugi tožbeni razlog iz zadev T-425/04 in T-444/04 je razdeljen na dva dela. V prvem delu Francoska republika in podjetje FT zatrjujeta, da je Komisija napačno uporabila

merilo zasebnega, dobro poučenega vlagatelja v tržnem gospodarstvu. V drugem delu navajata, da je Komisija napačno sklepala o obstoju državne pomoči iz dveh različnih dogodkov, ki sta se zgodila ob različnem času in glede katerih priznava, da dogodka kot taka ne bi zadostovala za utemeljitev tega sklepa. Francoska republika pojasnjuje, da čeprav je Komisija potrdila, da je upoštevala vse izjave od julija 2002 (točke 203, 218 in 229 obrazložitve izpodbijane odločbe), je preučila le učinke, ki naj bi jih imela izjava z dne 12. julija 2002 na trge, kar naj bi med drugim potrjevali navedbe iz poročila za 28. april 2004 in komentarji finančnih analitikov (točka 221 obrazložitve izpodbijane odločbe).

Tretji tožbeni razlog Francoske republike in podjetja FT

140 S tretjim tožbenim razlogov iz zadev T-425/04 in T-444/04 Francoska republika in podjetje FT v bistvu zatrjujeta, da je Komisija storila očitne napake pri presoji, s tem da je štela, da so izjave od julija 2002 trgi lahko zaznali kot obvezo francoske države in da so vplivale na položaj trgov decembra 2002. Podjetje FT poleg tega navaja, da tudi utemeljevanje Komisije, da je z načrtom posojila delničarja podjetju FT podeljena prednost, ki ne spoštuje merila zasebnega, dobro poučenega vlagatelja, vsebuje očitno napako v presoji.

141 Francoska republika in podjetje FT poudarjata, da v času izjave z dne 12. julija 2002 vrsta ukrepov, ki jih je francoska država nameravala sprejeti glede podjetja FT, še ni bila določena in da, konkretno, ni bila sprejeta nobena odločitev o naložbah, ki bi jo bilo mogoče opredeliti kot trdno zavezo francoske države. Ta zelo splošna izjava, pogojna in pravno neobvezujoča – ki zlasti izraža voljo ravnati kot preudarni vlagatelj in zanika govorice o povečanju kapitala podjetja FT, o katerem je bilo odločeno

pozneje – ne more biti opredeljena kot jasna, natančna in nepreklicna zaveza francoske države, ki jo sicer minister za gospodarstvo niti ni bil pristojen sprejeti. Zato naj bi Komisija storila očitno napako pri presoji, s tem da je štela, da bi lahko izjavo z dne 12. julija 2002 trgi zaznali kot verodostojno zavezo francoske države.

142 Poleg tega Francoska republika in podjetje FT prerekata to, da bi izjave od julija 2002 vplivale na zaznavanje subjektov na trgu decembra 2002 in povzročile neobičajno ter nezanemarljivo povečanje vrednosti delnic in obveznic podjetja FT (točke od 217 do 222, zlasti 221, obrazložitve izpodbijane odločbe). Ugovarjata tudi temu, da naj bi se ta vpliv izražal zlasti z ohranitvijo ocene podjetja FT do decembra 2002 na ravni varnih naložb, namesto da bi prešla na stopnjo *junk bond*. Podjetje FT iz tega sklepa, da je še toliko manj mogoče sklepati, da bi izjava z dne 12. julija 2002 podjetju FT prinesla korist (točka 188 obrazložitve te odločbe). Poleg tega naj bi bili sklepi iz poročila z dne 28. aprila 2004 utemeljeni na neprimerni analitični metodi in očitno nezadostni, da bi se z njimi lahko dokazala obstoj zelo neobičajnega razvoja tečaja delnic podjetja FT julija 2002 ter vzročna zveza med izjavo z dne 12. julija 2002 in takim razvojem. Zato naj bi Komisija storila očitno napako pri presoji s tem, da je menila, da je izjava z dne 12. julija 2002 vplivala na položaj finančnih trgov in je v tem obdobju koristila podjetju FT.

143 V zvezi s tem Francoska republika in podjetje FT zavračata ugotovitev, da poročilo z dne 28. aprila 2004 dokazuje, da „so imele izjave [od julija 2002] dejanski vpliv na zaznavanje trgov decembra [2002]“ (točki 186 in 219 obrazložitve izpodbijane odločbe), ker se to poročilo nanaša le na zatrjevane učinke izjave z dne 12. julija 2002 na trge julija 2002. V tem poročilu naj bi bil namreč samo ločeno analiziran učinek vsake od teh izjav od julija 2002 na trge julija, septembra, oktobra in decembra 2002, in ne vpliv vseh izjav skupaj na trg decembra 2002. Francoska republika meni, da ker Komisija

ni upravičeno sklepala, da je izjava z dne 12. julija 2002 v tistem obdobju vplivala na trge in koristila podjetju FT, je še manj utemeljeno to sklepala glede položaja trgov decembra 2002. Poleg tega v poročilu z dne 28. aprila 2004 niso mogli biti analizirani domnevni učinki izjave z dne 12. julija 2002 zaradi nezmožnosti razlikovanja med učinki te izjave in učinki drugih dogodkov, nastalih med julijem in decembrom 2002. Na zaznavanje trgov decembra 2002 naj bi namreč vplivali dobra operativna učinkovitost in perspektiva podjetja FT v drugem polletju 2002, rešitev položaja družbe Mobilcom, imenovanje novega predsednika upravnega odbora in predstavitev načrta za ponovno uravnoteženje (glej točki 186 in 260 obrazložitve izpodbijane odločbe).

144 Podjetje FT meni, da je Komisija storila očitno napako pri presoji, ker je menila, da je treba presoditi, ali se s prednostjo, podeljeno z načrtom posojila delničarja, spoštuje merilo zasebnega, dobro poučenega vlagatelja, čeprav je priznala, da ta načrt kot tak podjetju FT ne daje prednosti (točki 190 in 263 obrazložitve izpodbijane odločbe). Načrt posojila delničarja naj namreč ne bi začel veljati, tako da naj ne bi začela veljati nobena zaveza francoske države o dajanju na razpolago kreditne linije. Upoštevajoč v njem predvidene pogoje podjetje FT tega načrta ni podpisalo in se je raje odločilo za refinanciranje na trgu obveznic decembra 2002 in januarja 2003.

145 Po mnenju podjetja FT je izključeno, da bi lahko trg zaznaval načrt posojila delničarja, kot da se z njim uresničuje zaveza francoske države, ki presega njene prihodnje udeležbe pri povečanju kapitala kot večinski delničar, ker je bil ta načrt strogo omejen na 9 milijard EUR – kar ustreza deležu francoske države pri povečanju kapitala iz načrta Ambition 2005 – in trajanju 18 mesecev. Poleg tega naj bi se francoska država odločila predlagati, da da podjetju FT na voljo posojilo delničarja, šele po tem, ko je bila obveščena o načrtu Ambition 2005. Nazadnje, ugoden odziv trgov naj bi bil v glavnem posledica imenovanja novega predsednika upravnega odbora podjetja FT in načrta

izboljšanja njegove operativne učinkovitosti ter naj ga ne bi bilo mogoče pripisati zatrjevani podpori francoske države, ki bi presegla njeno običajno vlogo delničarja.

146 Podjetje FT nazadnje trdi, da je Komisija storila očitno napako pri presoji tudi s tem, da je menila, da pogoji za merilo zasebnega, dobro poučenega vlagatelja v obravnavanem primeru niso bili izpolnjeni (točka 230 obrazložitve izpodbijane odločbe). Objektivna preučitev ravnanja francoske države med upoštevnim obdobjem bi morala Komisijo privesti do nasprotnega sklepa.

Dodatne utemeljitve Francoske republike in podjetja FT kot intervenientov v zadevi T-450/04 in v odgovoru na pisna vprašanja Splošnega sodišča

147 Republika Francija in podjetje FT sta v odgovorih na pisna vprašanja Splošnega sodišča v bistvenem ponovila, da se francoska država tudi po francoskem pravu ni trdno in nepreklicno zavezala v korist podjetja FT ali tretjih vlagateljev. Izjave od julija 2002 naj bi bile nenatančne in pogojne in jih ne bi bilo mogoče opredeliti kot pravno zavezujoče akte ali dejstva niti kot izrecno ali neizrecno državno poroštvo v smislu francoskega upravnega prava. Poleg tega naj te izjave, ker niso trdne, jasne in natančne, ne bi pomenile obljub, ki bi povzročile odgovornost države.

148 Francoska republika in podjetje FT dodajata, da izjave od julija 2002 spadajo samo na področje francoskega upravnega prava, in ne francoskega civilnega, gospodarskega

ali kazenskega prava. Vsekakor pa teh izjav, ker so nenatančne in pogojne, ni mogoče opredeliti kot pogodbeno ali enostransko zavezo, pa naj bo to v obliki pisma o nameri, obljube o izvršitvi naturalne obveznosti ali izvršljive obljube. Prav tako naj ne bi šlo za kvazipogodbeno obveznost niti za pravna dejstva, ki bi lahko povzročila deliktno odgovornost države.

149 Zato po mnenju Francoske republike in podjetja FT izjave od julija 2002 ne pomenijo zaveze države glede državnih sredstev v smislu člena 87(1) ES (točka 188 obrazložitve izpodbijane odločbe). Nasprotno naj bi iz sodne prakse izhajalo, da morajo biti enostranske in neodvisne odločitve držav članic, s katerimi nameravajo te podjetjem dati na voljo sredstva ali jim dati prednosti, katerih namen je spodbujanje doseganja želenih gospodarskih in socialnih ciljev, v obliki neodvisnega in zavezujočega pravnega akta. Vsekakor pa naj bi bila obljuba države opredeljena kot pomoč samo, če je nepogojna in pravno zavezujoča.

c) Trditve družb Bouygues

Prvi tožbeni razlog družb Bouygues

150 Družbi Bouygues izpodbijata ugotovitev iz člena 1 izpodbijane odločbe, da je posojilo delničarja, v kontekstu izjav od julija 2002, državna pomoč, nezdružljiva s skupnim

trgom, ker ta ugotovitev pomeni, da tudi te izjave same po sebi ne morejo biti opredeljene kot državna pomoč. Po mnenju družb Bouygues namreč te izjave, vsaka zase ali vse skupaj, pomenijo eno ali več državnih pomoči v smislu člena 87(1) ES, za katere so izpolnjeni vsi štirje kumulativni pogoji. Ta napaka pri opredelitvi dejstev naj bi torej pomenila kršitev člena 87(1) ES.

151 Na prvem mestu, vsaka od izjav od julija 2002 naj bi bila podjetju FT v dodatno korist, ki je glede na merilo zasebnega vlagatelja selektivna in neupravičena. Ta korist naj bi bila v ponovni pridobitvi zaupanja trga in zlasti v izboljšanju bonitetne ocene ter zvišanju tečaja delnic podjetja FT, kar naj bi mu omogočilo ponovni dostop na finančni trg pod zelo ugodnimi pogoji, kar naj glede na katastrofalen finančni položaj podjetja FT v tistem času drugače ne bi bilo mogoče. Tako naj bi izjave od julija 2002 preprečile poslabšanje bonitetne ocene podjetja FT na raven *junk bond* (glej točki 37 in 212 obrazložitve izpodbijane odločbe) ter povzročile neobičajen in nezanemarljiv dvig tečaja njegovih delnic (točki 35 in 221 obrazložitve izpodbijane odločbe). Izjave z dne 12. in 13. septembra 2002 naj bi spodbudile bonitetno agencijo Moody's, da spremeni perspektivo dolga podjetja FT iz negativne v stabilno zaradi potrjene podpore francoskih organov (točka 52 obrazložitve izpodbijane odločbe). Zato naj bi se zmanjšala frekvenca *spread inversions* (glej točko 34 zgoraj) podjetja FT, kar naj bi kazalo na to, da je trg menil, da je tveganje, povezano s kratkoročnimi dolgovi, manjše kot tveganje, povezano z dolgoročnimi dolgovi. Poleg tega naj bi do enakega učinka prišlo po izjavi z dne 2. oktobra 2002 (točka 30 obrazložitve izpodbijane odločbe), ker se je tečaj delnic podjetja FT v naslednjem tednu dvignil za 10,4 % (točka 180 obrazložitve izpodbijane odločbe) in konec decembra 2002 dosegel dvojno vrednost glede na tisto z začetka oktobra 2002 (točka 35 obrazložitve izpodbijane odločbe). Te koristi za podjetje FT naj bi bile uresničene pred objavo francoskih organov z dne 4. decembra 2002 glede načrta posojila delničarja v obliki kreditne linije 9 milijard EUR in naj bi mu omogočile izognitev dodatnim stroškom refinanciranja (točka 222 obrazložitve izpodbijane odločbe).

152 Družbi Bouygues poudarjata, da sta od upravnega postopka naprej zatrjevali, da je francoska država podjetju FT dodelila več pomoči, vključno z izjavami od julija 2002 in posojilom delničarja v obliki kreditne linije 9 milijard EUR. Čeprav se strinjata z mnenjem Komisije, da spada strategija francoskih organov v trajen postopek reševanja, ki se je končal s podelitvijo pomoči v obliki posojila delničarja, pa ugovarjata sklepu Komisije glede obstoja ene same pomoči, ki se je uresničila s tem posojilom. Družbi Bouygues trdita, da je dejstvo, da so izjave od julija 2002 dodatna državna pomoč, potrjeno s sodno prakso (sodba Splošnega sodišča z dne 15. septembra 1998 v zadevi BP Chemicals proti Komisiji, T-11/95, Recueil, str. II-3235). Te prejšnje pomoči, ki so sestavni del kontinuiranega postopka podpore, bi bilo mogoče kaznovati same zase in upoštevati v okviru uporabe merila zasebnega vlagatelja za namene opredelitve nadaljnje pomoči, ki je ob upoštevanju prejšnjih ukrepov videti le kot dejanje, ki ga izvrši preudaren zasebni vlagatelj. V primeru, v katerem je bila izdana zgoraj navedena sodba BP Chemicals proti Komisiji (točka 170), naj bi bilo spornih več ukrepov pomoči, od katerih naj bi bilo zaradi prvih dveh mogoče za tretjega trditi, da merilo zasebnega, dobro poučenega vlagatelja ni bilo spoštovano. Prav to naj bi v obravnavanem primeru zatrjevali družbi Bouygues, poudarjajoč obstoj več pomoči, ki so po logiki francoske države druga z drugo povezane. Tako naj bi se pomoči, ki jih pomenijo izjave od julija 2002, logično nadaljevale s posojilom delničarja. Vendar pa naj se Komisija ne bi odločila za obstoj prejšnjih pomoči, ampak naj bi poenostavljeno in zmotno oblikovala hipotezo o uresničitvi izjav od julija 2002 v posojilu delničarja.

153 Družbi Bouygues dodajata, da je pristop Komisije arbitraren in zanika resničnost koristi, ki izvira iz izboljšanja bonitetne ocene podjetja FT po izjavah od julija 2002 (glej točko 222 obrazložitve izpodbijane odločbe in točko 3.2 Obvestila Komisije 2000/K 71/07 o uporabi členov 87 [ES] in 88 [ES] za državno pomoč v obliki poroštev (UL 2000, C 71, str. 14, v nadaljevanju: Obvestilo o pomoči v obliki poroštev)), ki naj

bi bila veliko pomembnejša kot ta, ki je povezana s posojilom delničarja. V nasprotju s tem, kar zatrjuje Komisija, naj bi bila opredelitev teh izjav kot pomoči v središču te zadeve. V zvezi s tem ne bi bilo mogoče sprejeti argumenta, da je posojilo delničarja edini priglašeni ukrep, ker naj obseg priglasitve ne bi mogel vplivati na presojo pojma pomoči.

154 Družbi Bouygues izpodbijata trditev podjetja FT, da izjav od julija 2002 ni mogoče opredeliti kot državnih pomoči, ker ne vključujejo zaveze glede državnih sredstev. Ta trditev naj ne bi bila samo nepravilna, ampak naj bi ji nasprotovali tudi točki 208 in 218 obrazložitve izpodbijane odločbe. Poleg tega, kljub predpostavki, da so te izjave le politične in nezavezujoče, nenatančne in pogojne, čemur naj bi se jasno nasprotovalo v točkah 209 in 210 obrazložitve izpodbijane odločbe, pa bi vendarle lahko pomenile zavezo glede državnih sredstev v smislu člena 87(1) ES.

155 Družbi Bouygues pojasnjujeta, da zasebni, dobro poučeni vlagatelj takih izjav ne bi podal. Pred temi izjavami naj bi namreč podjetje FT imelo resne strukturne težave in zelo neuravnoteženo bilanco (točka 17 obrazložitve izpodbijane odločbe). Zato naj bi izgubilo zaupanje trgov (točka 20 in naslednje obrazložitve izpodbijane odločbe). V takih okoliščinah pa zasebni, dobro poučeni vlagatelj ne bi tako jasno zagotavljal podpore podjetju FT (točka 229 obrazložitve izpodbijane odločbe). Poleg tega naj bi francoska država podjetju FT ponujala svojo podporo julija, septembra in oktobra 2002, ne da bi sprejela ukrepe, s katerimi bi si zagotovila možnost finančne reorganizacije podjetja FT in ponovno vzpostavitev njegove sposobnosti preživetja, saj so bili ti ukrepi sprejeti šele pozneje (glej točke 39, 53, 54, 228 in 229 obrazložitve izpodbijane odločbe).

156 Zato je po mnenju družb Bouygues, kar zadeva izjave od julija 2002, prvi pogoj iz člena 87(1) ES, to je podelitev prednosti, izpolnjen (točki 188 in 229 obrazložitve izpodbijane odločbe).

157 Na drugem mestu družbi Bouygues zatrjujeta, da so izjave od julija 2002 dejansko in pravno povzročile finančno odgovornost francoske države.

158 V zvezi s tem družbi Bouygues spominjata, da državne pomoči v smislu člena 87(1) ES pomenijo posege, ki v različnih oblikah zmanjšajo stroške, ki jih običajno nosijo podjetja, in ki imajo tako, ne da bi bile subvencije v strogem pomenu besede, enake značilnosti in enake učinke. Poleg tega na podlagi oblike pomoči načeloma ni mogoče delati razlik, saj pojem pomoči temelji na gospodarskem konceptu prednosti, pri čemer je oblika nepomembna. Pravila Pogodbe o državnih pomočeh naj namreč državnih posegov ne bi razlikovala glede na vzroke ali cilje, ampak naj bi jih opredeljevala glede na njihove učinke. Iz tega naj bi izhajalo, da je pojem pomoči objektivni pojem in odvisen samo od vprašanja, ali državni ukrep enemu ali več podjetjem daje prednost ali ne.

159 Družbi Bouygues menita, da je, upoštevajoč splošno načelo polnega učinka prava Skupnosti, izjave ali besedne obljube lahko opredeliti kot pomoč, kadar imajo učinke pomoči. S sodno prakso naj bi bilo tako priznano, da izjave v medijih lahko pomenijo odločitve in da je mogoče v okviru presoje pomoči upoštevati obljube države, da bi se ugotovilo, ali so podjetje privedle do ravnanja, ki prispeva k uresničitvi enega od ciljev iz člena 87(3) ES (sodba Splošnega sodišča z dne 14. maja 2002 v zadevi Graphischer Maschinenbau proti Komisiji, T-126/99, Recueil, str. II-2427). Poleg tega naj bi v Odločbi 2001/89/ES z dne 23. junija 1999 o pogojni odobritvi pomoči Francije za Crédit foncier de France (UL 2001, L 34, str. 36; v nadaljevanju: Odločba Crédit foncier) Komisija kot državno pomoč opredelila ministrske izjave, poudarjajoč, da jih je treba ob upoštevanju njihovih učinkov enačiti s poroštvom. Po mnenju družb Bouygues sodba Splošnega sodišča z dne 12. decembra 1996 v zadevi Air France proti Komisiji (T-358/94, Recueil, str. II-2109) tem odločbam in sodni praksi ne nasprotuje, ker se

nanaša na izjavo o morebitnem ravnanju države v odgovor na prihodnjo odločitev tretjega, katere natančna vsebina še ni določena. V nasprotju s tem pa trdna odločitev države o njenem lastnem ravnanju, ki ni odvisno od ravnanja tretjih, lahko pomeni državno pomoč, čeprav je v obliki izjave.

160 Sicer pa naj bi Komisija v točki 1.1 svojega Obvestila o pomoči v obliki poroštev (glej točko 153 zgoraj) potrdila, da to obvestilo pokriva vse oblike poroštev, ne glede na njihovo pravno podlago in vsebovano transakcijo. Po mnenju družb Bouygues bi bilo namreč pojem poroštva treba razumeti v najširšem smislu, kot vsak mehanizem, ki neko osebo varuje pred denarno izgubo. Glede na to opredelitev naj bi izjave, s katerimi se delničar družbe zaveže, da bo sprejel potrebne ukrepe, zlasti da bo povečal lastna sredstva, da se ta družba ne bo soočila s težavami financiranja, pomenile obliko poroštva, danega njegovim dejanskim in potencialnim upnikom.

161 Enako naj bi bilo treba pogoj zaveze glede državnih sredstev razlagati široko in bi ga bilo mogoče opredeliti z izgubo dobička ali s potencialno zavezo glede takih sredstev. Tudi če ni takojšnjega posredovanja z državnimi sredstvi, naj bi se zaradi dejstva, da država zaradi take zaveze tvega plačilo, lahko štelo, da je bila podeljena pomoč iz državnih sredstev. Zato bi bilo torej kot pomoč v obliki poroštva treba šteti vsako posredovanje države, katerega učinek je, da država dejansko ali pravno tvega, da bo morala plačati. Tako naj bi bilo v obravnavanem primeru.

162 V zvezi s tem naj bi bil pravno zavezujoč ali nezavezujoč značaj odločitve, ki vključuje državna sredstva, za uporabo člena 87(1) ES nepomemben. Na vseh področjih konkurenčnega prava in prava glede prostega pretoka naj bi se namreč v sodni praksi upoštevalo akte, ki niso zavezujoči, za zagotovitev polnega učinka prava Skupnosti. To naj bi potrjevala tudi praksa Komisije. Tako naj bi v skladu s točko 2.1.3 Obvestila

o pomoči v obliki poroštev (glej točo 153 zgoraj) dejstvo, da za javna podjetja ne veljajo stečajni postopki ali drugi postopki zaradi insolventnosti, samo po sebi pomenilo pomoč v obliki poroštva, in to brez obveznosti države, da tem podjetjem dodeli finančno pomoč. Kot je bilo potrjeno v dopisu Komisije z dne 4. aprila 2003, v katerem je bila Francoska republika pozvana k vložitvi stališč o ukrepu pomoči v korist Électricité de France (EDF) v obliki neomejenega poroštva države, povezanega s statusom javnega industrijskega in trgovskega podjetja (EPIC) (Pomoč E 3/02 – Ukrep pomoči v korist Électricité de France (UL 2003, C 164, str. 7)), naj bi bila ta trditev utemeljena s tem, da država dejansko mora podeliti tako pomoč, drugače noben operater s temi podjetji ne bi želel skleniti pogodbe. V obravnavanem primeru bi tako morala preprosta uporaba teh načel Komisijo pripeljati do priznanja, da obstaja zaveza glede državnih sredstev.

163 Izjave od julija 2002 naj bi pomenile trdne, jasne in natančne zaveze poroštva z državnimi sredstvi, naj bodo pravne ali dejanske. Z vsako od teh izjav naj bi se francoska država jasno in natančno zavezala nasproti finančni skupnosti, da bo dala finančno pomoč podjetju FT, če bi to bilo v težavah pri soočanju s svojimi zapadlimi dolgovi. Kot je razvidno iz točke 209 obrazložitve izpodbijane odločbe, naj bi bile te ponavljajoče se izjave dovolj natančne, jasne in trdne, da bi dokazale obstoj verodostojne in nepogojne zaveze francoske države. Odzivi trga, zlasti povečanje vrednosti delnic in obveznic podjetja FT po izjavi z dne 12. julija 2002, naj bi potrjevali, da se je trg zanesel na poroštvo in podporo francoske države podjetju FT (točka 221 obrazložitve izpodbijane odločbe). Nepogojnosti te podpore ni mogoče izpodbijati zaradi izrazov „če bo potrebno“, ker je ta pridržek popolnoma formalen, saj je bil položaj podjetja FT takrat ogrožen in nastop finančnih težav gotov (točka 210 obrazložitve izpodbijane odločbe). Tako naj bi te izjave, vsaka zase ali vse skupaj, jasno izražale zavezo francoske države, da bo podjetju FT pomagala in zanj jamčila (točki 208 in 212 obrazložitve izpodbijane odločbe).

164 Poleg tega naj bi po mnenju družb Bouygues vsaka izjava od julija 2002 tako po francoskem kot po anglosaksonskem pravu pomenila zavezo. Pojasnjujeta tudi, da se po francoskem pravu obstoj zaveze, ki jo prevzame upravni organ, ne presoja po obliki, ampak po bistvenih značilnostih. Tako naj bi francosko upravno sodišče priznalo, da so lahko upravne odločbe ne samo pisne odločbe, ampak tudi ustne odločitve. Sicer pa, čeprav jih ne spremlja noben poseben pravni akt, obljube pomenijo zavezo, ker so izjava volje upravnega organa. Za prepoznanje zaveze države naj bi zadostovalo, da uprava ravna „tako, da ustvari prepričanje“, da bo ravnala na določen način. Zato naj bi trdne, jasne in natančne izjave države v vsakem primeru ustvarile njeno odgovornost, bodisi zato, ker z dano obljubo zase ustvarja pravne obveznosti, ki se jim ne more izogniti, ne da bi storila kršitev, saj je dejstvo, da ne drži obljube, dovolj, da je odgovorna, bodisi zato, ker se je, nasprotno, z dano obljubo država nezakonito zavezala.

165 Družbi Bouygues menita, da je, upoštevajoč njihove bistvene značilnosti, vsaka od izjav od julija 2002 zaveza francoske države. Podobno naj bi trg te izjave imel za natančne, nepogojne in takšne, ki izražajo verodostojno in resnično zavezo francoske države, ki naj bi bila začetek rešitve finančne krize podjetja FT. V skladu z načeli, ki se uporabljajo v francoskem pravu, bi francoski državi, če ne bi spoštovala teh zavez, lahko grozile odškodninske tožbe tretjih, ki imajo pravni interes, ne glede na to, ali bi šlo za delničarje podjetja FT, njegove zaposlene ali njegove upnike. Samo ta razlog naj bi zadostoval za to, da se šteje, da so izjave od julija 2002 same po sebi povzročile zavezo glede državnih sredstev.

166 Tudi če zaveza, ki izvira iz izjav od julija 2002, po francoskem pravu ne bi bila zavezujoča, naj bi te izjave pomenile zavezo glede državnih sredstev, ker se ta pojem razlaga

široko. Francoska država naj bi namreč dejansko morala izpolniti svojo obljubo, upoštevajoč dejansko pričakovanje, ki so ga njene izjave ustvarile na trgu (glej zlasti točki 217 in 221 obrazložitve izpodbijane odločbe). Nespoštovanje te obljube naj bi za francosko državo kot lastnika in upravitelja podjetja, večjega gospodarskega subjekta in velikega posojilojemalca na finančnih trgih, povzročilo še večji strošek zaradi izgube kredibilnosti in ugleda na teh trgih (točki 217 in 221 obrazložitve izpodbijane odločbe). Tudi če zaveza ni pravno zavezujoča, bi to finančno tveganje za francosko državo pomenilo zavezo glede državnih sredstev. Družbi Bouygues pojasnjujeta, da vsaka javna izjava člana vlade v korist nekega podjetja še ne pomeni državne pomoči same po sebi, ampak jo je treba presojati z vidika njenih pogojev, sobesedila in okoliščin v obravnavanem primeru. V obravnavanem primeru pa naj bi, upoštevajoč natančnost zadevnih izjav, pomembnost podjetja FT, njegovega položaja dolgoletnega operaterja in izredne resnosti njegovega finančnega položaja zadevne izjave imele poseben pomen, ki naj bi ustrezal poroštvu, ki ga je dala francoska država.

167 Družbi Bouygues navajata, da je iz okrožnice ministra za gospodarstvo z dne 22. julija 2003 z naslovom Popis določil za implicitno in eksplicitno poroštvo, ki ga daje [francoska] država (v nadaljevanju: okrožnica z dne 22. julija 2003), in zlasti pojasnila, priloženega tej okrožnici, razvidno, da izrecno poroštvo predpostavlja, da je v pravni podlagi naveden izraz „država daje poroštvo“, medtem ko implicitno poroštvo zahteva le to, da se ugotovi, ali upravni akt „povzroča in vsebuje finančne posledice za državo“. V pojasnilu naj bi bilo tudi priznano, da lahko državno poroštvo izvira med drugim iz „ministrskega dopisa ali katere koli druge podlage“ in lahko poroštva, dana brez veljavne pravne podlage, vseeno „ustvarjajo pravice v korist njihovih upravičencev“. Ker pa naj bi Komisija priznala, da izjave od julija 2002 vključujejo finančno tveganje in so dovolj jasne, natančne in trdne, da izražajo obstoj verodostojne zaveze

francoske države, bi morala sklepati o obstoju implicitnega poroštva, ki pomeni državno pomoč.

168 Na tretjem mestu družbi Bouygues navajata, da so izjave od julija 2002 izkrivljale konkurenco in prizadele trgovino med državami članicami.

169 Družbi Bouygues iz vsega navedenega sklepata, da so izjave od julija 2002 podjetju FT dale selektivno prednost, ki ni upravičljiva s stališča merila zasebnega vlagatelja, ki zavezuje sredstva francoske države, izkrivlja konkurenco in škoduje trgovini med državami članicami. Zato naj bi te izjave, vsaka zase ali vse skupaj, izpolnjevale štiri pogoje, postavljene v členu 87(1) ES, in pomenile eno ali več državnih pomoči, ki so različne od pomoči, ki jo pomeni posojilo delničarja. Zato naj bi Komisija, s tem da teh izjav ni opredelila za ločene pomoči, kršila člen 87(1) ES.

Drugi tožbeni razlog družb Bouygues

170 Družbi Bouygues menita, da je treba tudi člen 1 izpodbijane odločbe razglasiti za ničnega zaradi dvojne kršitve pravil postopka, in sicer protislovne in nezadostne obrazložitve.

171 V zvezi s protislovno obrazložitvijo družbi Bouygues navajata, da medtem ko prvi del obrazložitve dokazuje, da izjave od julija 2002 izpolnjujejo vse pogoje, da se lahko opredelijo kot državna pomoč, pa naj bi drugi del obrazložitve tej tezi nasprotoval.

172 Tako naj bi na podlagi ugotovitev iz točk 36, 51 in 53 obrazložitve izpodbijane odločbe Komisija najprej presodila, da so izjave od julija 2002 dovolj jasne, natančne in trdne, da je iz njih mogoče sklepati o obstoju nedvoumne, trdne in verodostojne zaveze francoske države (točke 185 in od 207 do 210 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija naj bi nato ugotovila, da se ta zaveza nanaša na državna sredstva, ker lahko povzroči strošek za francosko državo. Ta naj bi imela pravno ali dejansko obveznost spoštovati to obljubo, sicer bi morala povrniti škodo upnikom podjetja FT ali vsaj trpeti izgubo kredibilnosti na finančnem trgu, kar naj bi pomenilo še večjo finančno izgubo (točki 217 in 221 obrazložitve izpodbijane odločbe).

173 Dalje naj bi Komisija ugotovila, da izjave od julija 2002 podjetju FT dajejo gotovo in dodatno prednost s tem, da prispevajo k ohranitvi njegove bonitetne ocene in k povečanju tečaja njegovih delnic (točki 188 in 221 obrazložitve izpodbijane odločbe), ki je prednost, ki je podjetje FT ne bi moglo imeti v običajnih tržnih razmerah glede na njegov katastrofalen finančni položaj (točka 212 obrazložitve izpodbijane odločbe). Iz povezave točk 56, 221 in 222 obrazložitve izpodbijane odločbe naj bi bilo razvidno, da je to prednost, in sicer možnost, da dostopa do finančnih trgov pod ugodnimi pogoji, podjetje FT imelo pred objavo o posojilu delničarja. Podobno naj bi bilo v točki 188 obrazložitve izpodbijane odločbe potrjeno, da je Komisija presodila, da je imelo podjetje FT od julija in vse do oktobra 2002 selektivno prednost.

174 Poleg tega naj bi bilo iz točk 17, od 20 do 35, 37, 39, 41, 49, 59, 229 in 230 obrazložitve izpodbijane odločbe razvidno, da glede na težak finančni položaj podjetja FT v tistem obdobju tako dana prednost ni bila upravičena z vidika merila zasebnega, dobro poučenega vlagatelja. Nazadnje naj bi Komisija priznala, da je ta prednost izkrivljala ali

grozila z izkrivljanjem konkurence na posebno občutljiv način (točka 198 obrazložitve izpodbijane odločbe) in da lahko ta položaj prizadene trgovino med državami članicami (točka 200 obrazložitve izpodbijane odločbe).

175 Vendar pa naj kljub ugotovitvi, da so vsi pogoji za pojem pomoči v smislu člena 87(1) ES izpolnjeni, Komisija izjav od julija 2002 ne bi opredelila za državne pomoči (točka 219 obrazložitve izpodbijane odločbe), ker naj ne bi imela na voljo dovolj podatkov, da bi lahko neovrgljivo dokazala obstoj takih pomoči (točki 189 in 219 obrazložitve izpodbijane odločbe). Družbi Bouygues menita, da je ta sklep protisloven, ker je obrazložitev izpodbijane odločbe, s katero je ugotovljen obstoj vseh pogojev za državno pomoč, zadostna in ne potrebuje dodatnih dokazov.

176 Glede nezadostne obrazložitve družbi Bouygues poudarjata, da zavrnitev opredelitve izjav od julija 2002 kot državne pomoči temelji na nezadostnih razlogih. Komisija naj bi najprej v točkah 188 in 218 obrazložitve izpodbijane odločbe sprejela možnost, da se te izjave opredeli kot pomoč, pri čemer je menila, da gre za „inovativno hipotezo, ki pa verjetno ni neutemeljena“. V točkah 189 in 219 obrazložitve izpodbijane odločbe pa naj bi izjavila, da ne „razpolaga z zadostnimi podatki, da bi na neovrgljiv način dokazala prisotnost pomoči, ki temelji na tej inovativni hipotezi“. Družbi Bouygues menita, da taka nedoločna obrazložitev ne more upravičiti tega, da je Komisija zavrnila, da izjave od julija 2002 opredeli kot državno pomoč, in da je v nasprotju z obveznostjo obrazložitve. Po eni strani naj Komisija ne bi razložila, zakaj naj bi bila opredelitev „inovativna“. Po drugi strani pa naj ne bi opredelila, kateri dokazi manjkajo, da bi bila pomoč lahko dokazana.

177 Prvič, glede zatrjevane inovativnosti opredelitve pomoči družbi Bouygues spominjata, da je pojem pomoči objektiven pojem, ki zajema vse državne ukrepe, ki lahko nekemu podjetju neposredno ali posredno dajejo prednost. Ta pojem naj bi bil strogo

pravni in torej odvisen samo od vprašanja, ali je podjetje, ki je prejemnik pomoči, imelo gospodarske prednosti, ki jih v običajnih tržnih razmerah ne bi imelo. Iz tega naj bi sledilo, da Komisija nima možnosti odločanja po prostem preudarku, da bi ugotovila, ali neki ukrep pomeni državno pomoč. Šele v fazi preskusa morebitne združljivosti pomoči v smislu člena 87(3) ES, ki vključuje zapletene gospodarske, socialne, regionalne in sektorske presoje, naj bi imela veliko možnost odločanja po prostem preudarku. Komisija bi torej morala kot državno pomoč opredeliti vse ukrepe, ki objektivno izpolnjujejo pogoje iz člena 87(1) ES.

178 Komisija se torej ne more zadovoljiti z zatrjevanjem inovativnosti posebne uporabe člena 87(1) ES, da bi se vzdržala sklepanja o obstoju državne pomoči. Priznati nasprotno bi torej pomenilo, da se pojem državne pomoči ne razvija, posledica pa naj bi bila odvzem polnega učinka členu 87 ES in naslednjim.

179 Družbi Bouygues poudarjata, da ta zadeva vsekakor ne pomeni prvega primera, v katerem se je Komisija izrekla o pravni opredelitvi izjav o podpori, ki jih dajo organi neke države članice v korist nekega podjetja, glede na člena 87 ES in 88 ES. V odločbi Crédit foncier (glej točko 159 zgoraj) naj bi Komisija štela, da je bil cilj javnih izjav francoskih organov pomiriti upnike Crédit foncier de France (v nadaljevanju: CFF) glede kakovosti njihovih terjatev, in jih opredelila kot državne pomoči. Po mnenju družb Bouygues je v obravnavanem primeru potrebna enaka presoja, ker sta si ti zadevi v dejstvih zelo podobni. Prvič, CFF in podjetje FT naj bi se soočala s podobnimi finančnimi težavami, med katerimi sta velika zadolžitev in padec bonitetne ocene, zaradi katerih je zaprt dostop do trga obveznic (točka 14 obrazložitve odločbe o Crédit foncier). Drugič, v sporočilu za javnost z dne 26. julija 1996 naj bi minister za gospodarstvo navedel, podobno kot je potrdil v izjavi z dne 12. julija 2002, da se je

„francoska država zavezala, da bo plačala vse zapadle dolgove CFF iz vrednostnih papirjev, tako glavnice kot obresti“ (točka 36 obrazložitve odločbe o Crédit foncier, glej tudi točko 208 obrazložitve izpodbijane odločbe). Tretjič, v točki 40 obrazložitve odločbe o Crédit foncier naj bi Komisija spomnila na nujnost upoštevanja učinkov ukrepov podpore, in da je glede tega „s pomiritvijo upnikov glede kakovosti njihovih terjatev zadevna izjava povzročila izognitev zahtevi za poplačilo vrednostnih papirjev CFF v obdobju težke krize likvidnosti, ko se ustanova ni mogla pod normalnimi pogoji financirati na trgu“. V primeru podjetja FT naj bi bili učinki glede ponovno pridobljenega zaupanja trgov enaki. Nazadnje naj bi bilo mogoče točko 44 obrazložitve odločbe o Crédit foncier, v kateri „Komisija meni, da je izjava ministra [za gospodarstvo] z aprila 1996, čeprav ni bila pravnoformalna, kljub temu imela bistvene učinke in jo je zato treba šteti za enako poroštvu“, uporabiti v primeru podjetja FT. Vendar družbi Bouygues priznavata, da drugače od zadevnega sporočila za javnost ministra za gospodarstvo v odločbi o Crédit foncier izjave od julija 2002 ne vključujejo izraza „zaveza“. Vendar naj bi zaveza lahko izhajala iz uporabljenih izrazov, iz njihove trdnosti in ponavljanja, tako kot v primeru navedenih izjav.

180 Iz navedenega naj bi sledilo, da je razlog v zvezi z zatrjevano inovativnostjo opredelitve pomoči nezadosten.

181 Na drugem mestu, v zvezi z zatrjevanim pomanjkanjem zadostnih podatkov, da bi se lahko neovrgljivo dokazalo pomoč (točka 189 obrazložitve izpodbijane odločbe), družbi Bouygues Komisiji očitata, da ni razložila, kateri dokazi za to manjkajo. Ker je imela na voljo poročilo z dne 28. aprila 2004 ter več poročil in študij, ki so jih napisali tretji, vključno z družbama Bouygues, naj Komisija ne bi mogla veljavno zatrjevati, da ni imela dovolj podatkov, da bi se izrekla o pravni opredelitvi izjav od julija 2002. Na podlagi teh podatkov naj bi Komisija prišla do končne opredelitve teh izjav ali pa bi

vsaj morala preučiti ustreznost teh podatkov, da bi jasno in natančno obrazložila zavrnitev te opredelitve. Celo ob predpostavki, da to ni bilo mogoče, bi morala Komisija zbrati dodatne podatke, preden je končala upravni postopek in sprejela izpodbijano obrazložitev.

d) Trditve Komisije

Prvi del drugega tožbenega razloga Francoske republike in podjetja FT

182 Komisija najprej zatrjuje, da Francoska republika nedopustno ločuje točko 194 obrazložitve izpodbijane odločbe, v skladu s katero je podjetju FT s posojilom delničarja dana prednost, od točke 197 ter zlasti točk od 203 do 230 obrazložitve izpodbijane odločbe, v katerih je Komisija preučila, ali tako dana prednost spoštuje merilo zasebnega, dobro poučenega vlagatelja.

183 Po mnenju Komisije Francoska republika in podjetje FT napačno statično in „fotografsko“ razlagata zadevne dogodke ter ozko in fragmentarno razumeta izpodbijano odločbo. Cilj njunega pristopa naj bi bil omejiti preučitev samo na ukrepe, priglašene decembra 2002, z izključitvijo izjav od julija 2002, ki so bile namenjene pomiritvi trga pred dajanjem na voljo kreditne linije v vrednosti 9 milijard EUR decembra 2002. Vendar naj dogodkov, ki so se zgodili pred načrtom posojila delničarja z decembra

2002, ne bi bilo mogoče preučiti po fazah. V točkah 187 in 222 ter naslednjih obrazložitve izpodbijane odločbe naj bi Komisija tudi razložila razloge, zaradi katerih je morala preučiti izjave od julija 2002 in posojilo delničarja kot celoto. Prav tako naj bi v istih točkah obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da je bilo neodvisno od vprašanja, ali se lahko te izjave same štejejo za pomoč, ob konkretizaciji tega zaporedja dogodkov decembra 2002 dokazano, da od tedaj nepreklicna zaveza francoske države ni bila v skladu z merilom zasebnega vlagatelja in je pomenila državno pomoč. Strategija francoskih organov naj bi bila namreč vključena v kontinuiran postopek reševanja podjetja FT, ki naj ne bi bil omejen na dogodke z decembra 2002 (točke 219 in naslednje obrazložitve izpodbijane odločbe). Ta vidik naj bi bil dovolj natančno razviden iz izpodbijane odločbe, zlasti iz točk 191 in 223 njene obrazložitve.

184 Zgoraj opisani vidik naj bi bil povzet v točki 191 obrazložitve izpodbijane odločbe in naj bi se izražal med drugim v kronološki predstavitvi dejstev v točki 20 in naslednji ter točki 36 in naslednjih obrazložitve izpodbijane odločbe. V zvezi s tem se Komisija sklicuje na v točki 152 zgoraj navedeno sodbo BP Chemicals proti Komisiji (točka 179), v kateri je Splošno sodišče opozorilo na nujnost upoštevanja celovitosti operacije reševanja podjetja in za nično razglasilo odločbo Komisije, v kateri so bile napačno ločene različne transakcije zadevnih kapitalskih vložkov. Iz tega naj bi izhajala obveznost Komisije, zlasti v okviru presoje zapletenih operacij reševanja in prestrukturiranja, da preuči, koliko naj bi pretekla dejanja, ki jih ne bi opravil dobro poučen vlagatelj, pogojevala ali olajšala sedanje ravnanje. V takih primerih bi bilo namreč ločeno ravnanje na koncu postopka lahko videti „poučeno“, če bi bilo vzeto iz konteksta, tako kot v obravnavanem primeru skušata storiti Francoska republika in podjetje FT. Komisija dodaja, da v točki 152 zgoraj v navedeni sodbi BP Chemicals proti Komisiji Splošno sodišče ni sklepalo, da tretji kapitalski vložek pomeni državno pomoč.

185 Iz tega, kako si sledijo glavni dogodki, kakor so opisani v točkah od 36 do 56 obrazložitve izpodbijane odločbe, naj bi bil jasno razviden namen, ki ga je objavila Francoska republika, da bo pomagala podjetju FT, da bi preprečila poznejše poslabšanje njegove bonitetne ocene. V zvezi s tem naj se finančni trg ne bi spraševal o tem, ali so bile izjave od julija 2002 zavezujoče ali ne in ali je bila z njimi izražena nepreklicna zaveza ali ne. Prej naj bi šlo za vtis, ki ga je francoska država naredila, da je ta zaveza zavezujoča, in ki je bil odločilen za zaznavanje tako bonitetnih agencij kot trga, upoštevajoč povišanje tečaja delnic podjetja FT po izjavi z 12. julija 2002. Francoska republika naj ne bi niti razložila niti dokazala razlogov, zaradi katerih bi moral trg dvomiti o trdnosti zaveze francoske države. Nasprotno, iz predložitve poročila o stanju podjetja FT z dne 4. decembra 2002 upravnemu odboru naj bi bilo razvidno, da za podjetje FT ni bilo dvoma, da je bila podpora francoske države pomembna za bonitetne agencije. Zato naj vprašanje, ali so izjave od julija 2002 pomenile državno pomoč, ne bi bilo več upoštevno, ker naj bi bilo v trenutku uresničitve teh izjav decembra 2002 v obliki načrta posojila delničarja po eni strani dokazano, da je zaveza postala nepreklicna, in po drugi strani, da ni v skladu z merilom zasebnega vlagatelja, saj do njega ni prišlo v običajnih tržnih razmerah.

186 Ta sklep naj ne bi bil postavljen pod vprašaj zaradi v točki 159 zgoraj navedene sodbe Air France proti Komisiji (točki 74 in 79). Ta sodba naj bi nasprotno potrdila, da glede na položaj podjetja FT julija 2002 zasebni vlagatelj ne bi dal takih izjav, kot so jih dali francoski organi od julija 2002, ki bi lahko omajale njeno verodostojnost in ugled, ne da bi prej vsaj opravil revizijo podjetja FT (točka 228 in naslednje obrazložitve izpodbijane odločbe). V času izjave z dne 12. julija 2002 pa naj francoski organi ne bi poznali natančnega obsega finančnih težav podjetja FT. Komisija vseeno priznava, da se v točki 159 v navedeni sodbi Air France proti Komisiji zgoraj Splošno sodišče ni izreklo o vprašanju, ali se merilo dobro poučenega vlagatelja uporablja le za pravno nepreklicno zavezo.

187 Komisija poudarja, da nikoli ni zanikala, da lahko izjave od julija 2002 vključujejo finančno tveganje. Kljub temu naj bi štela, da nima na voljo dovolj podatkov, da bi neovrgljivo dokazala, na podlagi te inovativne teze, da te izjave pomenijo nepreklicno zavezo glede državnih sredstev in torej pomoč v smislu člena 87 ES (točki 218 in 219 obrazložitve izpodbijane odločbe). Vseeno naj bi upravičeno preverila, ali bi v okoliščinah, kot so te iz julija 2002, dobro poučeni zasebni vlagatelj prevzel enako tveganje (točki 218 in 229 obrazložitve izpodbijane odločbe), ki je bilo po eni strani sestavljeno iz gospodarskega tveganja, povezanega z verodostojnostjo teh izjav na trgu (točke 217, 220 in 221 obrazložitve izpodbijane odločbe), in po drugi strani iz pravnega tveganja, ker naj bi bilo mogoče te izjave v skladu z več nacionalnimi pravnimi redi šteti za zavezujoče (točka 215 obrazložitve izpodbijane odločbe). Zato naj bi Komisija najprej samo tezo, da izjave od 12. julija 2002 pomenijo državno pomoč, opredelila kot „inovativno hipotezo, ki pa verjetno ni neutemeljena“ (točki 188 in 218 obrazložitve izpodbijane odločbe), nato pa izjavila, da na tej podlagi ne more neovrgljivo dokazati obstoja državne pomoči (točki 189 in 219 obrazložitve izpodbijane odločbe), in nazadnje sprejela „bolj tradicionalen“ pristop k pojmu pomoči (točke od 219 do 230 obrazložitve izpodbijane odločbe). Iz tega naj bi sklepala, da je bilo od julija 2002 ravnanje javnega vlagatelja nemogoče primerjati z zasebnim v običajnih tržnih razmerah, ker noben zasebni vlagatelj ne bi bil zmožen vplivati na trg tako, kot so vplivali francoski organi s svojimi izjavami od julija 2002. Zato naj bi Komisija prišla do sklepa, da bi bila uporaba merila zasebnega vlagatelja za položaj, kakršen je bil decembra 2002, izkrivljena, ker takrat ni bilo več mogoče soditi o položaju podjetja FT v običajnih tržnih razmerah (točke od 219 do 230 obrazložitve te odločbe).

188 Komisija izpodbija hipotezo, da je državam članicam onemogočila, da ravnajo kot poučeni vlagatelji. Zasebni gospodarski subjekt bi se tudi lahko izrekel ali ravnal tako, da bi nastala nepreklicna pravna zaveza, ki bi vključevala finančno tveganje, ne da bi bila njena nepreklicnost gotova. Zato lahko Komisija upravičeno preveri, ali bi zasebni vlagatelj prevzel tako tveganje in torej uporabi merilo zasebnega vlagatelja za ravnanja, ki potencialno ne povzročijo nepreklicnih pravnih zavez. Tako naj bi se

omejila na primerjanje ravnanja francoske države in ravnanja zasebnega gospodarskega subjekta v celotnem postopku, ki naj bi to državo privedel k uresničitvi svoje podpore v obliki posojila delničarja, ki naj bi pomenilo le uresničitev načelne odločitve o podpori podjetja FT z ustreznimi ukrepi, objavljenimi v izjavah od julija 2002 (točki 36 in 185 obrazložitve izpodbijane odločbe). Vendar naj bi javna objava te jasne in kategorične zaveze v razmerju do trga vključevala finančna tveganja, ki jih zasebni vlagatelj ne bi sprejel s tolikšno nepazljivostjo, vsaj ne, preden bi se celovito pozanimal o gospodarskem stanju podjetja FT (točka 229 obrazložitve izpodbijane odločbe). Francoski organi naj bi med upravnim postopkom sami priznali, da 12. julija 2002 niso poznali podrobnega položaja podjetja FT niti učinkovitih sredstev za izboljšanje njegovega stanja. V takem položaju naj bi se vsak dobro poučen vlagatelj izogibal dajanju izjav, ki bi bile zavezujoče, četudi le za prihodnost, in ki bi lahko ogrozile njegov finančni položaj na trgu. Komisija pojasnjuje, da se mora država, ko namerava sprejeti ukrepe podpore v korist podjetja v težavah in ta namen sporočiti trgu, truditi, da ne povzroča izkrivljanja konkurence in da, če se nanje nanašajo, spoštuje predpise s področja državnih pomoči. Zato, če ta podpora lahko pomeni državno pomoč, je treba vsaki izjavi o podpori dodati izrecen pridržek, da bo vsako poznejše posredovanje prej priglašeno Komisiji in izvršeno šele po tem, ko bo odobreno, s čimer bi taka izjava postala pogojna.

Drugi del drugega tožbenega razloga Francoske republike in podjetja FT

189 Komisija meni, da je, upoštevajoč stvarno in gospodarsko povezavo med izjavo z dne 12. julija 2002 in načrtom posojila delničarja, nujno treba preučiti celotno ravnanje

francoske države od julija 2002 (točka 187 obrazložitve izpodbijane odločbe). Omejiti preučitev samo na dejstva iz priglasitve bi pomenilo pustiti državi članici prosto izbiro pri določanju upoštevnega obdobja analize, kar bi bilo v nasprotju z objektivnostjo pojma pomoči, ki temelji na gospodarski resničnosti. Zato mora Komisija, če pozna objektivno upoštevna predhodna dejstva, ta vključiti v svojo analizo. V obravnavanem primeru naj bi bila izjava z dne 12. julija 2002 del „veliko daljše verige ravnanj", od katerih sta načrt posojila delničarja in vpis povečanja kapitala le zadnji sestavini. Zato jih je Komisija morala v celoti preučiti, kar naj bi jo privedlo do pravilnega sklepa, da so bili elementi, ki sestavljajo pojem pomoči, podani decembra 2002.

190 Komisija prereka, da izjava z dne 12. julija 2002 ni vključevala državne zaveze glede morebitne finančne podpore podjetju FT in da se je opirala na zgolj subjektiven vtis, kako bi lahko po njenem mnenju trgi zaznali to izjavo. Nasprotno, opirala naj bi se na objektivna dejstva, ki dokazujejo, da je s stališča trga ta izjava ustvarila vtis zavezujoče zaveze in bodočega posredovanja francoske države. Tako naj bi bile izjave od julija 2002 namenjene pomiritvi trgov, francoski organi pa naj bi stopili v stik z bonitetnimi agencijami, da bi preprečili, da bi se ocena obveznic podjetja FT spustila na raven *junk bond*. Poleg tega, kot je razvidno iz točke 210 obrazložitve izpodbijane odločbe, naj bi bila teza Francoske republike in podjetja FT protislovna. Ker pa ti tožeči stranki podrobno ne izpodbijata zakonitosti te točke obrazložitve izpodbijane odločbe, je treba to tezo zavrniti kot neutemeljeno.

191 Komisija iz vsega navedenega sklepa, da je treba drugi tožbeni razlog Francoske republike in podjetja FT zavrniti kot neutemeljen.

Tretji tožbeni razlog Francoske republike in podjetja FT

– Očitna napaka pri presoji glede izjave z dne 12. julija 2002

192 Komisija meni, da je bila odločitev francoske države, da bo pomagala podjetju FT, sprejeta že 12. julija 2002, čeprav podrobna pravila njene zaveze takrat še niso bila določena. Izjava z dne 12. julija naj bi bila del „strategije verodostojne zaveze države za podporo podjetju FT“ in naj bi jo trg kot tako tudi zaznal (točka 220 in naslednje obrazložitve izpodbijane odločbe). Iz dobesedne analize te izjave in njenega konteksta naj bi bilo razvidno, da je bila ta zaveza jasna in vrh tega tudi ponovljena (točke od 205 do 212 obrazložitve te odločbe), zlasti v zvezi z bonitetnimi agencijami. V sporočilu za javnost z dne 12. julija 2002 naj bi bonitetna agencija S & P pojasnila, da so francoski organi neposredno stopili v stik z njo, da bi jo prepričali o svoji podpori v korist podjetja FT (točka 38 obrazložitve izpodbijane odločbe). S stališča kontaktiranih bonitetnih agencij je izjava z dne 12. julija 2002 torej izražala objavljeno voljo francoske države, da bo pomagala podjetju FT. Take ponavljajoče se in usklajene izjave, ki jih je dal minister, ki je pristojen za upravljanje deležev francoske države in ki zastopa večinskega delničarja podjetja FT, bi trg zagotovo imel za verodostojno in nepogojno zavezo francoske države, da bo finančno pomagala podjetju FT (točka 217 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija naj bi dokazala, da je bila ta zaznava trgov potrjena z odzivom finančnih analitikov in njihovimi komentarji, ki naj bi izjavo z dne 12. julija 2002 razlagali kot trdno zavezo o finančni pomoči in kot podporo oceni podjetja FT na ravni varnih naložb (točke 220, 221, 37, 38, 52 in 58 obrazložitve izpodbijane odločbe).

193 Komisija meni, da dejstvo, da je francoska država svoje ravnanje opredelila kot dobro poučeno, ne povzroča dvoma o nepogojnosti njene zaveze. Podobno, omembe

morebitnega nastanka finančnih težav podjetja FT naj ne bi bilo mogoče razlagati kot odložilni ali razvezni pogoj te zaveze (točka 210 obrazložitve izpodbijane odločbe). Nobeno dejstvo naj namreč ne bi kazalo na to, da je trg v zvezi s tem zaznal kakršen koli pogoj. Če bi minister za gospodarstvo želel svojo zavezo pogojevati s spoštovanjem prava Skupnosti, se ne bi zadovoljil z uporabo izrazov „dobro poučeni vlagatelj“, ki naj jih trgi ne bi nujno šteli, kot da spadajo pod pravo državnih pomoči, ampak bi moral izraziti izrecen pridržek, in sicer da bo vsako poznejše posredovanje prej priglašeno Komisiji in izvedeno samo, če ga bo ta odobrila (točka 229 obrazložitve izpodbijane odločbe). Nazadnje, v zvezi z razliko med odločbo o Crédit foncier (glej točko 159 zgoraj) in izpodbijano odločbo Komisija priznava, da v obravnavanem primeru zaveza francoske države ni bila tako natančna kot v okoliščinah te druge zadeve.

194 Komisija v zvezi z vprašanjem, ali je izjava z dne 12. julija 2002 vplivala na položaj trga decembra 2002, napotuje na svoje utemeljevanje v okviru odgovora na prvi in drugi tožbeni razlog Francoske republike in podjetja FT. Ta izjava naj bi v bistvenem povzročila, da se je lahko ocena podjetja FT vse do decembra 2002 obdržala na ravni varnih naložb, namesto da bi se spustila na raven *junk bond*. Francoska država naj bi namreč septembra 2002 ponovila svojo podporo podjetju FT, tako da naj bi bonitetna agencija Moody's spremenila perspektivo dolga z negativne na stabilno (točka 52 obrazložitve izpodbijane odločbe). Agencija S & P naj bi decembra 2002 ponovila, da je bila podpora francoske države od julija 2002 ključni dejavnik za ohranitev ocene na ravni varnih naložb (točka 58 obrazložitve te odločbe). Če pa ocena julija 2002 ne bi bila obdržana na tej ravni, povečanje lastnih sredstev podjetja FT, ki je bistveni sestavni del načrta Ambition 2002, ne bi moglo biti izvedeno pod enakimi pogoji. Torej je izjava z dne 12. julija 2002 vplivala na ukrepe decembra 2002, vsi dogodki po juliju 2002 pa naj bi nastopili v okoliščinah trga, „okuženega“ s temi izjavami. V zvezi s tem naj bi Francoska republika napačno zatrjevala, da njeni stiki, v vlogi, ki jo ima kot večinski delničar podjetja FT, z bonitetnimi agencijami niso neobičajni. Upoštevajoč

velikost dolga podjetja FT (70 milijard EUR) ter neobstoj jasnih in popolnih podatkov o gospodarskem položaju podjetja FT, zasebni večinski delničar v enakih okoliščinah ne bi dal takih izjav o podpori v korist podjetja FT (točka 229 obrazložitve izpodbijane odločbe). Zato so po mnenju Komisije izjave od julija 2002 in stiki z bonitetnimi agencijami „okužili" položaj na trgu, tako da ob objavi o načrtu posojila delničarja decembra 2002 ta objava ni mogla šteti, kot da je bila dana v običajnih tržnih razmerah. Tega učinka „okužbe" naj ne bi odpravili drugi dejavniki, ki so vplivali na dojemanje trgov po juliju 2002 (točki 260 in 261 obrazložitve izpodbijane odločbe).

195 Poleg tega Komisija zavrača kritike na račun metodologije, uporabljene v poročilu z dne 28. aprila 2004. Nazadnje izpodbija upoštevnost primerjave med Deutsche Telekom in podjetjem FT, kot sta jo opravili Francoska republika in podjetje FT, da bi dokazala, da izjave od julija 2002 niso bile odločilne.

– Očitna napaka pri presoji glede uporabe merila zasebnega, dobro poučenega vlagatelja

196 Glede zatrjevane očitne napake pri presoji, ki naj bi bila v uporabi merila zasebnega, dobro poučenega vlagatelja, čeprav Komisija ni priznala obstoja prednosti, napotuje na svojo obrambo glede drugega dela drugega tožbenega razloga Francoske republike in podjetja FT. Vendar dodaja, da je vedno štela, da nepreklicna ponudba posojila delničarja vključuje prednost v korist podjetja FT. Komisija pa naj vseeno ne bi štela za koristno, da se izreče o teoretičnem vprašanju, ali bi ta prednost, če bi se jo presojalo ločeno in ne da bi se upoštevalo izjave od julija 2002, lahko bila v skladu z merilom

dobro poučenega vlagatelja. To vprašanje naj bi namreč zaradi razlogov, predstavljenih v točki 225 obrazložitve izpodbijane odločbe, postalo brezpredmetno.

197 V zvezi s tem Komisija spominja na točke 187 ter 222 in naslednje obrazložitve izpodbijane odločbe in svojo utemeljitev v odgovor na drugi tožbeni razlog Francoske republike in podjetja FT, v katerih so navedeni razlogi, zaradi katerih je morala izjave od julija 2002 in načrt posojila delničarja z decembra 2002 preučiti skupaj. Neodvisno od vprašanja, ali te izjave ali ta načrt, ločeno gledano, izpolnjujejo vse pogoje, da bi bili opredeljeni kot pomoč, naj bi Komisija dokazala, da ob uresničitvi zaporedja dogodkov decembra 2002 od tedaj nepreklicna zaveza francoske države, postavljena v kontekst izjav od julija 2002, ni bila združljiva z merilom zasebnega vlagatelja in je zato pomenila državno pomoč. V zvezi s trditvijo podjetja FT o tem, da posojilo delničarja nikoli ni bilo podpisano, Komisija napotuje na točko 196 obrazložitve izpodbijane odločbe. Poleg tega naj nikoli ne bi zatrjevala, da je trg ponudbo posojila delničarja zaznal, kot da je z njo uresničena zaveza francoske države, ki presega njeno bodočo udeležbo pri povečanju kapitala. Bistvena naj bi bila pomembnost, ki so jo bonitetne agencije pripisovale podpori francoske države. Ta podpora in odzivi bonitetnih agencij pa naj bi obstajali že od julija 2002. Poleg tega Komisija ne izpodbija pozitivnega odziva trga po objavah z dne 2. oktobra 2002 o imenovanju novega predsednika upravnega odbora podjetja FT. Vendar naj podjetje FT ne bi razložilo, zakaj je bilo to imenovanje odločilnejše kot izjave in neposredni stiki z bonitetnimi agencijami julija 2002 pri preprečitvi padca ocene podjetja FT na raven *junk bond*. Vpliv načrta posojila delničarja na trg od decembra 2002 naj bi tudi bil manjši kot vpliv izjav od julija 2002, saj je bil decembra 2002 trg že precej pomirjen v zvezi z resničnostjo in trdnostjo podpore francoske države podjetju FT. Upoštevajoč učinke izjav od julija 2002 naj bi torej do posojila delničarja prišlo v neobičajnih tržnih razmerah in naj bi bila torej s tem podjetju FT dana prednost.

– Očitna napaka pri presoji v zvezi z ravnanjem francoske države kot dobro poučenim vlagateljem

198 Komisija meni, da je v celoti odgovorila na očitek o zatrjevani očitni napaki pri presoji v zvezi z uporabo merila zasebnega, dobro poučenega vlagatelja, ki je ne šteje kot ločen očitek. Zato naj bi bila preučitev tega očitka bodisi brezpredmetna bodisi nedopustna v smislu člena 44 Poslovnika.

199 Komisija iz vsega navedenega sklepa, da je tretji tožbeni razlog Francoske republike in podjetja FT delno brezpredmeten ali nedopusten in delno neutemeljen ter ga je zato treba zavreči ali zavrniti.

Prvi tožbeni razlog družb Bouygues

– Trditve družb Bouygues

200 Komisija izpodbija statični in „fotografski“ pristop družb Bouygues glede operacije reševanja podjetja FT, katerega namen naj bi bil omejiti preučitev na podlagi člena 87(1) ES na izjave od julija 2002, medtem ko naj bi v zadevi T-425/04 Francoska republika želela to preučitev omejiti samo na ukrepe, priglašene decembra 2002. Po mnenju Komisije teza, da te izjave, gledane bodisi ločeno bodisi skupaj, izpolnjujejo

štiri pogoje za državno pomoč, izvira iz ozkega, delnega in napačnega razumevanja izpodbijane odločbe in ne upošteva dejstva, da so dogodki pred posojilom delničarja decembra 2002 v okviru kontinuiranega postopka reševanja povezani tako stvarno kot gospodarsko.

201 Komisija naj bi namreč morala glede na merilo zasebnega vlagatelja preučiti izjave od julija 2002 in načrt posojila delničarja skupaj, ker je bil ta načrt le uresničitev zaporedja prejšnjih dogodkov (točke od 187 do 189, 191 in od 215 do 230 obrazložitve izpodbijane odločbe). Ta pristop naj bi bil potrjen v sodni praksi, ki zahteva, da se upošteva celota zapletene operacije za reševanje in prestrukturiranje ter zlasti preuči, koliko naj bi pretekla ravnanja, ki jih dobro poučeni vlagatelj v tržnem gospodarstvu ne bi storil, naredila nujno ali olajšala sedanje in ločeno ravnanje, ki bi bilo lahko videti kot dobro poučeno, če bi bilo vzeto iz konteksta (v točki 152 zgoraj navedena sodba BP Chemicals proti Komisiji, točka 179). Komisija dodaja, da bi bile ob uporabi merila zasebnega vlagatelja prejšnje pomoči, ki spadajo v kontinuiran proces, načeloma lahko sankcionirane kot take kot tudi upoštevane za opredelitev naslednje pomoči, ki je ob upoštevanju teh prejšnjih pomoči le videti kot ravnanje, ki bi ga bil lahko opravil dobro poučen vlagatelj. Družbi Bouygues pa naj ne bi izpodbijali dejstva, da je posojilo delničarja v izpodbijani odločbi opredeljeno kot državna pomoč. Tako naj vprašanje, ali izjave od julija 2002 pomenijo državno pomoč, ne bi bilo več upoštevno, ker naj bi bilo ob uresničitvi teh izjav decembra 2002 v obliki posojila delničarja dokazano, po eni strani, da je zaveza francoske držav postala nepreklicna in, po drugi strani, da ni v skladu z merilom zasebnega vlagatelja.

202 V zvezi s tem Komisija izpodbija podobnost dejstev v obravnavanem primeru in dejstev iz zadeve, v kateri je bila izdana odločba o Crédit foncier (glej točko 159 zgoraj). V obravnavani zadevi naj izjave ministra za gospodarstvo ne bi imele enake moči in

stopnje natančnosti glede trdne zaveze francoske države kot izjave, ki so bile predmet odločbe o Crédit foncier (glej točko 36 obrazložitve odločbe o Crédit foncier in točko 219 obrazložitve izpodbijane odločbe).

203 Komisija dodaja, da ni niti naloga države, ki priglasi pomoč, niti zainteresiranih strank, da določijo upoštevno obdobje analize. Pojem državne pomoči naj bi bil objektiven in utemeljen na gospodarski resničnosti. Zato bi morala Komisija v svojo analizo vključiti objektivno upoštevna predhodna dejstva, če jih preučuje. V obravnavanem primeru naj bi bile izjave od julija 2002 del „veliko daljše verige ravnanj“, od katerih sta posojilo delničarja in vpis povečanja kapitala šele zadnja sestavna dela. Komisija naj bi torej utemeljeno ugotovila, da so v obravnavanem primeru elementi, ki sestavljajo pojem pomoči, obstajali šele od decembra 2002.

204 Zato naj bi bilo treba prvi tožbeni razlog družb Bouygues zavrniti kot neutemeljen.

– Trditve podjetja FT kot intervenienta

205 V zvezi s trditvami podjetja FT kot intervenienta Komisija najprej opozarja, da morajo intervenienti sprejeti spor v stanju, v kakršnem je ob njihovi intervenciji, in da se morajo na podlagi člena 40, četrti odstavek, Statuta Sodišča predlogi iz njihove intervencijske vloge omejiti le na podporo predlogom ene od glavnih strank, ker intervenienti ne morejo uveljavljati razloga, ki ga tožeča stranka ne uveljavlja.

206 Komisija je začudena nad tem, da podjetje FT kot intervenient podpira njene predloge v obrambo zakonitosti člena 1 izpodbijane odločbe, čeprav v zadevi T-444/04 predlaga, seveda iz drugih razlogov, razglasitev ničnosti tega člena. Zato dvomi o dopustnosti intervencijskih predlogov podjetja FT, glede na to, da naj bi v tej drugi zadevi podjetje FT Komisiji očitalo, da je šla predaleč z odločitvijo v členu 1 izpodbijane odločbe, da posojilo delničarja, v kontekstu izjav od julija 2002, pomeni državno pomoč, ki ni združljiva s skupnim trgom. S tem, da v zadevi T-450/04 zatrjuje, da Komisija ni šla predaleč v delu, v katerem izjav od julija 2002 ni štela za državne pomoči, pa naj bi podjetje FT nasprotovalo lastnemu stališču, izraženemu v okviru zadeve T-444/04. Podjetje FT naj namreč po eni strani v svoji intervencijski vlogi ne bi moglo zatrjevati, da je člen 1 izpodbijane odločbe veljaven, po drugi strani pa v svoji tožbi predlagati razglasitve ničnosti tega člena. Komisija meni, da mora to novo stališče, izraženo v intervencijski vlogi, podjetje FT logično privesti do umika tožbe v zadevi T-444/04.

207 Komisija podredno izpodbija, da bi izjavo z dne 12. julija 2002 dal vsak zasebni večinski delničar in da je bila tako splošna in pogojna, da je ni mogoče razlagati kot jamstvo za podporo podjetju FT. Komisija naj bi poudarila, da je bilo za francosko državo odločilno, da daje bonitetnim agencijam in finančnemu trgu vtis, da je izjava z dne 12. julija 2002 zaveza. Ta izjava, skupaj z neposrednimi stiki med francoskimi organi in bonitetnimi agencijami, naj bi bila jasno namenjena pomiritvi trga in izognitvi poslabšanju ocene obveznic podjetja FT na raven *junk bond*, kar naj bi potrjevalo povišanje tečaja delnic in obveznic podjetja FT po tej izjavi. V resnici naj ta zaveza ne bi bila pogojena s spoštovanjem pravil Skupnosti na področju državnih pomoči (točka 229 obrazložitve izpodbijane odločbe). Nazadnje Komisija zavrača tezo, da izjava z dne 12. julija 2002 podjetju FT ni dala nobene prednosti. Prednost iz te izjave naj

bi bila v tem, da se je do decembra 2002 ocena podjetja FT obdržala na ravni varnih naložb, namesto da bi se spustila na raven *junk bond* (točka 219 obrazložitve izpodbijane odločbe).

Drugi toženi razlog družb Bouygues

208 Komisija meni, da je dovolj obrazložila svoje stališče, da ne more sklepati o tem, da izjave od julija 2002 pomenijo državno pomoč (glej zlasti točke 188, 189, 215 in od 217 do 230 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija meni, da obrazložitev izpodbijane odločbe ni niti protislovna niti nepopolna, saj naj bi družbi Bouygues zamešali nadzor nad obveznostjo obrazložitve in nadzor nad očitno napako.

Dodatne utemeljitve Komisije v odgovoru na pisna vprašanja Splošnega sodišča

209 V odgovoru na pisna vprašanja Splošnega sodišča se Komisija v bistvu sklicuje na točke 188 in od 214 do 216 obrazložitve izpodbijane odločbe ter na pravne in ekonomske študije, ki jih je prejela ali dala izdelati, ter na analize v upravnem postopku, od katerih je večina v prid zavezujoči naravi izjav od julija 2002. Komisija naj bi tako prišla do sklepa, da ne more „neovrgljivo dokazati obstoja pomoči“ samo na podlagi teh izjav, saj je preveč težavno dokazati, da so lahko vsaj potencialno pomenile zavezo glede državnih sredstev. Študije strokovnjakov naj bi namreč vsebovale precej različne razlage

teh izjav na podlagi francoskega civilnega, gospodarskega in upravnega prava ter zapletenih in spornih pravnih pojmov iz francoske sodne prakse in teorije. Rezultat te analize naj bi bil povzet v točkah od 216 do 218 obrazložitve izpodbijane odločbe.

210 Vendar pa Komisija ne zanika, da bi lahko nekateri elementi iz nacionalnega prava veljavno podprli tezo, da izjave od julija 2002 vsebujejo enostransko zavezo francoske države, tezo, ki naj torej ne bi bila očitno neutemeljena. V zvezi s tem se Komisija sklicuje na dve sodbi francoskega Cour de cassation. Vendar naj zlasti ob upoštevanju okrožnice z dne 22. julija 2003 (glej točko 167 zgoraj), v kateri je opozorjeno, da lahko samo finančni zakon, ki ga izglasuje nacionalni parlament, vzpostavi finančno odgovornost francoske države, ti sodbi ne bi bili neposredno prenosljivi v francosko upravno pravo. Poleg tega naj bi kritike podjetja FT med upravnim postopkom v zvezi s poročilom z dne 22. marca 2004 kazale na to, da francoski državi ni mogoče pripisati krivde v skladu s francoskim upravnim pravom. Poleg tega Komisija meni, da čeprav je bilo v poročilu z dne 22. marca 2004 sklenjeno, da se zaveza glede poroštva francoske države, kot obveznost rezultata, začne že 12. julija 2002, pa je bilo v tem poročilu priznano, da je težko šteti, da se je francoska država od tistega trenutka nameravala zavezati glede udeležbe pri povečanju kapitala podjetja FT, saj je do zaveze v skladu s poročilom prišlo 13. septembra 2002 (točka 62 poročila z dne 22. marca 2004).

211 Komisija opozarja na svoj pristop glede uporabe merila zasebnega, dobro poučenega vlagatelja in na svojo analizo zaznave izjav od julija 2002 s strani finančnega trga, ki naj bi spadale pod strategijo podpore in reševanja podjetja FT. V teh okoliščinah raje ni sprejela prestroge in preveč omejujoče razlage za francosko državo in podjetje FT o zelo sporni točki nacionalnega prava. Čeprav Komisija ni bila dovolj gotova glede obsega izjav od julija 2002 glede na nacionalno pravo, da bi lahko sklepala, da pomenijo zavezo glede državnih sredstev, pa je lahko sklepala, da podelitev posojila delničarja tako zavezo vsebuje (točka 219 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija iz tega sklepa, da je zaradi stvarne in gospodarske povezave med izjavami od julija

2002 in posojilom delničarja te lahko utemeljeno presojala skupaj. Ob upoštevanju uresničitve teh izjav decembra 2002 v obliki posojila delničarja, edinega ukrepa, ki ga je Francoska republika priglasila, je bilo po eni strani dokazano, da je ta izjava postala nepreklicna, in po drugi strani, da ni združljiva z merilom zasebnega vlagatelja. Zato naj vprašanje, ali izjave od julija 2002 pomenijo državno pomoč ali ne, ne bi bilo več upoštevno.

2. Presoja Splošnega sodišča

a) Pojem pomoči v smislu člena 87(1) ES

212 Glede vprašanja, ali je Komisija v obravnavanem primeru narobe uporabila pojem pomoči, je treba najprej spomniti, da je v skladu s členom 87(1) ES „vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdružljiva s skupnim trgom, kolikor prizadene trgovino med državami članicami“.

213 Nato je treba ugotoviti, kakor je bilo priznano v ustaljeni sodni praksi, da je pojem državne pomoči splošnejši od pojma subvencije, ker zajema ne le aktivna ravnanja, kot so subvencije, ampak tudi ukrepe, ki v različnih oblikah zmanjšujejo obremenitve, ki jih običajno nosijo podjetja in ki so potemtakem, ne da bi bile subvencije v strogem

smislu besede, enake narave in imajo enake učinke (glej sodbi Sodišča z dne 8. maja 2003 v združenih zadevah Italija in SIM 2 Multimedia proti Komisiji, C-328/99 in C-399/00, Recueil, str. I-4035, točka 35, in z dne 15. junija 2006 v združenih zadevah Air Liquide Industries Belgium, C-393/04 in C-41/05, ZOdl., str. I-5293, točka 29 in navedena sodna praksa).

214 Poleg tega je bilo v sodni praksi priznano, da se samo prednosti, dodeljene neposredno ali posredno iz državnih sredstev, štejejo za pomoč v smislu člena 87(1) ES. Razlikovanje v tej določbi med „pomočjo, ki jo dodeli država“, in pomočjo „iz državnih sredstev“ namreč ne pomeni, da so vse prednosti, ki jih odobri država, pomoč, naj se financirajo iz državnih sredstev ali ne, ampak je namen tega razlikovanja zgolj v ta pojem vključiti prednosti, ki jih država dodeli neposredno, in prednosti, ki se zagotovijo prek javnega ali zasebnega organa, ki ga imenuje ali ustanovi država (sodba Sodišča z dne 13. marca 2001 v zadevi PreussenElektra, C-379/98, Recueil, str. I-2099, točka 58; sodbi Splošnega sodišča z dne 6. marca 2003 v združenih zadevah Westdeutsche Landesbank Girozentrale in Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, T-228/99 in T-233/99, Recueil, str. II-435, točka 179, in z dne 12. decembra 2006 v zadevi Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid in Federación Catalana de Estaciones de Servicio proti Komisiji, T-95/03, ZOdl., str. II-4739, točka 104).

215 Iz tega sledi, da mora ta ukrep za to, da se opredeli kot državna pomoč v smislu člena 87(1) ES, po eni strani vključevati prednost, ki je lahko v različnih oblikah („kakršna koli vrsta pomoči“), po drugi strani pa mora ta prednost neposredno ali posredno izvirati iz javnih sredstev („ki jo dodeli država“ ali „iz državnih sredstev“).

216 V sodni praksi je bil pojasnjen še pojem državne pomoči v zvezi z načelom enakega obravnavanja javnih in zasebnih podjetij v tem smislu, da posredovanje javnih organov v kapitalu podjetja, to je finančni vložek, ki izvira iz javnih sredstev, ne pomeni državne pomoči v smislu člena 87(1) ES, če je do tega posredovanja prišlo v okoliščinah, ki ustrezajo običajnim tržnim razmeram. V zvezi s tem je treba presoditi, ali bi v podobnih okoliščinah zasebni vlagatelj v velikosti, ki je primerljiva z velikostjo subjektov iz javnega sektorja, lahko izvedel tolikšne finančne vložke, zlasti ob upoštevanju razpoložljivih podatkov in predvidenega razvoja v času teh vložkov (sodba Italija in SIM 2 Multimedia proti Komisiji, točka 213 zgoraj, točki 37 in 38). Poleg tega, čeprav ravnanje zasebnega vlagatelja, s katerim je treba primerjati posredovanje javnega vlagatelja, ki sledi ciljem ekonomske politike, ni nujno ravnanje običajnega vlagatelja, ki vloži sredstva zaradi njihove donosnosti v bolj ali manj kratkem roku, pa mora biti vsaj ravnanje zasebnega holdinga ali skupine zasebnih podjetij, ki sledijo strukturni politiki, globalni ali sektorski, ter jih vodijo dolgoročne perspektive donosnosti (sodba Sodišča z dne 14. septembra 1994 v zadevi Španija proti Komisiji, C-42/93, Recueil, str. I-4175, točka 14, in sodba Splošnega sodišča z dne 18. decembra 2008 v zadevi Componenta proti Komisiji, T-455/05, neobjavljena v ZOdl., točka 86).

217 Kot so stranke priznale na obravnavi, je uporaba merila zasebnega vlagatelja nujno pogojena s tem, da ukrepi, ki jih država sprejme v korist podjetja, dajejo prednost, ki izvira iz državnih sredstev (glej v tem smislu sodbo Westdeutsche Landesbank Girozentrale in Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, točka 214 zgoraj, točki 180 in 181).

218 V zvezi z obsegom sodnega nadzora, ki ga je treba opraviti, je treba spomniti, da je pojem pomoči objektivni pojem in da zato opredelitev ukrepa kot državne pomoči, kar je v skladu s Pogodbo naloga Komisije in sodišča, načelno ne more utemeljiti tega, da bi se Komisiji priznala široka diskrecijska pravica, razen če obstajajo posebne okoliščine, ki se lahko pripišejo predvsem zapletenosti zadevnega državnega ukrepa. Šele

pri uporabi člena 87(3) ES, ki v okviru preučitve Komisije glede morebitne združljivosti nekaterih državnih ukrepov s skupnim trgom vključuje upoštevanje zapletenih gospodarskih, socialnih, regionalnih in sektorskih presoj, ima Komisija dejansko široko diskrecijsko pravico (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 27. januarja 1998 v zadevi Ladbroke Racing proti Komisiji, T-67/94, Recueil, str. II-1, točka 52 in navedena sodna praksa).

219 V zvezi s tem je Sodišče pojasnilo, da ima pojem državne pomoči, kot je opredeljen v Pogodbi, pravni značaj in ga je treba razlagati na podlagi objektivnih dejavnikov. Zato mora Sodišče načeloma in ob upoštevanju konkretnih dejavnikov spora, o katerem odloča, ter tehničnosti ali zapletenosti presoje, ki jo je opravila Komisija, izvajati celoten nadzor glede vprašanja, ali ukrep spada na področje uporabe člena 87(1) Pogodbe ES (sodbe Sodišča z dne 16. maja 2000 v zadevi Francija proti Ladbroke Racing in Komisiji, C-83/98 P, Recueil, str. I-3271, točka 25; z dne 1. julija 2008 v združenih zadevah Chronopost proti UFEX in drugi, C-341/06 P in C-342/06 P, ZOdl., str. I-4777, točka 141, in z dne 22. decembra 2008 v zadevi British Aggregates proti Komisiji, C-487/06 P, ZOdl., str. I-10505, točka 111).

220 Ob upoštevanju teh načel je treba preveriti, ali je v obravnavanem primeru Komisija pravilno uporabila pojem državne pomoči v smislu člena 87(1) ES.

221 V zvezi s tem je treba, ob upoštevanju očitkov tožečih strank v zadevah T-425/04, T-444/04 in T-450/04, delno v zvezi z napačno uporabo prava in delno v zvezi z očitnimi napakami pri presoji, najprej preučiti, ali so izjave od julija 2002 in načrt posojila delničarja iz decembra 2002, ločeno ali skupaj, podjetju FT dale eno ali več prednosti. Če je tako, je nato treba presoditi, ali te morebitne prednosti v korist podjetja FT izvirajo iz prenosa državnih sredstev. Če je tako, je treba tudi preučiti, ali so bile

te morebitne prednosti, ki izvirajo iz državnih sredstev, podeljene ob upoštevanju merila zasebnega, dobro poučenega vlagatelja v tržnem gospodarstvu.

b) Obstoj prednosti, ki jih dajejo izjave od julija 2002, in načrt posojila delničarja

Uvodne ugotovitve

222 Najprej je treba preučiti, ali in v kolikšni meri je Komisija v izpodbijani odločbi opredelila eno ali več prednosti, povezanih z izjavami od julija 2002. V ta namen je ob upoštevanju tesne zveze med merilom prednosti in merilom prenosa državnih sredstev treba upoštevati vse preudarke, ki so v zvezi s tem predstavljeni v tej odločbi.

223 Spomniti je treba, da je Komisija v členu 1 izpodbijane odločbe kot državno pomoč v smislu člena 87(1) ES opredelila posojilo delničarja v obliki kreditne linije 9 milijard EUR v korist podjetja FT, kakršna je v kontekstu izjav od julija 2002, to je izjav, danih pred priglasitvijo načrta posojila delničarja 4. decembra 2002.

224 V podporo temu sklepu je Komisija v bistvenem ugotovila, da so z izjavami od julija 2002, danimi v času, ko se je podjetje FT soočalo s finančno krizo zaradi velike zadolžitve na kratek rok, francoski organi dosegli, da je podjetje FT ponovno pridobilo

zaupanje finančnega trga, da je lahko dobilo nove kredite, kar naj bi postavilo temelje ukrepom ponovnega uravnoteženja bilance in refinanciranja podjetja FT, vključno z načrtom posojila delničarja, kot so bili pozneje sprejeti. Komisija je glede tega v bistvu menila, da te izjave in ti ukrepi, presojani kot celota, ki so del kontinuiranega postopka reševanja podjetja FT, ki ga vodi francoska država, niso združljivi z merilom zasebnega, dobro poučenega vlagatelja v tržnem gospodarstvu, saj zasebni delničar takih izjav podpore ne bi dal v kriznem položaju, v kakršnem je bilo podjetje FT julija 2002. Tako naj bi te izjave „okužile“ položaj na trgu, ki je privedel do načrta posojila delničarja, saj ta ne bi mogel biti izveden brez učinkov, ki so jih te izjave povzročile na finančnem trgu (glej zlasti točke od 225 do 230 obrazložitve izpodbijane odločbe).

225 Natančneje je glede pojma prednosti, ki vključuje zavezo glede državnih sredstev, Komisija v bistvu menila, da čeprav bi bilo mogoče izjave od julija 2002 opredeliti kot pomoči, ker so vplivale na trg in podjetju FT dale prednost, pa niso nujno take, da bi lahko „vsaj potencialno vključevale zavezo glede državnih sredstev“ (točka 188 obrazložitve izpodbijane odločbe). V točki 189 obrazložitve izpodbijane odločbe je Komisija poudarila, da nima dovolj podatkov, da bi lahko neovrgljivo dokazala obstoj pomoči na podlagi te „inovativne“ hipoteze. Vendar je menila, da bo lahko dokazala obstoj pomoči z upoštevanjem prednosti in zaveze glede državnih sredstev, povezanih z načrtom posojila delničarja, ki se presoja v kontekstu izjav od julija 2002 (točka 190 obrazložitve izpodbijane odločbe).

226 Tako je bilo v točki 194 obrazložitve izpodbijane odločbe ugotovljeno, da je s „posojilom delničarja […] dana prednost podjetju FT, ker omogoča povečanje njegovih sredstev financiranja in zagotovitev trgu, da je plačilno sposobno“. Kljub temu da pogodba o posojilu delničarja ni bila nikoli podpisana, je podjetje FT „zaradi videza,

ustvarjenega na trgu, da to posojilo obstaja“, lahko imelo prednost, ker je trg menil, da so finančne razmere v podjetju FT trdnejše, kar je lahko vplivalo na pogoje za posojilo.

227 V zvezi z merilom zaveze glede državnih sredstev je Komisija v točki 195 obrazložitve izpodbijane odločbe pojasnila, po eni strani, da „dejstvo, da [prednost] izvira iz državne obveznosti, ki povzroči [potencialni] prenos […] sredstev, vendar ne takojšnjega, ne izključuje [tega, da bi bila prednost podeljena iz državnih sredstev]“, in po drugi strani, sklicujoč se na sodbo Sodišča z dne 16. maja 2002 v zadevi Francija proti Komisiji, imenovano Stardust (C-482/99, Recueil, str. I-4397, točka 36), da „ni potrebno v vsakem primeru dokazati obstoja prenosa državnih sredstev, da bi se [prednost], dodeljena […] enemu ali več podjetjem, lahko razumela kot državna pomoč v skladu s členom 87(1) Pogodbe ES“. Tako bi lahko po mnenju Komisije, opirajoč se na sodno prakso, celo prednost, dana v obliki dodatnega potencialnega bremena za državo, pomenila državno pomoč (sodba Sodišča z dne 1. decembra 1998 v zadevi Ecotrade, C-200/97, Recueil, str. I-7907, točka 43, in sodba Splošnega sodišča z dne 13. junija 2000 v združenih zadevah EPAC proti Komisiji, T-204/97 in T-270/97, Recueil, str. II-2267, točka 80).

228 V skladu s točko 196 obrazložitve izpodbijane odločbe naj bi obvestilo o dajanju posojila delničarja na razpolago skupaj z izvedbo predhodnih pogojev za to dajanje na razpolago, videz na trgu, da je bilo to posojilo delničarja na razpolago, in poslana pogodba o posojilu delničarja pomenili „dodatno potencialno breme za [francosko] državo“, ki naj bi zadostovalo za sklepanje o obstoju „potencialne zaveze glede državnih sredstev“. Komisija meni:

„Če namreč ta dokument predstavlja [ponudbo za sklenitev pogodbe], [jo vse dokler ta] ni bila [preklicana], podjetje FT lahko podpiše kadar koli in si tako [pridobi]

pravico do […] takojšnjega plačila vsote 9 milijard EUR. [Francoska država] […] mora zato za podjetje FT […] [imeti pripravljena] ustrezn[a] sredst[va].“

229 Francoska republika in podjetje FT sta z drugim in tretjim tožbenim razlogom iz zadev T-425/04 in T-444/04 v bistvu trdila, da niti izjave o podpori niti načrt posojila delničarja sami ne izpolnjujejo pogojev za opredelitev kot državna pomoč in zlasti merila prednosti, ki izvira iz državnih sredstev, in da teh različnih elementov ni mogoče presojati skupaj, da bi prišli do sklepa, da z ravnanjem francoske države ni bilo spoštovano merilo zasebnega, dobro poučenega vlagatelja. Pristop Komisije naj bi bil namreč protisloven, saj je sama priznala, da, če se jih presoja ločeno, niti te izjave niti posojilo delničarja nista državni pomoči v smislu člena 87(1) ES. Nikakor pa izjav o podpori ni mogoče opredeliti kot trdno zavezo francoske države, ki daje podjetju FT prednost in vključuje državna sredstva.

230 Nasprotno pa s prvim tožbenim razlogom v zadevi T-450/04 družbi Bouygues v bistvu zatrjujeta, da Komisija v izpodbijani odločbi s tem, da vsake od izjav od julija 2002 ni opredelila kot ločeno državno pomoč, ni šla dovolj daleč. Vsaka od teh izjav naj bi namreč izpolnjevala kumulativne pogoje za opredelitev državne pomoči, vključno s pogojem o prednosti, ki vključuje zavezo glede državnih sredstev.

Prednost, ki izhaja iz izjav od julija 2002

231 Iz sodne prakse, navedene v točki 213 zgoraj, je razvidno, da pojem prednosti pomeni, da je posledica posredovanja države izboljšanje gospodarskega in/ali finančnega

položaja ali celo obogatitev prejemnika, na primer z zmanjšanjem stroškov, ki ga običajno bremenijo.

232 Zato je treba preučiti, ali so izjave od julija 2002 in objava z dne 4. decembra 2002 o posojilu delničarja same po sebi vključevale podelitev take prednosti podjetju FT.

233 V zvezi s tem je treba razlikovati, po eni strani, med morebitno prednostjo, ki je v olajšanju dostopa podjetja FT do finančnih trgov in zmanjšanju njegovih stroškov refinanciranja in, po drugi strani, morebitnega pozitivnega vpliva teh izjav na tečaj delnic in obveznic podjetja FT.

234 Glede vpliva izjav od julija 2002 na dostop podjetja FT do finančnih trgov in njegove stroške refinanciranja je treba ugotoviti, da je Komisija v izpodbijani odločbi v zadostni meri dokazala, da so te izjave povzročile znatno prednost v korist podjetja FT, ker so omogočile ponovno pridobitev zaupanja finančnih trgov, omogočile, olajšale in znižale stroške dostopa podjetja FT do novih kreditov, potrebnih za refinanciranje njegovih kratkoročnih dolgov v višini 15 milijard EUR, in dokončno prispevale k ustalitvi njegovega krhkega finančnega položaja, ki je bil junija in julija 2002 tik pred tem, da se zelo poslabša.

235 Natančneje, iz povzetka izpodbijane odločbe v točkah od 33 do 50 zgoraj je razvidno, da je Komisija zbrala veliko indicev, na podlagi katerih je mogoče dokazati, da so po izjavi z dne 12. julija 2002 in naslednjih ter po objavi z dne 4. decembra 2002 o načrtu posojila delničarja bonitetne agencije podjetje FT ocenile ugodnejše, kot so ga ali so ga nameravale, glede na to, da je bilo v finančni krizi, glede na pomen *spread*

inversion, ustreznega padca cen njegovih obveznic in tečaja njegovih delnic, kar se je vse dogajalo zlasti junija in julija 2002 (glej točko 34 zgoraj).

236 Iz usklajenih komentarjev nekdanjega in novega predsednika upravnega odbora podjetja FT, bonitetnih agencij in Deutsche Bank je namreč razvidno, da bi ocena, ki so jo te agencije v tistem obdobju dale ali nameravale dati, povzročila, da podjetje FT ne bi imelo več dostopa do kapitalskih trgov, in mu tako onemogočila refinanciranje njegovega kratkoročnega dolga in da se je bilo mogoče preprečitvi dostopa izogniti samo z ohranitvijo ugodnejše ocene, ki jo je omogočila izjava z dne 12. julija 2002 (glej točke od 37 do 43 in 47 zgoraj). Glede na preudarke v točkah od 45 do 48 zgoraj je Komisija tudi v zadostni meri dokazala, da so tudi izjave s septembra, oktobra in decembra 2002 pozitivno vplivale na odločitve bonitetnih agencij o ohranitvi ocene podjetja FT in spodbudile zaupanje finančnih trgov, s čimer so podjetju FT omogočile, da lahko ponovno obvlada svoje kratkoročne dolgove ter da se refinancira pod ustreznimi pogoji.

237 Ne da bi bilo treba podrobneje pojasniti vpliv, ki so ga te izjave, vsaka posebej, imele na finančne trge, je treba skleniti, da so te izjave skupaj vsekakor odločilno vplivale na odzive bonitetnih agencij in da je bil ta odziv nato odločilen za ponovno pridobitev ugleda podjetja FT v očeh vlagateljev in upnikov ter za ravnanje gospodarskih subjektov na finančnih trgih, ki so bili pozneje udeleženi pri refinanciranju podjetja FT. Vzročno zvezo med temi različnimi dejstvi dokazuje zlasti dejstvo, da je septembra 2002 skupina bank, povezanih z izvedbo načrta Ambition 2005, svojo udeležbo pri rekapitalizaciji podjetja FT pogojevala s tem, da bonitetni agenciji Moody's in S & P ohranita svojo trenutno oceno (glej točko 44 zgoraj). Poleg tega je kot odziv na objavo z dne 4. decembra 2002 o posojilu delničarja bonitetna agencija S & P 17. decembra 2002 potrdila, da naj bi bila po eni strani podpora francoskih organov v korist podjetja FT, kot je bila potrjevana od julija 2002, ključni dejavnik za ohranitev ocene podjetja FT na ravni varnih naložb in da naj bi bila, po drugi strani, objava tega načrta

posojila delničarja dokaz za to podporo ter za veliko varstvo upnikov podjetja FT (glej točko 58 obrazložitve ter opombi 52 in 53 izpodbijane odločbe). Tako je glede zgoraj navedenega komentarja bonitetne agencije S & P Komisija prav tako utemeljeno sklepala, da so ugodni učinki izjav o podpori, ponavljajočih se od julija 2002, trajali vse do decembra 2002 (glej tudi pripombe bonitetne agencije Moody's februarja 2003, navedene v točki 48 zgoraj, ter poročilo Deutsche Bank, navedeno v točki 37 zgoraj).

238 Poleg tega je treba ugotoviti, da je na podlagi načel, ki veljajo za podelitev kreditov in refinanciranje na kapitalskih trgih, kot je bilo nanje opozorjeno v točki 28 in naslednjih obrazložitve izpodbijane odločbe, raven ocene podjetja in torej tveganje neizpolnitve, povezano z njemu dodeljenimi krediti, odločujoče za izračun stroškov refinanciranja, ki jih mora nositi to podjetje, zlasti glede obresti, ki se plačajo za izdajo novih obveznic. Manjše kot je tveganje neizpolnitve, lažje in cenejše je refinanciranje zadevnih kreditov na kapitalskih trgih. Z drugimi besedami, vsak pozitiven vpliv na oceno podjetja, čeprav le zaradi javnih izjav, ki lahko ustvarijo ali okrepijo zaupanje vlagateljev, takoj vpliva na raven stroškov, ki jih mora to nositi za refinanciranje na kapitalskih trgih. V zvezi s tem se je Komisija sklicevala na dokument podjetja FT, upoštevnosti katerega Francoska republika in podjetje FT ne izpodbijata in iz katerega je razvidna hipoteza o samodejnem povišanju letnih obresti za približno 75 milijonov EUR, če bonitetni agenciji Moody's in S & P dolgoročni dolg podjetja FT ocenita slabše (glej točko 222 obrazložitve izpodbijane odločbe in opombo 148 izpodbijane odločbe).

239 Dodatno je treba pojasniti, da je tudi Komisija dokazala, da je bila ta vzročna zveza med izjavami od julija 2002, ohranitvijo ocene podjetja FT in olajšanjem njegovega dostopa do novih kreditov, vključno z znižanjem njegovih stroškov refinanciranja, za francoske organe ne samo predvidljiva, ampak so jo celo načrtovali. Kot je namreč razvidno iz točk 38 in 212 obrazložitve izpodbijane odločbe, so francoski organi ravno na dan izjave z dne 12. julija 2002 kontaktirali bonitetne agencije, na primer

S & P (glej točki 35 in 37 zgoraj), da bi jih obvestili o svojih namenih, da hitro povrnejo zaupanje trgu in preprečijo poznejše poslabšanje ocene podjetja FT na raven *junk bond*. Tega dejstva Francoska republika in podjetje FT ne izpodbijata, ampak samo navajata, da je ta pristop združljiv z merilom zasebnega, dobro poučenega vlagatelja.

240 Zato je pozitivni in stabilizirajoči učinek na oceno podjetja FT, ki izhaja neposredno iz izjav od julija 2002 in volje francoskih organov, nujno privedel do finančne koristi podjetju FT in okrepitve njegovega gospodarskega položaja. Ta ugotovitev je Komisiji omogočila sklep, da je bila podjetju FT podeljena prednost v smislu člena 87(1) ES, ne da bi jo bilo treba količinsko opredeliti.

241 Zato je treba zavrniti trditve Francoske republike in podjetja FT, da izjave od julija 2002 niso vplivale na trge in z njimi podjetju FT ni bila podeljena prednost.

242 V teh okoliščinah se ni treba izreči o vprašanju, ali so izjave od julija 2002 vsebovale tudi prednost za podjetje FT, s tem da so pozitivno vplivale na tečaj njegovih delnic in obveznic.

Prednost, ki izhaja iz načrta posojila delničarja

243 Preučiti je treba, ali je samo posojilo delničarja, ki je ostalo v fazi osnutka pogodbe, ki je podjetje FT ni podpisalo in nikoli ni bila izvedena, povzročilo dodatno in ločeno prednost v korist podjetja FT glede na prednost, opisano v točkah od 235 do

237 zgoraj. V zvezi s tem je treba spomniti, da je Komisija, kot je bilo razloženo v zgoraj navedenih točkah, v zadostni meri dokazala, da je javna objava francoskih organov o načrtu posojila delničarja z dne 4. decembra 2002 skupaj z izjavami od julija 2002 za podjetje FT pomenila prednost, ker je povzročila pozitivni odziv gospodarskih subjektov na finančnih trgih in posledično bistveno izboljšala razmere, ki so omogočile njegovo refinanciranje.

244 V zvezi z vprašanjem, ali je glede te zadnje prednosti načrt posojila delničarja pomenil dodatno in ločeno prednost, se je treba sklicevati zlasti na točko 194 obrazložitve izpodbijane odločbe, v skladu s katero je ne glede na dejstvo, da podjetje FT nikoli ni podpisalo pogodbe o posojilu delničarja in zato tudi ni bila izvršena, bila s to pogodbo podjetju FT dana prednost, ker mu je omogočila, da je povečalo svoja finančna sredstva, prepričalo trg, da je plačilno sposobno, in tako vplivalo na pogoje za posojilo podjetju FT. „Videz, ustvarjen na trgu, da to posojilo obstaja, [je namreč lahko pomenil] prednost za podjetje FT, ker je trg menil, da je [njegova] finančna situacija […] bolj trdna."

245 Vendar ker Komisija tako opisano prednost enači z učinkom pomiritve trga in videzom za tretje, da je bilo podjetju FT dano na voljo posojilo delničarja, se ta prednost očitno zamenjuje s prednostjo, ki izhaja iz izjav od julija 2002, zlasti s tisto, ki je povezana z objavo z dne 4. decembra 2002 o načrtu posojila delničarja, ki so že ustvarile tak vpliv na finančnih trgih in povzročile izboljšanje pogojev za posojilo podjetju FT (glej točke od 235 do 237 zgoraj).

246 Zdi se namreč izključeno, da bi načrt posojila delničarja, ki je bil predmet pogodbe, ki jo je združenje ERAP podpisalo, parafiralo in poslalo podjetju FT, tako kot objava

z dne 4. decembra 2002 enako ali vsaj podobno vplival na trge. Kot je Francoska republika sama navedla na obravnavi v odgovor na vprašanje Splošnega sodišča, kar je bilo dano v zapisnik obravnave, pogodba posojila delničarja, ki jo je združenje ERAP 20. decembra 2002 poslalo podjetju FT, ni bila javno objavljena ločeno in poleg objave z dne 4. decembra 2002 o posojilu delničarja. Ker take objave ni bilo, kar je podjetje FT potrdilo na obravnavi, to ni bil „videz" za tretje o dajanju na voljo posojila delničarja v smislu točke 194 obrazložitve izpodbijane odločbe, ki bi lahko bil pripisan pošiljanju te pogodbe o posojilu delničarja. Odziv bonitetne agencije Moody's, ki je naveden v opombi 112 izpodbijane odločbe, ne more povzročiti dvoma o tej presoji, saj je do tega odziva prišlo že 9. decembra 2002, in sicer verjetno kot odgovor na objavo z dne 4. decembra 2002 in vsekakor pred tem, ko je združenje ERAP podjetju FT 20. decembra 2002 poslalo pogodbo o posojilu delničarja. Enako velja glede odziva bonitetne agencije S & P z dne 17. decembra 2002 iz točke 58 obrazložitve in opomb 52 in 53 izpodbijane odločbe.

247 Komisija je v odgovor na vprašanje Splošnega sodišča na obravnavi kljub temu potrdila, da je vedno menila, da načrt posojila delničarja kot tak in njegovo dajanje na voljo za podjetje FT vključuje dodatno in ločeno prednost (glej tudi točko 196 zgoraj), ker je to po pošiljanju podpisane pogodbe z dne 20. decembra 2002 imelo možnost, da enostransko in nepogojno udejanji posojilo delničarja, tako da to pogodbo podpiše. Z gospodarskega stališča naj bi možnost pridobitve kredita v vrednosti 9 milijard EUR, ki je odvisna le od volje prejemnika, pomenila ločeno prednost od te, ki izhaja iz objave z dne 4. decembra 2002 o posojilu delničarja. Podjetje FT je to presojo na obravnavi izpodbijalo tako, da se je sklicevalo na točki 188 in 190 obrazložitve izpodbijane odločbe.

248 Zato je treba najprej preučiti, ali je trditev Komisije v izpodbijani odločbi dovolj utemeljena.

249 V zvezi s tem je treba poudariti, da je v točki 194 obrazložitve izpodbijane odločbe navedeno dejstvo, da je s posojilom delničarja podjetju FT dana prednost, „ker omogoča povečanje njegovih sredstev financiranja“. Čeprav je ta ugotovitev precej nenatančna, kratka in neposredno povezana z opisom prednosti iz točke 245 zgoraj, pa je v točki 196, drugi in tretji stavek, obrazložitve te odločbe, ki se nanaša na merilo prenosa državnih sredstev, poleg tega pojasnjeno, da ker pogodba o posojilu delničarja „predstavlja [ponudbo za sklenitev pogodbe], [jo vse dokler ta] ni bila [preklicana], podjetje FT lahko podpiše kadar koli in si tako [pridobi] pravico do […] takojšnjega plačila vsote 9 milijard EUR“, in da mora Francoska država „prek združenja ERAP za podjetje FT imeti pripravljena ustrezna sredstva“. Nazadnje je v točki 197 obrazložitve izpodbijane odločbe Komisija sklepala, da bi morala preveriti, ali „prednost, tako dodeljena podjetju FT“, spoštuje načelo zasebnega, dobro poučenega vlagatelja in ali vpliva na konkurenco ter na trgovino med državami članicami.

250 Iz tega sledi, da čeprav je izpodbijana odločba glede razlike med elementi, ki sestavljajo zadevno prednost ali prednosti, dvoumna, kljub temu z minimalno zahtevano jasnostjo in natančnostjo izraža, da je Komisija menila, da je pošiljanje pogodbe o posojilu delničarja podjetju FT pomenilo dodatno in ločeno prednost v razmerju do te, ki je opisana v točkah od 235 do 237 zgoraj.

251 Nato je treba presoditi, ali je Komisija pravno zadostno dokazala, da je imelo podjetje FT prednost že samo s tem, da je imelo možnost enostransko in nepogojno dobiti kreditno linijo 9 milijard EUR, ki je bila predmet pogodbe o posojilu delničarja, čeprav osnutka pogodbe nikoli ni podpisalo in ta ni bila izvršena.

252 Glede tega je podjetje FT, ki izpodbija obstoj take prednosti, na obravnavi ponovilo, da je zavrnilo podpis pogodbe o posojilu delničarja, ker so bili v njej določeni

prestrogi pogoji in ker je na vsak način dajalo prednost refinanciranju svojih dolgov na trgu obveznic.

253 Spomniti je treba, da je Komisija na podlagi objektivnih dejstev dolžna dokazati, da so izpolnjeni vsi kumulativni pogoji pojma pomoči v smislu člena 87(1) ES, vključno z obstojem prednosti (v točki 219 zgoraj navedena sodba British Aggregates proti Komisiji, točka 111), pri tem pa upoštevati gospodarske učinke zadevnega ukrepa (glej v tem smislu v točki 219 zgoraj navedeno sodbo Chronopost proti UFEX in drugi, točka 123, in v točki 214 zgoraj navedeno sodbo Westdeutsche Landesbank Girozentrale in Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, točka 180).

254 Vendar je treba ugotoviti, da poleg opredelitve iz točke 196 obrazložitve izpodbijane odločbe pošiljanja pogodbe o posojilu delničarja kot „[ponudbe za sklenitev pogodbe]“, ki bi jo lahko podjetje FT „kadar koli“ podpisalo in si tako pridobilo „pravico do takojšnjega izplačila vsote 9 milijard EUR“, Komisija, ki nosi dokazno breme, ni ne ugotovila ne dokazala morebitnega izboljšanja gospodarskega položaja podjetja FT, ki bi lahko izviralo iz te ponudbe v razmerju do položaja, v katerem je bilo, zlasti po možnosti, ki jo je pridobila, da svoje dolgove refinancira v višini 9 milijard EUR pod pogoji, ki so takrat veljali na trgu obveznic.

255 Komisija pa samo na podlagi enostranske ponudbe države o podelitvi kreditne linije v določenem znesku ne more predpostavljati, da ta ponudba pomeni ugodne gospodarske učinke za upravičenca, ne da bi upoštevala pogoje izvršitve pogodbe o zadevnem kreditu in zlasti pogoje, vezane na podelitev in vračilo tega kredita, in to toliko manj, če upravičenec te ponudbe ni sprejel, ampak se je refinanciral pod tržnimi pogoji. Če bi bilo drugače, bi morala biti celo pogodba o kreditu z objektivno

neugodnimi pogoji, na primer višjimi obrestnimi merami in strožjimi pogoji vračila, kot veljajo na trgu, opredeljena kot prednost v smislu člena 87(1) ES samo zato, ker je javni posojilodajalec izjavil, da je upravičencu pripravljen dati na voljo določen znesek.

256 S takim pristopom namreč ne bi bila izpolnjena obveznost Komisije, da na podlagi dovolj utemeljenih in popolnih dejstev dokaže prednost v smislu člena 87(1) ES (glej v tem smislu v točki 219 zgoraj navedeno sodbo British Aggregates proti Komisiji, točka 111; in v točki 214 zgoraj navedeno sodbo Splošnega sodišča Westdeutsche Landesbank Girozentrale in Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, točka 180, ter sodbo Splošnega sodišča z dne 26. junija 2008 v zadevi SIC proti Komisiji, T-442/03, ZOdl., str. II-1161, točka 126). Po eni strani naj tak pristop ne bi omogočal presoje take kreditne ponudbe v celoti in v gospodarskem kontekstu, po drugi strani pa naj ne bi upošteval niti dejanskih in morebitno neugodnih gospodarskih učinkov, ki jih ima lahko za upravičenca, niti njegove volje, da je ne sprejme.

257 V teh okoliščinah je treba šteti, da se Komisija ne more omejiti na ugotovitev obstoja ponudbe za sklenitev pogodbe, ki jo je podpisalo združenje ERAP, da bi sklepala, da ta ponudba pomeni dodatno in ločeno prednost za podjetje FT v smislu člena 87(1) ES.

258 Vendar samo dejstvo, da Komisija ni pravno zadostno dokazala dodatne in ločene prednosti, ki izhaja iz načrta posojila delničarja, kot tako ne more privesti do razglasitve ničnosti izpodbijane odločbe (glej v tem smislu v točki 159 zgoraj navedeno sodbo Splošnega sodišča Graphischer Maschinenbau proti Komisiji, točka 49 in navedena sodna praksa, in sodbo Splošnega sodišča z dne 19. oktobra 2005 v zadevi Freistaat Thüringen proti Komisiji, T-318/00, ZOdl., str. II-4179, točka 191 in navedena sodna praksa).

259 Glede na vse navedeno je treba ugotoviti, da je Komisija v zadostni meri dokazala, da izjave od julija 2002 in objava z dne 4. decembra 2002 o načrtu posojila delničarja skupaj pomenijo prednost za podjetje FT v smislu člena 87(1) ES, ne da bi jo bilo treba količinsko opredeliti.

260 V teh okoliščinah je treba zavrniti trditev Francoske republike in podjetja FT, da Komisija ni bila upravičena sklepati o obstoju prednosti, ki izhaja samo iz izjav od julija 2002, ker naj po eni strani ta prednost ne bi bila opredeljiva glede na pozitivne učinke drugih dogodkov in ukrepov, ki jih je podjetje FT sprejelo v drugem polletju 2002, in ker naj po drugi strani v poročilu z dne 28. aprila 2004 ne bi bila preučena in ugotovljena vrsta in natančna vrednost prednosti, ki izhaja iz vseh teh izjav.

261 Zdaj je treba preučiti, ali in v kolikšni meri je zgoraj opredeljena prednost povezana s prenosom državnih sredstev v smislu člena 87(1) ES.

c) Obstoj prenosa iz državnih sredstev

Uvodne ugotovitve

262 Iz preudarkov iz točk 214 in 215 zgoraj je razvidno, da mora prednost, opredeljena v točkah od 234 do 259 zgoraj, izhajati iz prenosa državnih sredstev. Ta zahteva po zvezi med opredeljeno prednostjo in zavezo glede državnih sredstev načeloma pomeni,

da je ta prednost tesno povezana z ustrezajočim stroškom, ki bremeni državni proračun, ali z nastankom – na podlagi pravno zavezujočih obveznosti, ki jih je sprejela država – dovolj konkretnega gospodarskega tveganja za ta proračun (glej v tem smislu sodbe Sodišča z dne 17. marca 1993 v združenih zadevah Sloman Neptun, C-72/91 in C-73/91, Recueil, str. I-887, točka 21; z dne 19. septembra 2000 v zadevi Nemčija proti Komisiji, C-156/98, Recueil, str. I-6857, točka 27, in v točki 214 zgoraj navedeno sodbo PreussenElektra, točka 58; ter sklepne predloge generalnega pravobranilca Jacobsa k v točki 214 zgoraj navedeni sodbi PreussenElektra, Recueil, str. I-2103, točke od 115 do 117).

263 V obravnavanem primeru je treba spomniti, da se stranke ne strinjajo glede vprašanja, ali izjave od julija 2002 – glede katerih je Komisija pravilno ugotovila, da je z njimi podjetju FT podeljena prednost – vključujejo prenos državnih sredstev. Medtem ko Francoska republika in podjetje FT izpodbijata obstoj prenosa državnih sredstev, pa družbi Bouygues navajata, da vsaka od teh izjav pomeni zavezo glede teh sredstev, bodisi na podlagi zavezujoče pravne obveznosti Francoske države bodisi zaradi dovolj konkretnega in takojšnjega gospodarskega tveganja, zaradi katerega je finančno odgovorna, v katerikoli obliki, za dolgove podjetja FT nasproti družbam Bouygues, njegovim delničarjem in upnikom.

264 V izpodbijani odločbi se je Komisija najprej opirala na predpostavko, da potencialni prenos državnih sredstev zadostuje za uporabo člena 87(1) ES. Glede tega se je v točkah od 195 do 197 obrazložitve izpodbijane odločbe izrazila tako:

„(195) Glede pogoja o državnih sredstvih Komisija poudarja dejstvo, da [prednost], ki izvira iz [državne zaveze, ki vključuje možen prenos] […] sredstev, vendar ne takojšnjega, ne izključuje [tega, da bi bila prednost podeljena iz državnih sredstev]. ‚V tem pogledu je treba […] poudariti, da v skladu s stalno sodno prakso

ni potrebno v vsakem primeru dokazati obstoja prenosa državnih sredstev, da bi se [prednost], dodeljena […] enemu ali več podjetjem, lahko razumela kot državna pomoč v skladu s členom 87(1) Pogodbe ES' [opomba 113: sodba Sodišča z dne 16. maja 2002 v zadevi Francija proti Komisiji, C-482/99, Recueil, str. I-4397, točka 36; glej tudi sodbi Sodišča z dne 15. marca 1994 v zadevi Banco Exterior de España, C-387/92, Recueil, str. I-877, točka 14, in z dne 19. maja 1999 v zadevi Italija proti Komisiji, C-6/97, Recueil, str. I-2981, točka 16]. Tako celo prednost v obliki potencialnega dodatnega bremena za državo pomeni državno pomoč, če vpliva na konkurenco in na trgovino med državami članicami [opomba 114: sodba Sodišča z dne 1. decembra 1998 v zadevi Ecotrade, C-200/97, Recueil, str. I-7907, točka 43, in sodba Splošnega sodišča z dne 13. junija 2000 v združenih zadevah EPAC proti Komisiji, T-204/97 in T-270/97, Recueil, str. II-2267, točka 80].

(196) […] Komisija opaža, da je bil[o] [potencialno] dodatn[o breme] za državna sredstva ustvarjeno z obvestilom o [dajanju] delničarskega posojila [na razpolago] skupaj z izvedbo predhodnih pogojev za to [dajanje na razpolago] […], z videzom na trgu, da je [bilo to posojilo dejansko] na razpolago […], in nazadnje s pogodbo o [posojilu], ki jo je parafiralo in podpisalo podjetje ERAP [ter jo poslalo] podjetj[u] FT […]. Čeprav podjetje FT ni nikoli podpisalo te pogodbe, pa to ne pomeni, da ni bilo možnosti [zaveze glede] državnih sredstev. Če ta dokument predstavlja [ponudbo za sklenitev pogodbe], [dokler ta] ni […] [preklicana], ga podjetje FT lahko podpiše kadar koli in si tako [pridobi] pravico do […] takojšnjega [iz]plačila vsote 9 milijard EUR. In po drugi strani [francoska država], ki tega ne more [prezreti], mora zato za podjetje FT prek podjetja ERAP [imeti pripravljena ustrezna sredstva].

(197) Komisija mora posledično preveriti, [ali prednost, tako dodeljena] podjetju FT, spoštuje načelo zasebnega, dobro poučenega vlagatelja in [ali] vpliva na konkurenco ter na [trgovino] med državami članicami."

265 Nato je Komisija v okviru svoje presoje merila zasebnega, dobro poučenega vlagatelja v tržnem gospodarstvu, potem ko je v točkah od 208 do 213 obrazložitve izpodbijane odločbe najprej ugotovila, da so izjave od julija 2002 v bistvu dovolj „jasne, natančne in trdne, da [izražajo obstoj verodostojne zaveze francoske] države“, v točkah od 214 do 219 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla:

„(214) […] Komisija opaža, da je preučila, ali mora v notranjem pravu zasebni vlagatelj, ki izjavi enako kot država, spoštovati svoje obljube. [Ker] je v tem primeru vlagatelj [francoska] država, študija notranjega prava zadeva tudi upravno pravo.

(215) Komisija poudarja, da je o tem zahtevala [izvedensko mnenje] in je tudi prejela več poročil s strani tretjih oseb. Na podlagi teh informacij Komisija v [tej fazi] ne more izključiti, da so zadevne izjave [zavezujoče] na podlagi francoskega upravnega, civilnega, gospodarskega in kazenskega prava […] in tudi na podlagi prava zvezne države New York.

(216) Glavna kritika francoske vlade je opažanje, da so enostranske [zaveze] v notranjem pravu izjema in da pisma o nameri, ki niso enotna kategorija, [samo izjemoma veljajo kot enostranske zaveze]. Vendar ni vprašanje, ali je francosko pravo o tem enopomensko, ampak ali obstajajo elementi v zasebnem pravu,

ki bi razkrili obstoj enostranske [zaveze] v okoliščinah, kot so v tem primeru. Torej dejstvo, da obstaja uporabna sodna praksa [Cour de Cassation] [opomba 134: glej Com z dne 28. marca 2000, D. 2000, cah. dr. aff., str. 210], katere pomen […] poskuša francoska vlada enostavno izničiti, ni sporno.

[…]

(218) V celoti so ti elementi lahko zasnovani, kot [da se z njimi dejansko lahko ogrožajo državna sredstva] (ali ob [vzpostavljanju] odgovornosti države [nas]proti vlagateljem ali ob zviševanju stroškov države pri prihodnjih prenosih). Trditev, [da naj bi bile izjave] od julija 2002 pomoč, je torej [inovativna] trditev, vendar verjetno ni neutemeljena.

(219) [Kljub temu Komisija ne meni], da bi lahko […] na tej osnovi [neovrgljivo dokazala] pomoč. Nasprotno [meni, da lahko dokaže] prisotnost elementov pomoči z bolj tradicionalnim pristopom, [opirajoč se na] ukrepe decembra 2002, ki so bili zajeti v [priglasitvi]. V tem pogledu je dovolj ugotoviti, da so imele predhodne izjave dejanski vpliv na zaznavanje trgov v decembru, ne da bi bilo treba [te izjave opredeliti, kot da same pomenijo državno pomoč]."

266 V odgovoru na pisna vprašanja Splošnega sodišča je Komisija v bistvenem pojasnila, da se je glede na različne študije, prejete in analizirane med upravnim postopkom, ki so vsebovale precej različne razlage izjav od julija 2002 na podlagi francoskega civilnega, gospodarskega in upravnega prava, dokončno odpovedala sklepu o obstoju enostranske zaveze francoske države na samo tej podlagi, čeprav je priznala, da bi

lahko nekateri elementi nacionalnega prava to tezo veljavno podprli. Namesto da bi sprejela preveč strogo in omejujočo razlago o zelo sporni točki nacionalnega prava, naj bi se odločila za celovit pristop, s katerim se upošteva stvarna in gospodarska povezava med izjavami od julija 2002 in posojilom delničarja ter dejstvom, da je podelitev slednjega pomenila tako zavezo.

267 Zato je treba preučiti, ali je Komisija po eni strani upravičeno zavrnila obstoj prenosa državnih sredstev, povezan z izjavami od julija 2002, in po drugi strani priznala, da je bilo merilo vseeno izpolnjeno z načrtom posojila delničarja iz decembra 2002.

Prenos državnih sredstev, povezan z izjavami od julija 2002

268 Najprej je nujno ugotoviti naravo izjav od julija 2002, ker je ta odločujoča za njihovo opredelitev glede na pravo Skupnosti o državnih pomočeh in upoštevna nacionalna pravila.

269 Glede tega je treba poudariti, da je v okviru postopkov Skupnosti o državnih pomočeh presoja dejstev in dokazov v celoti odvisna od proste presoje Splošnega sodišča. Poleg tega spada v teh okoliščinah vprašanje, ali in v kakšni meri se pravilo nacionalnega prava uporablja za obravnavani primer, v presojo sodišča in je podvrženo pravilom o izvajanju dokazov in razdelitvi dokaznega bremena.

270 Poleg tega je treba spomniti, da čeprav je Komisija v točki 208 obrazložitve izpodbijane odločbe priznala, da so izjave od julija 2002 „dovolj jasne, natančne in trdne, da [izražajo obstoj verodostojne zaveze francoske] države“, je nazadnje zavrgla hipotezo, da je treba te izjave šteti za pravno zavezujoče glede na upoštevno nacionalno pravo in tako opredeliti kot ukrepe pomoči, ki vključuje zavezo glede državnih sredstev (točke 188, 218 in 219 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija je v bistvu vendarle presodila, da je, upoštevajoč vpliv, ki so ga imele te izjave na zaznavanje trgov, francoski državi grozilo določeno finančno tveganje, tudi na podlagi nacionalnega prava, zaradi česar se je načrt posojila delničarja štel za nezdružljivega z merilom zasebnega, dobro poučenega vlagatelja (točke od 220 do 230 obrazložitve te odločbe). S tem Komisija niti v izpodbijani odločbi niti med postopkom ni jasno in dokončno sprejela stališča o tem, ali lahko izjave od julija 2002 same po sebi pomenijo prenos državnih sredstev, glede na okoliščine in na podlagi upoštevnega nacionalnega prava.

271 Zaradi opredelitve narave izjav od julija 2002 je treba poudariti, da jih je treba razlagati samo glede na objektivne ugotovitve (glej v tem smislu v točki 256 zgoraj navedeno sodbo SIC proti Komisiji, točka 126). Vendar lahko zaznavanje in odziv gospodarskih subjektov na trgu, ko se ugotovita, dajeta uporabne indice za določitev narave teh izjav.

272 Glede izjave z dne 12. julija 2002 (glej točko 4 zgoraj) je treba ugotoviti, da jo je podal minister za gospodarstvo kot predstavnik francoske države, ki je večinski delničar podjetja FT („[m]i smo večinski delničar […]“). V tej vlogi je izrecno zagotovil, da namerava francoska država ne glede na način posredovanja ravnati kot previden vlagatelj („[d]ržava v vlogi delničarja bo ravnala kot previden vlagatelj […]“). Glede tega niso niti Komisija niti družbi Bouygues navedli dejstev, s katerimi bi dokazali, da je bil namen, da se bodoče posredovanje francoske države pogojuje s spoštovanjem merila

zasebnega, dobro poučenega vlagatelja, le objavljen ter v trenutku te izjave neresničen in neresen.

273 Poleg tega je bila izjava z dne 12. julija 2002 ohlapna in nenatančna glede mogočih ukrepov podpore, ki bi jih lahko francoska država sprejela v poznejši fazi, ki še ni bila določena („bo ravnala kot previden vlagatelj in […] bi posegli po ustreznih ukrepih“). Glede na odprtost in ohlapnost teh namenov Komisija ni utemeljeno sklepala, da je bila zatrjevana zaveza francoske države, pri kateri je bilo treba določiti samo še „sredstva poseganja […], in sicer načine izvajanja obveznosti“ (točka 209 obrazložitve izpodbijane odločbe), jasna, saj je taka jasna zaveza nujno pogojena z opredelitvijo narave in obsega tega morebitnega bodočega posredovanja. Kot pa je potrjeno v poročilu Deutsche Bank z dne 22. julija 2002, na katero se je Komisija oprla v točki 221 obrazložitve in opombi 142 izpodbijane odločbe, trg glede na izjavo z dne 12. julija 2002 še ni mogel opredeliti narave in obsega tega bodočega posredovanja francoske države („[Podjetje FT je uživalo] naraščajoče zaupanje trga [zaradi dejstva], da […] bo [francoska] vlada […] na en ali drug način [nosila kredit]“; ta „[implicitna podpora] [francoske države] je lahko v obliki posojila, pod pogoji trga, ki ga zagotovijo banke ali [francoske] vlada“). Poleg tega da potrjuje prihodnost, pogojnost in nenatančnost takega posega, je v izjavi z dne 12. julija 2002 izrecno zavrnjena hipoteza o povečanju kapitala podjetja FT, čeprav je francoska država decembra 2002 sledila ravno tej možnosti („Ne, nikakor ne! Samo trdim, da bomo ustrezno ukrepali ob pravem času. Če bo potrebno […]“).

274 To razumevanje podpirajo tudi okoliščine, v katerih je bila dana izjava z dne 12. julija 2002. Kot izgleda, da sama Komisija priznava (glej točki 188 in 189 zgoraj), v tej fazi, ko ni upoštevnih podatkov o natančnem obsegu finančnih težav, s katerimi se je soočalo podjetje FT, o bodočem odzivu finančnih trgov na to izjavo in o razvoju, začetem po predvideni prestukturaciji podjetja FT, francoska država še ni mogla dovolj

natančno prepoznati in določiti narave, obsega in pogojev za sprejetje morebitnega ukrepa podpore v korist podjetja FT. Bolj je iz celote ravnanj francoskih organov 12. julija 2002, vključno z dejstvom, da so neposredno kontaktirali bonitetne agencije, razvidno, da so ti organi nameravali finančne trge hitro pomiriti z morebitno bodočo podporo francoske države podjetju FT, z edinim ciljem preprečiti dodatno poslabšanje njegove ocene, ter da ne bi več imelo dostopa do novih kreditov na trgu obveznic, ne da bi s tem v tistem trenutku to morebitno podporo natančneje opredelili. Prezgodnja opredelitev morebitnih ukrepov podpore bi lahko povzročila tveganje, da se po nepotrebnem omejuje možnosti refinanciranja dolga podjetja FT, ki bi se pojavile pozneje, hkrati pa bi ustvarila potrebo, da se jih na podlagi člena 88(3) ES priglasi Komisiji. Poleg tega, ta pristop bi, ker je prezgoden, lahko spodkopal zaupanje upnikov in vlagateljev v zanesljivost ravnanja francoske države. V teh okoliščinah – v nasprotju s tem, kar je navedeno v točki 212 obrazložitve izpodbijane odločbe – dejstva, da je francoska država kontaktirala bonitetne agencije, ni bilo mogoče razumeti, kot da podpira trdnost domnevne zaveze francoske države, ampak samo kot prvi korak, namenjen sprostitvi pritiska na položaj podjetja FT na finančnih trgih julija 2002.

275 V nasprotju s tem, kar navajajo družbi Bouygues in Komisija (glej točko 210 obrazložitve izpodbijane odločbe), samo dejstvo, da se je ob času izjave z dne 12. julija 2002 podjetje FT soočalo z resnimi težavami refinanciranja (glej točko 236 zgoraj), ne spremeni ničesar glede odprtosti in ohlapnosti te izjave v celoti niti njenega pomena glede na okoliščine, v katerih je bila dana (glej točko 274 zgoraj). Tako tudi ob predpostavki obstoja teh težav v tej fazi dejstvo, da ta izjava ni pravilno izražala kritičnega položaja kratkoročnega dolga podjetja FT v tistem obdobju, ni odločilno („če bi podjetje [FT] imelo težave“, „če bi podjetje [FT] imelo težave s financiranjem, vendar pa danes ni tako, bi država s potrebnimi ukrepi storila vse, da te težave premaga“).

276 Poleg tega v okviru svoje dobesedne razlage izjave z dne 12. julija 2002 Komisija ne more veljavno zatrjevati, da naj „[n]oben element […] [namreč ne bi kazal na to], da je trg opazil kakršen koli pogoj“ (točka 210 obrazložitve izpodbijane odločbe) ter da „odziv trga in pripombe finančnih analitikov potrjujejo, da je trg te izjave obravnaval kot strategijo verodostojne obveznosti [francoske] države pri podpori podjetja FT“ (točka 220 obrazložitve izpodbijane odločbe), ker ta subjektivna zaznava ali odziv nekaterih gospodarskih subjektov ni odločujoč za opredelitev narave take izjave (glej točko 271 zgoraj). Poleg tega se s tem ne upošteva dejstva, da je bila, nasprotno, v tej fazi Deutsche Bank nesposobna predvideti naravo in obseg morebitnega bodočega posredovanja francoske države v korist podjetja FT (glej točko 273 zgoraj).

277 V zvezi z izjavo z dne 13. septembra 2002 (glej točko 7 zgoraj) je treba poudariti, da je tudi ta izjava usmerjena v prihodnost, da je pogojna in nenatančna glede morebitnih nameravanih ukrepov francoske države na dolgi rok („[francoska] država bo podprla [podjetje] [FT] pri izvajanju [načrta za izboljšanje računovodskih izkazov] in bo s svoje strani prispevala k obsežn[emu] [povečanju] sredstev podjetja [FT], po [urniku] in [v skladu s pravili, ki se bodo določili glede na tržne pogoje]“), pri čemer je edina gotovost v potrditvi bodočega prispevka za „obsežno [povečanje] sredstev“ podjetja [FT] in v dejstvu, da bo to potekalo pod „tržnimi pogoji“. Podobno kot v izjavi z dne 12. julija 2002 tudi v izjavi z dne 13. septembra 2002 niso bolj opredeljeni narava, obseg in pogoji bodočega posredovanja francoske države v korist podjetja FT, morebitni vmesni ukrepi podpore pa so podrejeni merilu potrebe. („Od takrat naprej, če [bo] potrebno, bo [francoska] država ukrepala tako, da se [bo] podjetje izogn[ilo] vsem finančnim težavam.“)

278 V zvezi z izjavo z dne 2. oktobra 2002 (glej točko 8 zgoraj) je treba ugotoviti, da ta ni manj ohlapna in ne pojasnjuje natančneje kot vsebina izjave z dne 13. septembra 2002

(„[Francoska d]ržava bo pomagala pri izvajanju dejavnosti [finančne reorganizacije] in s svoje strani prispevala k [povečanju] lastnih sredstev podjetja [FT] na načine, ki bodo določeni […]. Kot je bilo že omenjeno, bo [francoska] država medtem, če bo potrebno, ukrepala tako, da se [bo] podjetje izogn[ilo] vsem finančnim težavam.“). S to izjavo se namreč francoska država omejuje na ohlapno predvidevanje prihodnosti in svojega morebitnega prispevka, da bi povečala lastna sredstva podjetja FT, katerega narava, obseg in pogoji podelitve še niso določeni. Obenem je podobno kot prejšnje izjave morebitna vmesna podpora francoske države, katere lastnosti niso podrobneje opredeljene, pogojena s potrebo po rešitvi morebitnih problemov financiranja podjetja FT.

279 Iz navedenega izhaja, da v nasprotju z navedbami družb Bouygues izjav z dne 12. julija, 13. septembra in 2. oktobra 2002, ker so odprte, nenatančne in pogojne, zlasti glede narave, obsega in pogojev morebitnega državnega posredovanja v korist podjetja FT, in ob upoštevanju okoliščin, v katerih so bile dane, ni mogoče enačiti z državnim poroštvom ali razlagati, kot da razkrivajo nepreklicno zavezo za natančno določeno finančno pomoč v korist podjetja FT, kot je na primer plačilo njegovih kratkoročnih dolgov.

280 Za konkretno, nepogojno in nepreklicno zavezo francoske države glede javnih sredstev bi morale te izjave izrecno in natančno opredeljevati bodisi natančne zneske, ki se vložijo, bodisi konkretne dolgove, za katere se jamči, bodisi vsaj vnaprej določen finančni okvir, kot je kreditna linija v višini določenega zneska, ter pogoje podelitve predvidene pomoči. Z izjavami od julija 2002 pa o teh vidikih ni bilo zavzeto stališče, hkrati pa je bila zavrnjena možnost prihodnjega povečanja kapitala podjetja FT za določen znesek, čeprav je nato francoska država natančno sledila slednji možnosti, najprej v obliki načrta posojila delničarja, katerega namen je bil podjetju FT omogočiti kreditno linijo 9 milijard EUR, nato pa prispevek v enaki višini, v razmerju z njeno udeležbo v podjetju FT, k njegovemu povečanju kapitala (glej točko 16 zgoraj).

281 V zvezi s tem je treba dodati, da se družbi Bouygues ne moreta sklicevati na odločbo Crédit foncier (glej točko 159 zgoraj), katere zakonitosti Splošno sodišče ni presojalo, saj je drugače od izjav od julija 2002 izjava ministra za gospodarstvo, ki je bila predmet te odločbe, izražala trdno in nepogojno voljo francoske države, da se zavezuje k plačilu „vseh zapadlih dolgov CFF iz vrednostnih papirjev, tako glavnice kot obresti“ (točka 36 obrazložitve odločbe Crédit foncier).

282 Vendar je francoska država v obravnavanem primeru z izjavami od julija 2002 in s tem, da se je s stališča finančnih trgov sklicevala na svoj ugled solventnega in zanesljivega posojilodajalca in posojilojemalca, nameravala aktivno vplivati na odziv teh trgov, ponovno vzpostaviti njihovo zaupanje in zlasti doseči ohranitev ocene podjetja FT, s ciljem pripraviti njegovo refinanciranje, v poznejši fazi, v ugodnejših gospodarskih razmerah in z manjšimi stroški, ne da bi to takoj in določno vključevalo državni proračun. S tem je, namesto da bi se neposredno ali posredno zavezala glede državnih sredstev v smislu člena 87(1) ES, francoska država uporabila posebna pravila delovanja finančnih trgov, da bi kratkoročno stabilizirala gospodarski položaj podjetja FT, in to ravno s ciljem izpolnitve podjetniških in finančnih pogojev, ki so nujni za sprejetje konkretnejših ukrepov pomoči, do katerih naj bi prišlo pozneje. Samo dejstvo, da si je v takih okoliščinah francoska država pomagala s svojim posebnim ugledom na finančnih trgih, pa ne zadostuje za dokaz, da so bila državna sredstva podvržena tveganju, ki bi se lahko štelo za prenos državnih sredstev v smislu člena 87(1) ES, ki je dovolj povezan s prednostjo, ki jo je podjetje FT dobilo z izjavami od julija 2002.

283 V teh okoliščinah družbi Bouygues nista dokazali, da bi nacionalno sodišče, zlasti francosko upravno ali civilno sodišče, lahko prišlo do sklepa, da izjave od julija 2002 vseeno izpolnjujejo pogoje za enostransko, pravno zavezujočo zavezo francoske države, pa čeprav v obliki pisma o nameri, ki vključuje prenos državnih sredstev v smislu člena 87(1) ES. Glede na trditve družb Bouygues in pravne študije v njihovo potrditev

je namreč treba ugotoviti, da je uporaba upoštevnih pravil nacionalnega prava za izjave od julija 2002 odvisna od predhodne razlage narave teh izjav, to pomeni zlasti od vprašanja, ali so dovolj jasne, natančne, nepogojne in trdne ter vir pravno zavezujočih učinkov, ki lahko povzročijo finančno odgovornost francoske države.

284 Tako, prvič, ni mogoče sprejeti trditve družb Bouygues, ki temelji na sodni praksi francoskega Conseil d'État, da so izjave od julija 2002 jasne, natančne in trdne ter torej lahko vzpostavijo odgovornost francoske države do delničarjev podjetja FT, njegovih zaposlenih ali upnikov, bodisi zato, ker z dano obljubo zase ustvarja pravne obveznosti, ki se jim ne more izogniti, ne da bi storila kršitev, bodisi ker, nasprotno, če drži obljubo, ravna nezakonito zaradi nezakonitosti obljube. V nasprotju s tem, kar navajata družbi Bouygues (glej točki 164 in 165 zgoraj), ni dokazano, da lahko te izjave, ob upoštevanju njihovih bistvenih značilnosti, utemeljujejo tako pravno zavezujočo in nepogojno zavezo francoske države o podpori podjetju FT.

285 Drugič, družbi Bouygues se ne moreta veljavno sklicevati na okrožnico z dne 22. julija 2003 in njej priloženo pojasnilo (glej točko 167 zgoraj), saj kot je bilo presojeno v točki 284 zgoraj, izjave od julija 2002 ne vsebujejo nobenega elementa, ki bi lahko dokazal obstoj implicitnega poroštva francoske države v korist podjetja FT. Če niso izpolnjeni pogoji, da bi se lahko sklepalo o obstoju takega poroštva, je treba trditev družb Bouygues glede tega, da s francosko zakonodajo retroaktivno postanejo veljavna nekatera državna poroštva, zavrniti kot brezpredmetno. Vsekakor, kot je Francoska republika navedla na obravnavi, se francoski popravek finančnega zakona za leto 2002 (loi française de finances rectificative pour 2002, št. 2002-2576, z dne 30. decembra 2002; JORF z dne 31. decembra 2002, str. 22070) v členu 80 nanaša le na „posojila, o katerih se je dogovorilo združenje ERAP v okviru svoje podpore kot delničar podjetju FT", in ne na druga morebitna državna poroštva v korist podjetja FT.

286 Tretjič, družbi Bouygues nista dokazali, da izjave od julija 2002 vključujejo zavezo glede državnih sredstev glede na pogodbeno pravo države New York. Tako študija, ki sta jo družbi Bouygues v ta namen predložili v upravnem postopku, vsebuje pojasnilo, da ne pomeni pravnega mnenja, in izhaja iz očitno napačne predpostavke enostranske ponudbe francoske države za sklenitev pogodbe vlagateljem, ki vključuje obljubo poroštva za dolgove podjetja FT, ki naj bi jo vlagatelji sprejeli s tem, da vlagajo v podjetje FT. Podobno se v okviru presoje zavezujočega in izvršilnega značaja te ponudbe ta študija omejuje na ponavljanje obstoja obljube in prikazuje ohlapno primerjavo s sodno prakso pristojnih sodišč glede obljub, vsebovanih v brošurah in oglasnih sporočilih v časnikih. Poleg tega v tej študiji ni dokončno sprejeto stališče o vprašanju, ali lahko ta sodišča sklepajo o dovolj trdnem značaju take pogodbene obljube. Končno, v zvezi s pogoji kvazipogodbe ali *promissory estoppel* je v študiji poudarjeno, da mora biti obljuba jasna in nedvoumna, kar pa v obravnavanem primeru ni (glej točke od 272 do 279 zgoraj).

287 Četrtič, glede dela, v katerem se Komisija sama sklicuje na sodbo francoskega Cour de cassation z dne 28. marca 2000 (opomba 134 izpodbijane odločbe), je treba poudariti, da je bila v tej sodbi priznana veljavnost *erga omnes* ter zavezujoč in izvršilen značaj v korist vseh strank, ki jih zadeva enostranska izjava prevzemnika podjetja v težavah, dana v okviru postopka finančne reorganizacije in v obliki sodbe, s katero je določen načrt prenosa. Vendar pa ni dokazano, da je mogoče to sodno prakso uporabiti za obravnavani primer. Tako je zlasti zaradi dejstva, ker zavezujoč in izvršilen značaj, priznan s to sodbo, temelji na izrecni določbi francoskega gospodarskega zakonika, ki ureja postopek finančne reorganizacije, v skladu s katerim „se je mogoče na podlagi sodbe, s katero je določen načrt [prenosa], sklicevati na njegove določbe v razmerju do vseh“.

288 Petič in zadnjič, ni izkazano, da tudi če zaveza, ki naj bi izhajala iz izjav od julija 2002, glede na nacionalno pravo ni pravno zavezujoča, naj bi te izjave vključevale prenos državnih sredstev. V zvezi s tem je po eni strani trditev družb Bouygues, da

je francoska država dejansko morala izpolniti svojo domnevno obljubo, upoštevajoč dejansko pričakovanje, ki so ga te izjave ustvarile na trgu, protislovna in z njo ni upoštevano dejstvo, da mora priznanje obstoja pomoči temeljiti na objektivnih ugotovitvah, in ne samo na zaznavi gospodarskih subjektov na trgu. Vsekakor le pričakovanje trga ne more samo po sebi ustvariti kakršne koli pravne obveznosti ravnanja v želeni smeri (glej točko 271 zgoraj). Po drugi strani, čeprav bi predpostavljali, da nespoštovanje morebitne obljube podpore francoske države v korist podjetja, lahko ogroža njegovo verodostojnost in ugled na finančnem trgu, pa v obravnavanem primeru ni dokazano, da so izjave od julija 2002 vsebovale jasno, trdno in nepogojno zavezo v korist podjetja FT, ki bi lahko povzročila take škodljive posledice. Kot je bilo namreč ugotovljeno v točkah 273 in 282 zgoraj, je bil cilj ravnanja francoskih organov od julija 2002 ravno izogniti se takim posledicam, tako da se ohranijo dvomi o naravi, obsegu in natančnih pogojih njihovega morebitnega prihodnjega posredovanja, kar potrjuje odziv Deutsche Bank (glej točko 273 zgoraj). Iz teh razlogov trditev Komisije s konca točke 221 obrazložitve izpodbijane odločbe, da „je francoska vlada zavezana, [zato, da bi ohranila celoten svoj ugled na finančnih trgih], spoštovati svoje obljube“, ne more uspeti. Vsekakor pa je treba spomniti, da se je Komisija kljub izraženim dvomom izrecno odpovedala, da dokončno zavzame stališče o vprašanju, ali izjave od julija 2002 vključujejo prenos državnih sredstev (točke 188, 218 in 219 obrazložitve izpodbijane odločbe).

289 V teh okoliščinah je treba skleniti, da izjave od julija 2002 niso pomenile zaveze glede državnih sredstev v smislu člena 87(1) ES.

290 Zato je treba zavrniti prvi tožbeni razlog družb Bouygues glede kršitve člena 87(1) ES.

Prenos državnih sredstev, povezan z objavo načrta posojila delničarja 4. decembra 2002 in ponudbo pogodbe o posojilu delničarja z dne 20. decembra 2002

– Uvodne ugotovitve

291 Poudariti je treba, da je francoska država šele z objavo načrta posojila delničarja 4. decembra 2002, to je na isti dan, kot je bil ta ukrep priglašen Komisiji (glej točko 20 zgoraj), javnosti prvič pojasnila finančni prispevek, ki ga je nameravala dati v korist podjetja FT, in sicer odprtje kreditne linije v vrednosti 9 milijard EUR v obliki pogodbe o posojilu, katere ponudba, ki jo je parafiralo in podpisalo združenje ERAP, je bila podjetju FT poslana šele 20. decembra 2002.

292 V zvezi s tem je treba spomniti, da je podobno kot izjave od julija 2002 ta objava vključevala podelitev prednosti v korist podjetja FT, s tem da je prispevala k okrepitvi zaupanja finančnih trgov in izboljšanju pogojev refinanciranja podjetja FT (glej točko 234 in naslednje zgoraj). Vendar kot je bilo izkazano v točkah 243 in naslednjih zgoraj, Komisija ni niti preučila niti pravno zadostno dokazala, da je ponudba pogodbe o posojilu delničarja z dne 20. decembra 2002, ki je podjetje FT nikoli ni sprejelo in ki ni bila nikoli izvršena, vsebovala različno in dodatno gospodarsko prednost glede na prednost, ki je izhajala iz izjav od julija 2002 in objave načrta posojila delničarja 4. decembra 2002.

– Objava načrta posojila delničarja 4. decembra 2002

293 Glede vprašanja, ali je objava načrta posojila delničarja 4. decembra 2002 vključevala prenos državnih sredstev, je treba ugotoviti, da niti Komisija niti družbi Bouygues

nista trdili, da je ta objava sama po sebi pomenila dovolj natančno, trdno in nepogojno ter zato pravno zavezujočo zavezo v smislu morebitnega upoštevnega nacionalnega prava, ki bi omogočila sklepanje o obstoju prenosa državnih sredstev v smislu člena 87(1) ES.

294 Tako je edina upoštevna referenca glede te objave na koncu točke 205 obrazložitve izpodbijane odločbe, to je v okviru presoje merila zasebnega, dobro poučenega vlagatelja, ne da bi Komisija na to vezala posledice, čeprav le implicitne, glede obstoja morebitnega prenosa državnih sredstev. Enako v okviru prvega tožbenega razloga družbi Bouygues obravnavata le izjave od julija 2002, ne da bi upoštevali objavo z dne 4. decembra 2002, in svojo argumentacijo omejujeta na domneven prenos državnih sredstev, povezan s temi izjavami.

295 Ker ni upoštevnih dejstev in dokazov, ki bi jih glede tega predložile Komisija in družbi Bouygues, pa Splošnemu sodišču ni treba preučiti, ali je objava načrta posojila delničarja 4. decembra 2002 vključevala, v smislu francoskega upravnega ali civilnega prava, prenos državnih sredstev.

296 Vsekakor bi prenos državnih sredstev, ki bi izhajal iz objave 4. decembra 2002, lahko ustrezal le prednosti odprtja kreditne linije v vrednosti 9 milijard EUR, ki je v njej izrecno omenjena. Po eni strani, kot je bilo navedeno v točki 292 zgoraj, Komisija v izpodbijani odločbi take prednosti ni pravno zadostno opredelila. Po drugi strani je ta prednost različna od prednosti, ki izhaja iz izjav od julija 2002, kot je bila opredeljena v tej odločbi (glej točko 243 in naslednje zgoraj), ne da bi to vplivalo na vprašanje, ali je ta v izboljšanju pogojev refinanciranja podjetja FT in/ali morebitnega povišanja tečaja njegovih delnic in obveznic.

297 Iz sodne prakse, navedene v točki 214 zgoraj, pa je razvidno, da mora zadevna prednost na podlagi člena 87(1) ES izvirati iz državnih sredstev. Ta zahteva po zvezi med opredeljeno prednostjo in prenosom državnih sredstev namreč predpostavlja, da ta

prednost ustreza enakemu strošku, ki bremeni državni proračun (glej točko 262 zgoraj). Vendar pa v obravnavanem primeru, kjer gre za zvezo med, po eni strani, prednostjo iz izpodbijane odločbe, ki izvira iz izjav od julija 2002, in, po drugi strani, zatrjevanim prenosom državnih sredstev, ki ga pomeni odprtje kreditne linije v višini 9 milijard EUR, kot je bilo načrtovano v objavi načrta posojila delničarja 4. decembra 2002, ni tako.

298 Zato je treba skleniti, da Komisija ni dokazala, da objava načrta posojila delničarja 4. decembra 2002 vključuje prenos državnih sredstev.

– Ponudba pogodbe o posojilu delničarja z dne 20. decembra 2002

299 Glede vprašanja, ali je pošiljanje pogodbe o posojilu delničarja podjetju FT, ki ga je podpisalo združenje ERAP 20. decembra 2002, vključevalo prenos državnih sredstev, je treba upoštevati, da ker Komisija v izpodbijani odločbi ni zadostno dokazala prednosti, ki izvira iz ponudbe za sklenitev pogodbe kot take (glej točke od 264 do 267 zgoraj), je še toliko manj verjetno, da bi Splošno sodišče ugotovilo obstoj prenosa državnih sredstev, ki bi bil s to prednostjo povezan.

300 Iz vsega navedenega izhaja, da niti Komisija niti družbi Bouygues nista dokazali, da sta objava načrta posojila delničarja 4. decembra 2002 ali ponudba pogodbe o posojilu delničarja z dne 20. decembra 2002 vključevali prenos državnih sredstev v smislu člena 87(1) ES.

301 Vendar je treba preučiti, ali je bila Komisija na podlagi svojega globalnega pristopa (glej točko 266 zgoraj) vendarle upravičena izjave od julija 2002 presojati skupaj z objavo načrta posojila delničarja in pošiljanjem pogodbe o posojilu delničarja, da je tako sklepala, da je bilo merilo o prenosu državnih sredstev v obravnavanem primeru izpolnjeno.

– Prenos državnih sredstev, povezan z izjavami od julija 2002 in ukrepi iz decembra 2002

302 Preučiti je treba, po eni strani, ali je bil morebitni strošek za državni proračun, ki ga je Komisija ugotovila glede objave načrta posojila delničarja in pošiljanja pogodbe o posojilu delničarja, že impliciten v izjavah od julija 2002, in, po drugi strani, ali je ta strošek ustrezal prednosti, ki jo je Komisija pripisala tem izjavam.

303 Čeprav je objava načrta posojila delničarja 4. decembra 2002 vključena v logiko in strategijo francoske države od julija 2002, katerih cilj in posledica je bila ponovno pridobiti zaupanje trga, da bi se lahko kratkoročni dolg podjetja FT refinanciral v ugodnejših razmerah (glej točke od 234 do 240 zgoraj), pa zato iz tega ne izhaja, da so izjave od julija 2002 že same po sebi vključevale pričakovanje posebne finančne podpore, podobne tisti iz decembra 2002.

304 Iz preudarkov v točki 270 in naslednjih zgoraj je razvidno, da so bile izjave od julija 2002 drugače od objave načrta posojila delničarja 4. decembra 2002, s katero je bila javnosti razkrita ponudba o odprtju kreditne linije v višini 9 milijard EUR v korist podjetja FT, odprte, nenatančne in pogojne glede narave, obsega in pogojev morebitnega

prihodnjega posredovanja francoske države. Tako je, čeprav le zaradi te bistvene drugačnosti izjav od julija 2002, odločitev francoske države decembra 2002, da objavi in predlaga načrt posojila delničarja, pomenila pomembno prekinitev zaporedja dogodkov, ki so privedli do refinanciranja podjetja FT.

305 V zvezi s tem je treba zavrniti ne zelo podrobno trditev, predstavljeno v točkah 185 in 226 obrazložitve izpodbijane odločbe, da je načrt posojila delničarja materializacija prejšnjih izjav francoske države, ker Komisija ni dokazala – in tudi ni mogla dokazati glede na izjave od julija 2002 –, da je francoska država predvidela tako konkretno finančno podporo od julija 2002. Ta trditev je še toliko manj sprejemljiva, ker je morala francoska država najprej počakati in preveriti, ali so bili po izjavah od julija 2002 in njihovem pričakovanem učinku, in sicer ponovno vzpostavitvijo zaupanja finančnih trgov in ohranitvijo ocene podjetja FT, ter po ukrepih prestrukturiranja in ponovnega uravnoteženja, sprejetih v podjetju FT, gospodarski pogoji za tako državno posredovanje dejansko izpolnjeni. Kot je bilo ugotovljeno v točki 274 zgoraj, v fazi teh izjav – ker ni bilo primernih podatkov, med drugim o odzivu trga in uspehu sprejetih ukrepov – francoska država še ni mogla dovolj poznati in določiti narave, obsega in pogojev morebitnega ukrepa podpore v korist podjetja FT, vključno z morebitnim povečanjem kapitala, ki ga je minister za gospodarstvo julija 2002 še izrecno zavrnil. Očitno je francoska država šele decembra 2002 menila, da so gospodarski pogoji za tako pomoč izpolnjeni, kar potrjuje pojav pomembne prekinitve zaporedja dogodkov v tej fazi.

306 Točke od 186 do 190 obrazložitve izpodbijane odločbe, katerih namen je jasno izraziti celovit pristop Komisije, daleč od tega, da bi dokazale njeno trditev o uresničenju izjav od julija 2002 v načrtu posojila delničarja, le dvoumno povzemajo preudarke,

s katerimi je mogoče sklepati o podelitvi prednosti podjetju FT, vendar ne o prenosu državnih sredstev, povezanem z vsemi danimi izjavami in ukrepi, ki jih je francoska država sprejela od julija 2002.

307 Tako se na podlagi nedoločne ugotovitve, da je „mogoče analizirati zaporedne izjave in ukrepe francoske vlade od julija 2002 kot celoto, ob kateri so trenutek konkretizacije ukrepi [decembra]“ 2002 (točka 187 obrazložitve izpodbijane odločbe), ali potrditve kontinuiranega postopka reševanja, ki naj bi bil podoben tistemu iz v točki 152 zgoraj navedene sodbe BP Chemicals proti Komisiji, Komisija ne more izogniti svoji nalogi opredelitve posebne prednosti, ki vključuje ustrezni prenos državnih sredstev. To je še toliko bolj res, ker se v točki 152 zgoraj navedena sodba BP Chemicals proti Komisiji nanaša le na vprašanje obstoja resnih težav, ki upravičujejo začetek formalnega postopka preiskave iz člena 88(2) ES glede uporabe merila zasebnega, dobro poučenega vlagatelja za vse kapitalske vložke v korist upravičenega podjetja, o prednostnem značaju in državnem izvoru katerih ni dvoma.

308 Poleg tega ob upoštevanju pomembne prekinitve pri zaporedju dogodkov in ravnanju francoskih organov decembra 2002 Komisija ni bila upravičena vzpostavljati povezave med morebitno zavezo glede državnih sredstev v tej fazi in prednostmi, podeljenimi s predhodnimi ukrepi, in sicer izjavami od julija 2002, toliko bolj, ker so bili ti ukrepi vsebinsko različni od ukrepov, sprejetih decembra 2002 (glej točko 303 zgoraj). Taka povezava – na katero se v točki 152 zgoraj navedena sodba BP Chemicals proti Komisiji ne nanaša – med sestavnimi deli pojma pomoči, ko gre za različne dejanske elemente, nastale v različnih fazah, bi bila v nasprotju z zahtevo o povezanosti med prednostjo in prenosom državnih sredstev (glej točko 262 zgoraj), kot je bila potrjena v točki 214 v zgoraj navedeni sodbi PreussenElektra (točka 58).

309 Zato čeprav je Komisija lahko upoštevala vse predhodne dogodke, ki so vplivali na končno odločitev francoske države decembra 2002, da bo podjetje FT podprla

s posojilom delničarja, da bi opredelila prednost, ji ni uspelo dokazati prenosa državnih sredstev, ki so povezana s to prednostjo. Kot je bilo ugotovljeno v točki 297 zgoraj, okoliščina, da so izjave od julija 2002 in objava 4. decembra 2002 za podjetje FT pomenile prednost, ker se je z njimi ponovno vzpostavilo zaupanje finančnih trgov in so se izboljšali pogoji za njegovo refinanciranje, za svojo protivrednost nima ustreznega znižanja državnega proračuna ali dovolj konkretnega gospodarskega tveganja stroškov, ki bi bremenili ta proračun. Ta prednost je zlasti drugačna od prednosti, ki jo lahko vključuje načrt posojila delničarja z dne 20. decembra 2002 in ki v izpodbijani odločbi ni bila dovolj dokazana, da bi se lahko sklepalo o obstoju državne pomoči (glej točko 296 zgoraj).

310 Zato Komisija ni upoštevala pojma pomoči v smislu člena 87(1) ES, s tem da je menila, da posojilo delničarja, v kontekstu izjav od julija 2002, vključuje podelitev prednosti za podjetje FT, ki naj bi izvirala iz prenosa državnih sredstev.

311 V teh okoliščinah je treba sprejeti drugi del drugega tožbenega razloga in tretji tožbeni razlog Francoske republike ter podjetja FT, ker je v tem delu in tem tožbenem razlogu grajana uporaba pojma pomoči in zlasti uporaba meril prednosti ter prenosa državnih sredstev v smislu člena 87(1) ES.

312 Iz tega tudi sledi, da ni treba preučiti prvega dela drugega tožbenega razloga niti tretjega tožbenega razloga, ki ga navajata Francoska republika in podjetje FT, ker je v tem delu in tem tožbenem razlogu izpodbijana zakonitost Komisijine uporabe merila zasebnega, dobro poučenega vlagatelja.

313 Glede na to, da je tako treba člen 1 izpodbijane odločbe zaradi napačne uporabe prava in očitnih napak pri presoji ob uporabi člena 87(1) ES razglasiti za ničen, tudi ni treba

preučiti prvega tožbenega razloga, ki ga navajata Francoska republika in podjetje FT glede bistvenih kršitev postopka in pravice do obrambe, niti četrtega tožbenega razloga Francoske republike glede nepopolne obrazložitve.

d) Drugi tožbeni razlog družb Bouygues: protislovna in nezadostna obrazložitev v nasprotju s členom 253 ES

314 Najprej je treba ugotoviti, da drugi tožbeni razlog družb Bouygues, ki se nanaša na nepopolno obrazložitev, v veliki meri pomeni le ponovitev vsebinskih očitkov, ki sta jih ti tožeči strani navedli v okviru prvega tožbenega razloga.

315 V zvezi s tem je treba spomniti, da mora biti obrazložitev, ki se zahteva v členu 253 ES, prilagojena vrsti obravnavanega akta ter mora jasno in nedvoumno izražati razlogovanje institucije, ki je akt izdala, tako da se lahko stranke seznanijo z utemeljitvijo sprejetega ukrepa in da lahko pristojno sodišče opravi nadzor. Poleg tega je obveznost obrazložitve odločb procesna zahteva, ki jo je treba razlikovati od vprašanja utemeljenosti obrazložitve, pri kateri gre za vsebinsko zakonitost spornega akta. Obrazložitev odločbe namreč pomeni, da je treba izrecno navesti razloge, na katerih temelji ta odločba. Če so ti razlogi napačni, to vpliva na vsebinsko zakonitost odločbe, in ne na njeno obrazložitev, ki je lahko zadostna, čeprav navaja napačne razloge (glej sodbo Sodišča z dne 10. julija 2008 v zadevi Bertelsmann in Sony Corporation of America proti Impala, C-413/06 P, ZOdl., str. I-4951, točki 166 in 181 in navedena sodna praksa).

316 V zvezi z zatrjevano protislovno obrazložitvijo je treba ugotoviti, da družbi Bouygues v bistvu navajata vsebinske napake, in ne kršitve postopkovnih pravil glede obrazložitve.

317 V zvezi s tem je iz obrazložitve izpodbijane odločbe razvidno, zlasti po eni strani iz točk od 188 do 190 obrazložitve izpodbijane odločbe in po drugi strani iz točk 218 in 219 obrazložitve izpodbijane odločbe, da je Komisija – sicer upravičeno (glej točke od 268 do 290 zgoraj) – menila, da na podlagi njej znanih pravnih študij ne more dokončno sklepati, da so izjave od julija 2002 kot take izpolnjevale merilo prenosa državnih sredstev v smislu člena 87(1) ES. Samo upoštevanje ukrepov, sprejetih decembra 2002, je Komisiji omogočilo, da je na podlagi celovitega pristopa – čeprav po vsebini napačnega (glej točke 303 in naslednje zgoraj) – ugotovila, da je kontinuiran postopek reševanja podjetja FT v celoti, vključno z izjavami od julija 2002, povzročil, da je bilo merilo prenosa državnih sredstev izpolnjeno.

318 Čeprav je celovit pristop Komisije po vsebini napačen, iz preudarkov v točki 268 in naslednjih izhaja, da so v izpodbijani odločbi pravno zadostno navedeni razlogi, zaradi katerih je menila, da ne more sklepati, da so izjave od julija 2002 kot takšne – čeprav vključujejo podelitev prednosti podjetju FT – povzročile prenos državnih sredstev. Iz tega tudi sledi, da trditev družb Bouygues, da je Komisija v izpodbijani odločbi sklepala o izpolnitvi vseh pogojev za državno pomoč glede izjav od julija 2002 (glej točki 171 in 175 zgoraj), očitno ni utemeljena.

319 Poleg tega družbi Bouygues ne navajata nobene utemeljitve, ki bi dopuščala prepričanje, da zaradi zatrjevane protislovne obrazložitve nista mogli izpodbijati utemeljenosti pristopa Komisije pred Splošnim sodiščem, niti tega, da to glede tega ne more opravljati svoje naloge nadzora zakonitosti. V vsakem primeru je glede na preudarke iz točke 268 in naslednjih dokazano, da v tem primeru ni tako.

320 Prvi del tega tožbenega razloga o protislovni obrazložitvi je treba torej zavrniti kot neutemeljen.

321 Glede zatrjevane nezadostne obrazložitve je treba spomniti, da razlogi, navedeni v izpodbijani odločbi, zlasti po eni strani točke od 188 do 190 obrazložitve izpodbijane odločbe in po drugi strani točki 218 in 219 obrazložitve izpodbijane odločbe, dovolj natančno in jasno nakazujejo razloge, zaradi katerih je Komisija menila, da ne more sklepati, da izjave od julija 2002 same po sebi pomenijo državne pomoči (glej tudi točko 318 zgoraj).

322 Družbi Bouygues pa ne navajata nobenega dejstva, ki bi lahko dokazalo, da jima obrazložitev izpodbijane odločbe ne omogoča spoznati in razumeti obsega utemeljitev tega sklepa Komisije in izpodbijati njegove utemeljenosti pred Splošnim sodiščem in da slednje ne more opravljati svojega nadzora zakonitosti v zvezi s tem. Nasprotno je iz preudarkov v točki 268 in naslednjih zgoraj razvidno, da je tak nadzor zakonitosti popolnoma mogoč glede na obrazložitev izpodbijane odločbe. Zlasti družbi Bouygues ne moreta veljavno zatrjevati, da Komisija ni pravno zadostno utemeljila svojega sklepa, da izjave od julija 2002 ne vključujejo prenosa državnih sredstev kljub številnim pravnim študijam, predstavljenim v upravnem postopku, v katerih je bila predlagana nasprotna hipoteza, ker so ti razlogi predstavljeni zlasti v točkah od 214 do 219 obrazložitve izpodbijane odločbe.

323 Končno je treba poudariti, da je namen trditev družb Bouygues, povzetih v točkah od 177 do 181 zgoraj, v resnici izpodbijanje utemeljenosti zavrnitve Komisije, da izjave od julija 2002 opredeli kot državno pomoč, in ne zatrjevana nepopolna obrazložitev izpodbijane odločbe v smislu člena 253 ES.

324 Zato je treba zavrniti tudi drugi del tega tožbenega razloga in torej drugi tožbeni razlog družb Bouygues v celoti.

325 Zato je treba predlog družb Bouygues, naj se člen 1 izpodbijane odločbe razglasi za ničen, v celoti zavrniti, ne da bi bilo treba preučiti trditve o nedopustnosti predlogov intervenienta, podjetja FT, v zadevi T-450/04.

326 Glede na vse navedeno je treba člen 1 izpodbijane odločbe razglasiti za ničen zaradi razlogov nezakonitosti, ki sta jih Francoska republika in podjetje FT navedla v drugem in tretjem tožbenem razlogu.

II – *Predlog za razglasitev ničnosti člena 2 izpodbijane odločbe*

327 Glede na to, da je bil člen 1 izpodbijane odločbe razglašen za ničen, na podlagi tožbenih razlogov, ki sta jih Francoska republika in podjetje FT navedla v zadevah T-425/04 in T-444/04, so njuni predlogi ter predloga družb Bouygues v zadevi T-450/04 in združenja AFORS v zadevi T-456/04, naj se člen 2 te odločbe, s katerim je ugotovljeno, da ni treba izterjati pomoči iz člena 1, razglasi za ničen, postali brezpredmetni.

328 Razglasitev člena 1 te odločbe za ničnega na podlagi tožb, vloženih v zadevah T-425/04 in T-444/04, ima učinek *erga omnes*, ki ji daje absolutno pravnomočnost (sodba Sodišča z dne 1. junija 2006 v združenih zadevah P&O European Ferries (Vizcaya) in Diputación Foral de Vizcaya proti Komisiji, C-442/03 P in C-471/03 P, ZOdl., str. I-4845, točka 43, in sodba Splošnega sodišča z dne 4. marca 2009 v združenih zadevah Tirrenia di Navigazione in drugi proti Komisiji, T-265/04, T-292/04 in T-504/04, neobjavljena v ZOdl., točka 159).

329 Posledica te razglasitve ničnosti je *ex tunc* prenehanje ugotovitve o obstoju pomoči, ki ni združljiva s skupnim trgom, iz člena 1 izpodbijane odločbe. Iz tega sledi, da tudi izjava o neizterjanju te pomoči iz člena 2 te odločbe postane brezpredmetna z učinkom *ex tunc*.

330 V teh okoliščinah, kot so stranke soglasno priznale na obravnavi v odgovor na vprašanje Splošnega sodišča, kar je bilo tudi dodano v zapisnik obravnave, ni več treba odločiti o predlogih Francoske republike, podjetja FT, družb Bouygues in združenja AFORS za razglasitev ničnosti člena 2 izpodbijane odločbe niti presoditi utemeljenosti razlogov in trditev, ki so jih te tožeče stranke navedle v podporo svojih predlogov.

Stroški

I – *Splošno*

331 V skladu s členom 87(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni.

332 Poleg tega člen 87(6) Poslovnika določa, da če se postopek ustavi, o stroških odloči Splošno sodišče po svoji presoji.

333 Končno, v skladu s členom 87(4), prvi in tretji pododstavek, Poslovnika po eni strani države članice, ki se kot intervenienti udeležijo postopka, nosijo svoje stroške, po drugi strani pa lahko Splošno sodišče intervenientu naloži, da nosi svoje stroške.

II – *Zadevi T-425/04 in T-444/04*

334 Ker Komisija v zadevah T-425/04 in T-444/04 ni uspela in ob upoštevanju podrednosti predloga za razglasitev ničnosti člena 2 izpodbijane odločbe v teh zadevah, o katerem ni več treba odločiti, je treba Komisiji naložiti, da nosi svoje stroške ter stroške, ki sta jih priglasili Francoska republika in podjetje FT.

335 V skladu s členom 87(4), tretji pododstavek, Poslovnika družbi Bouygues nosita svoje stroške.

III – *Zadeva T-450/04*

336 Ker družbi Bouygues nista uspeli s svojim predlogom za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe in upoštevajoč, da se glede njunega predloga za razglasitev ničnosti člena 2 te odločbe postopek ustavi, je treba odločiti, da nosita svoje stroške in polovico stroškov, ki jih je priglasila Komisija. Komisija nosi polovico svojih stroškov.

337 Francoska republika nosi svoje stroške na podlagi člena 87(4), prvi pododstavek, Poslovnika.

338 V skladu s členom 87(4), tretji pododstavek, Poslovnika podjetje FT nosi svoje stroške.

IV – *Zadeva T-456/04*

339 Ob upoštevanju ustavitve postopka glede predloga za razglasitev ničnosti člena 2 izpodbijane odločbe je treba odločiti, da združenje AFORS in Komisija nosita svoje stroške.

340 Francoska republika nosi svoje stroške na podlagi člena 87(4), prvi pododstavek, Poslovnika.

341 V skladu s členom 87(4), tretji pododstavek, Poslovnika podjetje FT nosi svoje stroške.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (tretji razširjeni senat)

razsodilo:

1. **Člen 1 Odločbe Komisije 2006/621/ES z dne 2. avgusta 2004 o državni pomoči, ki jo izvaja Francija v korist podjetja France Télécom, se razglasi za ničen.**

2. **Postopek v zvezi s predlogi za razglasitev ničnosti člena 2 Odločbe 2006/621 se ustavi.**

3. V zadevah T-425/04 in T-444/04 Evropska komisija nosi svoje stroške ter stroške, ki sta jih priglasila Francoska republika in podjetje France Télécom SA.

4. V zadevah T-425/04 in T-444/04 podjetji Bouygues SA in Bouygues Télécom SA nosita svoje stroške.

5. V zadevi T-450/04 podjetji Bouygues in Bouygues Télécom nosita svoje stroške in polovico stroškov, ki jih je priglasila Komisija.

6. V zadevi T-450/04 Komisija nosi polovico svojih stroškov.

7. V zadevi T-456/04 Association française des opérateurs de réseaux in services de télécommunications (AFORS Télécom) in Komisija nosita svoje stroške.

8. V zadevah T-450/04 in T-456/04 Francoska republika in podjetje France Télécom nosita svoje stroške.

Azizi Cremona Labucka

Frimodt Nielsen O'Higgins

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 21. maja 2010.

Podpisi

Stvarno kazalo

Dejansko stanje ... II - 2110

I – Finančno stanje podjetja France Télécom v obdobju med letoma 2001 in 2004 ... II - 2110

II – Upravni postopek ... II - 2117

III – Izpodbijana odločba ... II - 2119

A – Vročitev izpodbijane odločbe ... II - 2119

B – Izrek izpodbijane odločbe ... II - 2119

C – Ugotovitve Komisije glede finančnega stanja podjetja FT med junijem 2002 in marcem 2003 ... II - 2120

D – Predmet izpodbijane odločbe ... II - 2128

E – Uporaba člena 87(1) ES in načela zasebnega, dobro poučenega vlagatelja v tržnem gospodarstvu ... II - 2131

F – Združljivost zadevne pomoči s skupnim trgom ... II - 2136

G – Vračilo zadevne pomoči ... II - 2137

Postopek in predlogi strank ... II - 2139

I – Zadevi T-425/04 in T-444/04 ... II - 2139

II – Zadeva T-450/04 ... II - 2141

III – Zadeva T-456/04 ... II - 2142

IV – Ukrepi procesnega vodstva, odstop razširjeni sestavi in združitev ... II - 2144

V – Ustni postopek ... II - 2145

Pravo ... II - 2146

I – Predlog za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe ... II - 2146

A – Ugovori nedopustnosti, vloženi v zadevah T-425/04, T-444/04, T-450/04 in T-456/04 ... II - 2146

1. Trditve strank ..... II - 2146

2. Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2151

a) Uvodne ugotovitve ..... II - 2151

b) Pravni interes Francoske republike in podjetja FT za vložitev tožbe zoper člen 1 izpodbijane odločbe ..... II - 2152

c) Pravni interes družb Bouygues za vložitev tožbe zoper člen 1 izpodbijane odločbe ..... II - 2155

d) Dopustnost zatrjevanega predloga za razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe, ki ga je podalo združenje AFORS .... II - 2158

B – Zakonitost člena 1 izpodbijane odločbe ..... II - 2158

1. Trditve strank ..... II - 2158

a) Povzetek tožbenih razlogov za razglasitev ničnosti ..... II - 2158

b) Trditve Francoske republike in podjetja FT ..... II - 2159

Uvodna ugotovitev ..... II - 2159

Drugi tožbeni razlog Francoske republike in podjetja FT ..... II - 2159

Tretji tožbeni razlog Francoske republike in podjetja FT ..... II - 2160

Dodatne utemeljitve Francoske republike in podjetja FT kot intervenientov v zadevi T-450/04 in v odgovoru na pisna vprašanja Splošnega sodišča ..... II - 2163

c) Trditve družb Bouygues ..... II - 2164

Prvi tožbeni razlog družb Bouygues ..... II - 2164

Drugi tožbeni razlog družb Bouygues ..... II - 2173

d) Trditve Komisije ..... II - 2178

Prvi del drugega tožbenega razloga Francoske republike in podjetja FT ..... II - 2178

Drugi del drugega tožbenega razloga Francoske republike in podjetja FT ..... II - 2182

Tretji tožbeni razlog Francoske republike in podjetja FT ..... II - 2184

– Očitna napaka pri presoji glede izjave z dne 12. julija 2002 II - 2184

– Očitna napaka pri presoji glede uporabe merila zasebnega, dobro poučenega vlagatelja..... II - 2186

– Očitna napaka pri presoji v zvezi z ravnanjem francoske države kot dobro poučenim vlagateljem .... II - 2188

Prvi tožbeni razlog družb Bouygues ..... II - 2188

– Trditve družb Bouygues..... II - 2188

– Trditve podjetja FT kot intervenienta..... II - 2190

Drugi toženi razlog družb Bouygues ..... II - 2192

Dodatne utemeljitve Komisije v odgovoru na pisna vprašanja Splošnega sodišča..... II - 2192

2. Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2194

a) Pojem pomoči v smislu člena 87(1) ES ..... II - 2194

b) Obstoj prednosti, ki jih dajejo izjave od julija 2002, in načrt posojila delničarja ..... II - 2198

Uvodne ugotovitve..... II - 2198

Prednost, ki izhaja iz izjav od julija 2002 ..... II - 2201

Prednost, ki izhaja iz načrta posojila delničarja ..... II - 2205

c) Obstoj prenosa iz državnih sredstev ..... II - 2211

Uvodne ugotovitve..... II - 2211

Prenos državnih sredstev, povezan z izjavami od julija 2002 .... II - 2216

Prenos državnih sredstev, povezan z objavo načrta posojila delničarja 4. decembra 2002 in ponudbo pogodbe o posojilu delničarja z dne 20. decembra 2002 ..... II - 2226

– Uvodne ugotovitve ..... II - 2226

– Objava načrta posojila delničarja 4. decembra 2002 ... II - 2226

– Ponudba pogodbe o posojilu delničarja z dne 20. decembra 2002 ..... II - 2228

– Prenos državnih sredstev, povezan z izjavami od julija 2002 in ukrepi iz decembra 2002 ..... II - 2229

d) Drugi tožbeni razlog družb Bouygues: protislovna in nezadostna obrazložitev v nasprotju s členom 253 ES ..... II - 2233

II – Predlog za razglasitev ničnosti člena 2 izpodbijane odločbe ..... II - 2236

Stroški ..... II - 2237

I – Splošno ..... II - 2237

II – Zadevi T-425/04 in T-444/04 ..... II - 2238

III – Zadeva T-450/04 ..... II - 2238

IV – Zadeva T-456/04 ..... II - 2239